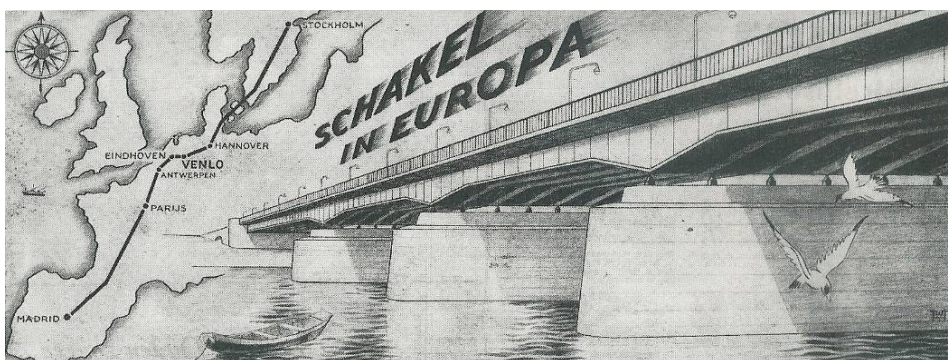

ARCHITECTUUR & STEDENBOUW 1940-1970

GEMEENTE VENLO

INHOUDSOPGAVE

samenvattend

conclusies en aanbevelingen	6
algemeen	6
structuren	6
parochiecentra	6
openbaar groen	6
woonbuurten	6
landmarks	7
gebouwcategorieën	7
toelichting op de waardenkaart	8
gebieden	8
wegen	8
openbaar groen	8
objecten en complexen	8

inleiding

inleiding	11
aanleiding	11
werkwijze	11
leeswijzer	11
gebruik	11
proces en betrokkenen	12

Venlo

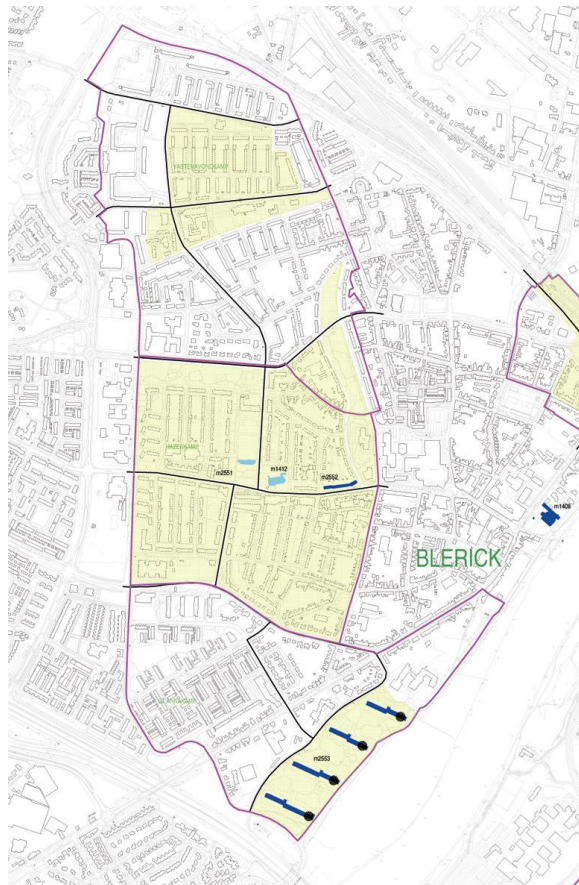
Ontwikkelingsplan bebouwde kom	15
Basisplan Noord	19
Venlo-Noord	21
Withuisveld	23
waardering	25
Basisplan Oost	29
Rijnbeek	31
Vinkebosje	33
Wildveld	35
Stalberg	37
Vogelhut	39
Leutherberg	41
Vierpaardjes	43
waardering	45
Basisplan Zuid	49
Hagerhof Oost	51
waardering	53
Basisplan Venlo-Blerick	55
St. Annakamp	57
Hazenkamp	59
Vastenavondkamp	61
waardering	63
Centrum	67
Wederopbouwplan Binnenstad	67
Brugplan	73
waardering	75

Tegelen	
uitbreidingsplannen.....	81
Uitbreidingsplannen in Hoofdzaak.....	81
Uitbreidingsplannen in Onderdelen.....	83
waardering.....	87
Belfeld	
uitbreidingsplannen.....	91
Uitbreidingsplan in Hoofdzaak.....	93
waardering.....	93
objecten	
waardevolle bouwwerken.....	98
woonvormen.....	100
eengezinsrijwoningen.....	100
etagewoningen.....	102
vrijstaande (of individuele) woonhuizen.....	104
verzorgingsstaat.....	106
religie.....	108
economie en bestedingen.....	110
industrie.....	112
mobiliteit en infrastructuur.....	114
cultuur, recreatie en vrije tijd.....	116
bijlagen	
geraadpleegde bronnen.....	120
literatuur.....	120
tijdschriften.....	120
Gemeentearchief Venlo.....	120
beeldverantwoording.....	121

SAMENVATTEND

*uitsnede van de waardenkaart,
gedeelte Blerick*

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

algemeen

In het rapport en de waardenkaart zijn op hoofdlijnen cultuurhistorische waarden uit de periode 1940-1970 in kaart gebracht. Het verdient aanbeveling om deze waarden te combineren met de kennis van actuele vraagstukken en Venlose vernieuwingsopgaven, om zo een realistische kansen-risicoanalyse te maken voor nader onderzoek. De cultuurhistorische analyse en de waardenkaart maken het mogelijk daarbij prioriteiten te stellen.

structuren

De functie die Venlo als belangrijk verkeersknooppunt ook voor 1945 reeds had, is in de onderzochte periode versterkt en verhelderd met gevolgen op zowel stads- als wijkniveau.

De wegenstructuur van de stad is sterker dan voorheen gedifferentieerd naar bestemmings- en doorgaand verkeer, waardoor een herkenbare, hiërarchische structuur is ontstaan. In die structuur zijn de wijken grotendeels ontsloten door een klassieke opzet met assenkruisen (kruisende hoofdwegen, waarbij de kruising het centrum van een wijk of buurt vormt).

Het verdient aanbeveling de functie en verschijningsvorm van deze structuren herkenbaar te laten of te versterken. Daarin spelen niet alleen de inrichting en het profiel van de wegen een belangrijke rol, maar ook de aard en verschijningsvorm van de begeleidende bebouwing. Afhankelijk van de specifieke situatie kunnen behoud, ontwikkeling of een combinatie van die twee daarbij de voorkeur verdienen. In alle gevallen is het belangrijk de eenvoud van de inrichting van de openbare ruimte te handhaven of daarop in te spelen bij eventuele wijzigingen.

parochiecentra

In overeenstemming met de naoorlogse wijkgedachte zijn veel steden opgedeeld in stadsdelen, wijken en buurten. In Venlo is juist de indeling in parochies van belang geweest voor het stedelijk weefsel: de stad is opgedeeld in stadsdelen, die bestaan uit parochies. Als logisch gevolg van deze opzet, wordt het middelpunt van de woonwijken gemarkeerd door een parochiecentrum, dat meestal gelegen is aan de kruising van de belangrijke wijkontsluitingswegen. Daardoor functioneren de kerkgebouwen als oriëntatiepunten in de woonwijken en de stad.

Ook bij functieverlies van de kerk en/of de omringende bebouwing is het belangrijk de gebouwen te herbestemmen of herbouwen als (semi)-openbare gebouwen, waardoor de bebouwing zijn rol als voorzieningencentrum blijft vervullen en het hart van de woonwijk behouden blijft.

openbaar groen

Net als de wegenstructuur is het openbaar groen hiërarchisch aangelegd, tot op het kleinste schaalniveau. Doordat het openbaar groen naast de recreatieve functie is gebruikt om (hoofd)structuren te begeleiden, is het van belang voor de geleiding van het stedelijk weefsel. Het openbaar groen is in nauwe samenhang met de structuur ontworpen en draagt daardoor in grote mate bij aan de herkenbaarheid van de structuur. Het is belangrijk de verleiding te weerstaan om de open (groene) ruimte in de wijken vol te bouwen. Zo wordt voorkomen dat de herkenbaarheid en overzichtelijkheid van de wijk en zelfs de stad verloren gaan. Door bijvoorbeeld in reeds bebouwde gebieden te verdichten, blijven de helderheid en ontwerpqualiteiten van naoorlogse uitbreidingen behouden.

woonbuurten

In Venlo zijn een aantal woonbuurten representatief voor de verschillende fasen en ontwerpvisies uit de wederopbouwperiode: variërend van kleinschalige traditionele architectuur in een gesloten blokverkaveling tot grootschalige moderne architectuur in een open strokenverkaveling. De waarde van de woningbouwcomplexen komt voort uit de samenhang tussen het stedenbouwkundig ontwerp, de architectuur en de inrichting van de openbare ruimte. Voor nadere onderbouwing van de kwalificatie 'waardevol' is vervolgonderzoek nodig naar het bouwtype, de verkavelingsvormen etc. Een dergelijke onderbouwing leidt niet zozeer tot bescherming (monument of stadsgezicht), maar veel eerder tot randvoorwaarden voor beheer of transformatie in de toekomst (behoud door ontwikkeling conform de Belvederegedachte).

landmarks

Op markante plekken in de stad staat een groot aantal landmarks (voornamelijk kerktorens en flatgebouwen) met zichtlijnen over grote lengten. Zij vormen de uitdrukking van een esthetische benadering van het stadsbeeld. Om dit karakteristieke aspect van de stad te koesteren, is het niet in alle gevallen noodzakelijk het betreffende gebouw te behouden. Wel is het goed om op die plek een hoog element te behouden of terug te brengen. Ook kan de skyline van Venlo gericht worden verrijkt met nieuwe landmarks.

gebouwcategorieën

Voor alle bouwtypen geldt dat categoriaal onderzoek noodzakelijk is om goed onderbouwd te kunnen bepalen welke gebouwen beschermenswaardig zijn (gemeentelijk monument of beeldbepalende status). Dit geldt vooral voor de omvangrijke categorie van de scholen, de vroeg-naoorlogse winkels in de binnenstad en de kerken in de stad, de buitenwijken en de dorpen. Meer nog dan voor andere categorieën gelden de waardevolle bouwwerken en toonbeelden hier als startpunt voor nader onderzoek. Het toonbeeld van de winkels in de Venlose binnenstad dient zelfs slechts ter indicatie. Binnen de grenzen van het onderzoeksvoorstel was een uitvoeriger inventarisatie niet mogelijk.

TOELICHTING OP DE WAARDENKAART

gebieden

In de waardenkaart zijn gebieden gemarkeerd die vanwege de stedenbouwkundige opzet, architectonische samenhang, groenaanleg of een combinatie van deze elementen op basis van een eerste verkenning als waardevol worden beschouwd. Bij een vernieuwingsopgave in een dergelijk gebied is vervolgens nader onderzoek nodig naar de specifieke architectuurhistorische en/of stedenbouwkundige waarden. Die waarden kunnen tenslotte vertaald worden naar aanbevelingen en beleid ten aanzien van de eisen die vanuit andere disciplines aan de vernieuwingsopgave worden gesteld.

wegen

Dit betreft alleen wegen die in de periode van 1940-1970 zijn aangelegd en op stads- of wijkniveau van belang zijn. Belangrijke oudere historische verbindingswegen of jongere ontsluitingen zijn niet in deze kaart opgenomen. De waardering van alle gemarkeerde wegen betreft niet alleen het tracé van de weg zelf, maar ook de direct daaraan grenzende ruimte. In het ene geval is deze ruimte waardevol vanwege de verschijningsvorm van de flankerende bebouwing, de inrichting van de (openbare) ruimte of de groenaanleg. In een ander geval biedt de aangrenzende ruimte juist mogelijkheden voor verbetering. In alle gevallen is het dus van belang bij nieuwbouw, onderhoud en/of wijzigingen rekening te houden met de cultuurhistorische waarde van de weg inclusief de aangrenzende ruimte.

openbaar groen

Parken, plantsoenen, groenstroken, buurtgroen en verkavelingsgroen zijn op de kaart niet afzonderlijk weergegeven. Dat neemt niet weg dat de groenaanleg in de uitbreidingswijken een belangrijke rol speelt. Het openbare groen maakt daarom integraal onderdeel uit van alle gebieden die als waardevol in de kaart zijn aangegeven.

objecten en complexen

In dit rapport is een groot aantal objecten en complexen aangemerkt als cultuurhistorisch waardevol. De complete lijst is opgenomen in deel vier van dit rapport: Objecten. Deze bouwwerken zijn bovendien gemarkeerd op de waardenkaart. In aanvulling op de reeds bestaande lijst met gemeentelijke en rijksmonumenten vormen deze naoorlogse gebouwen een indicatieve lijst van waardevolle objecten uit de periode 1940-1970 in de gemeente Venlo. Omdat nader categoriaal onderzoek vereist is om de exacte waarde van een object of complex vast te stellen, zijn geen concrete beschermingsvoorstellen gedaan. Wel zijn enkele evidente 'toppers' aangemerkt als toonbeelden. Vooral voor kerken, scholen en winkelpanden is nader onderzoek op korte termijn gewenst vanwege de kwetsbaarheid en bedreigingen van deze gebouwtypen. Gebouwen die zich als landmark in het stadsbeeld manifesteren zijn eveneens op de waardenkaart gemarkeerd.

INLEIDING

waardenkaart 'architectuur en stedenbouw 1940-1970', die op een leesbaar A0-formaat in 3 deelkaarten los aan dit rapport is bijgevoegd

INLEIDING

aanleiding

De dynamiek van de hedendaagse stedenbouw, volkshuisvestelijke opgaven en diverse transformatieprocessen vragen om inzicht in de cultuurhistorische waarden van de gemeente Venlo. Op het gebied van de vooroorlogse cultuurhistorie is dat inzicht al grotendeels verworven. Voor de vroeg-naoorlogse periode ontbreekt de kennis en het overzicht. Niettemin hebben de bouwactiviteiten in de periode 1940-1970 een duidelijk stempel op het stadsbeeld van Venlo gedrukt. Daardoor is de wederopbouw een van de dragers van de Venlose identiteit. En juist de stedenbouw en architectuur uit de wederopbouwperiode is onderwerp van stedelijke vernieuwingsopgaven. Vanuit het besef dat de (steden)bouwkunst uit de periode 1940-1970 een volwaardig onderdeel van de stadsgeschiedenis vormt, heeft de gemeente Venlo besloten onderzoek te laten verrichten naar het cultuurhistorisch erfgoed uit deze periode in de gehele gemeente. Zo kunnen ad-hoc-adviezen en -beslissingen in de toekomst worden voorkomen.

werkwijze

Om de waarden van het vroeg-naoorlogse erfgoed vast te kunnen stellen, verrichtte *stoa, stedenbouw / openbare ruimte / architectuur* uit Ede onderzoek naar alle deelgebieden in de gemeente Venlo waar in de periode 1940-1970 bouwactiviteiten plaatsvonden. In hoofdzaak betrof het de wederopbouw van de verwoeste kernen en de aanleg van een groot aantal nieuwe woonwijken en industriegebieden. Het onderzoek was zowel gebieds- als objectgericht en bestond uit (historische) kaartanalyses, literatuuronderzoek, archiefonderzoek en veldwerk. De resultaten van dit onderzoek zijn vastgelegd in dit rapport en op een (digitale) waardenkaart. Op de waardenkaart zijn gebieden, structuren en objecten gemarkeerd die cultuurhistorisch van belang zijn. Op basis van deze resultaten kan binnen de gemeente een analyse van kansen en bedreigingen worden gemaakt. Deze analyse zal uitwijzen welke deelgebieden of aspecten in aanmerking komen voor een meer gedetailleerde uitwerking.

leeswijzer

Dit rapport is onderverdeeld in vier delen. Achtereenvolgens komen Venlo, Tegelen, Belfeld en een inventarisatie van objecten aan bod. In de delen over Venlo, Tegelen en Belfeld wordt de ontwikkelingsgeschiedenis behandeld aan de hand van de verschillende uitbreidingsplannen. Het deel over Venlo is verder onderverdeeld in de stadsdelen Noord, Oost, Zuid, Blerick en Centrum. Deze gebiedsgerichte hoofdstukken worden afgesloten door een waardering met een opsomming van alle waardevolle gebieden, structuren en objecten.

De gewaardeerde objecten uit de gebiedsgerichte hoofdstukken vormen de basis voor de inventarisatie in het vierde deel, dat thematisch is ingedeeld naar verschillende typen gebouwen. De geïllustreerde inleidingen bij de verschillende gebouwtypen worden afgesloten met één of enkele bijzondere toonbeelden van de betreffende categorie. De gepresenteerde toonbeelden vormen een selectie uit de lijst van waardevolle monumentale gebouwen uit de periode 1940-1970.

De geraadpleegde bronnen, de beeldverantwoording en een afdruk van de digitale waardenkaart zijn opgenomen in bijlagen achter in het rapport. Een samenvattend hoofdstuk met conclusies en aanbevelingen is voor in het rapport opgenomen.

gebruik

Omwille van de toegankelijkheid van de relevante informatie zijn de teksten in dit rapport bondig en puntsgewijs. Een literaire en complete geschiedschrijving wordt immers niet beoogd. Het rapport biedt wel een geïllustreerd overzicht met toelichting op de kenmerken en waarden van gebieden, structuren en gebouwen uit de onderzochte periode. De onderzoeksresultaten maken duidelijk of bij ingrepen in de stad extra aandacht moet worden besteed aan het cultuurhistorische belang van de vroeg-naoorlogse architectuur en stedenbouw. Als eerste ingang vormt de (digitale) waardenkaart daarbij een handig instrument. De waardenkaart maakt namelijk in één oogopslag duidelijk of er cultuurhistorische waarden in het geding zijn. De waardenkaart en het rapport maken als eerste toetsingskader gewetensvolle beslissingen mogelijk betreffende sloop, wijziging, hergebruik, behoud en bescherming van het vroeg-naoorlogse erfgoed. Eventueel vervolgonderzoek of voortschrijdend inzicht kan op termijn eenvoudig in het digitale systeem worden verwerkt. Het is kortom bedoeld als een gebruiksvriendelijk, flexibel en duurzaam instrument.

proces en betrokkenen

Het onderzoek is in 2004 uitgevoerd door Pauline Opmeer en Leon van Meijel van het bureau *stoa* te Ede, met medewerking van het gemeentearchief en Chris Versteeg (stedenbouwkundige bij de gemeente Venlo van 1953 tot 1987). De begeleiding van het project was in handen van Mark van 't Hof en Roel Veelders, beiden werkzaam bij de sectie Monumenten & Archeologie van de afdeling Grondzaken en Projecten (dienst Stadsbeleid). In de conceptfase is het rapport uitvoerig van commentaar voorzien door:

- Koos Berghs (commissie Stadskwaliteit)
- Twan Ernst (gemeentearchief)
- Frans Hermans (gemeentearchief)
- Mark van 't Hof (sectie Monumenten & Archeologie)
- Ingrid Jansen (sectie Stedenbouw)
- Rob Luca (sectie Stedenbouw)
- Piet Pepels (sectie Stedenbouw)
- Roel Veelders (sectie Monumenten & Archeologie)
- Chris Versteeg (oud-stedenbouwkundige)

De opmerkingen en aanbevelingen zijn verwerkt in deze definitieve versie van het rapport.

VENLO

ONTWIKKELINGSPLAN BEBOUWDE KOM

inleiding

Het Ontwikkelingsplan voor de bebouwde kom uit 1950 had betrekking op de bebouwde kom van de toenmalige gemeente, dat wil zeggen de stad Venlo op de oostoever van de Maas en het in 1940 hieraan toegevoegde dorp Blerick op de westoever. Het Ontwikkelingsplan betrof een uitwerking van het Uitbreidingsplan in Hoofdzak uit 1948, waarin de functionele bestemming van de gronden was vastgelegd. In het Ontwikkelingsplan werden de basisplannen voor de stadsdelen noord, oost, zuid en Blerick én de wederopbouwplannen voor de binnenstad, de Maaskade en het Brugplan gebundeld tot één samenhangend geheel.¹ Het plan was berekend op een groei van de gemeente tot ongeveer 87.500 inwoners in 1990. De uitgangssituatie bestond in hoofdzaak uit twee kernen aan weerszijden van de Maas en radiale uitvalswegen met lintbebouwing in alle richtingen. In het plan werden de twee samenstellende delen Venlo en Blerick verbonden tot een ondeelbare eenheid ('dubbelstad') met een compacte en concentrische opbouw in 17 parochies. De parochie was een sociaal-maatschappelijke en religieus-organisatorische eenheid van ongeveer vijf- tot zesduizend zielen met een kerk in het centrum. De grenzen van de nieuw geplande woonwijken vielen zoveel mogelijk samen met de parochiële indeling (zie parochiekaart). Het plan beoogde het harmonieus op elkaar afstemmen van de stedelijke hoofdfuncties wonen, werken, verkeer en recreatie.

wonen en voorzieningen

- centraal in de wijken liggen de parochiecentra met voorzieningen als een kerk, verschillende scholen en winkels voor de dagelijkse levensbehoeften; elders in de wijken is ruimte vrijgehouden voor andere nog nader te bepalen bebouwing voor bijzondere doeleinden
- de woningbouw is rondom de parochiecentra gegroepeerd
- omwille van behoud van tuinbouwgronden, de gewenste openheid en bebouwingsdichtheid in de woningbouw (licht, lucht en ruimte) wordt middelhoogbouw tot maximaal vier bouwlagen aanbevolen, een noviteit voor Venlo in die jaren
- over de exacte woningtypen doet het Ontwikkelingsplan geen uitspraak; deze worden in de Uitbreidingsplannen van de afzonderlijke wijken nader uitgewerkt
- de wijze van verkavelen is als suggestie aangegeven in de varianten open strokenverkaveling en halfopen of gesloten blokverkaveling
- op de binnenterreinen van de grote bouwblokken is ruimte voor speelterreinen
- de openbare ruimte is groen ingericht met laanbeplanting op straatniveau, plantsoenen op wijkniveau en parken op het schaalniveau van de stadsdelen

werken

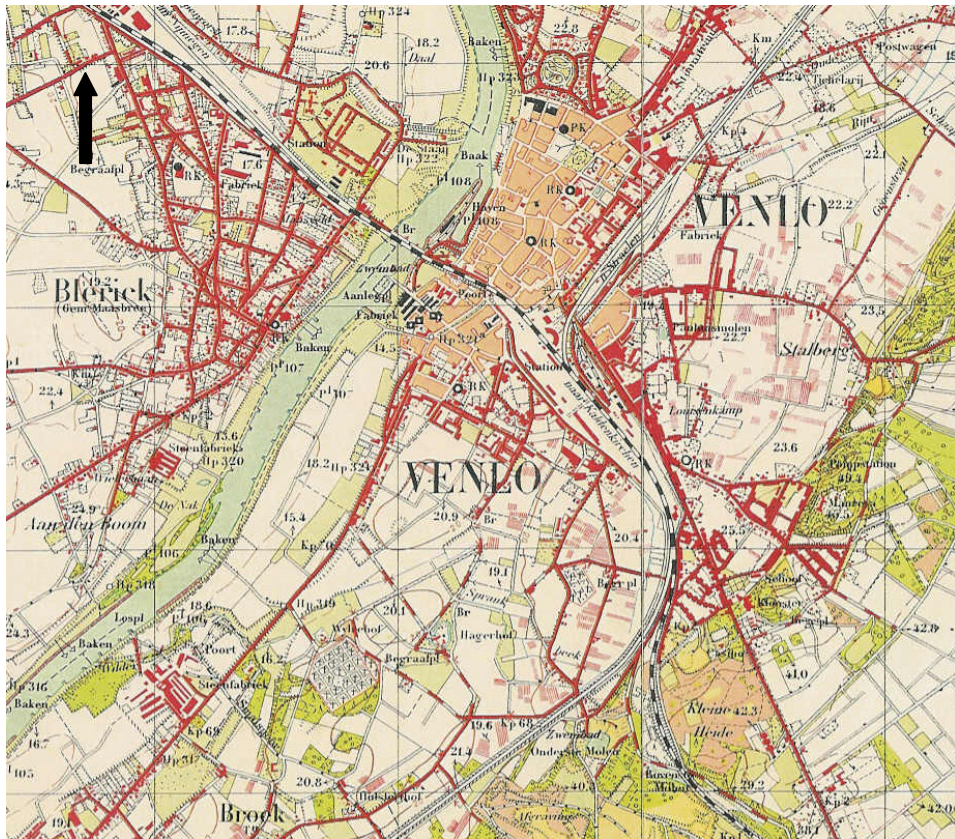
- de krachtige industrialisatiepolitiek van het gemeentebestuur vindt een weerklank in het plan, dat onderscheid maakt in terreinen voor de grootindustrie (fabrieken) en de kleinindustrie (werkplaatsen)
- voor de grootindustrie zijn enkele omvangrijke nieuwe terreinen gereserveerd in het noorden van de stad in verband met de overheersende windrichting uit het zuidwesten: Groot Boller met een nieuwe Maashaven in Blerick (114 ha), Veegtes (31 ha) en Genooierbergen (6,9 ha) in Venlo-Noord; Langstraat (17,3 ha) in Venlo-Zuid is bij het spooreplacement gesitueerd
- brede groenstroken scheiden de industrieterreinen van de aangrenzende woongebieden (buffer)
- voor de kleinindustrie zijn verschillende terreinen van beperkte afmetingen gereserveerd, verspreid over het plangebied en veelal gelegen op de binnenterreinen van de grote bouwblokken

verkeer

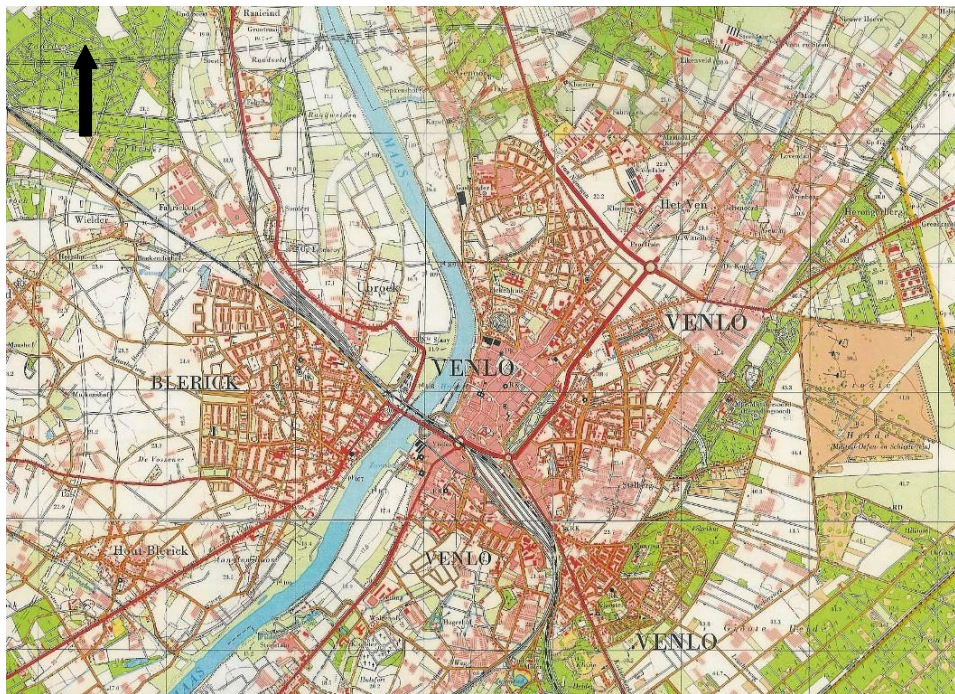
- de tracés van de oude verkeerswegen bepalen de structuur van het plan: een spinnenweb met radiale uitvalswegen in de richting Nijmegen, Straelen, Herungen, Kaldenkerken, Tegelen/Roermond, Baarlo, Maasbree, Boekend, Sevenum/Eindhoven en Venray/Maasdorpen

¹ De basisplannen voor de verschillende stadsdelen en het ontwikkelingsplan voor de gehele stad zijn ontworpen door de afdeling Stadsontwikkeling van de gemeente Venlo. Deze afdeling is direct na de Tweede Wereldoorlog opgericht. De heren Cornelissen, Glansbeek, Van Hezik, Ruiters en Versteeg (vanaf 1953) waren hier werkzaam als stedenbouwkundigen.

topografische kaart van
Venlo uit 1938

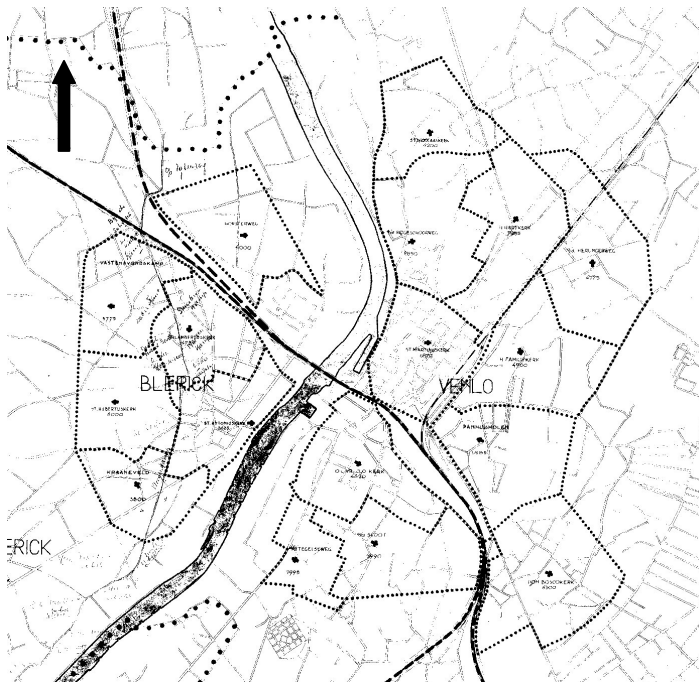
topografische kaart van
Venlo uit 1964

- de radialen komen bijeen in een samenhangende reeks van drie knooppunten (rotondes) met Maasbrug, en worden onderling verbonden door een nieuwe ringweg met een nieuw geplande Maasbrug in het noorden
- de tracés van de nationale spoorlijnen blijven ongewijzigd, maar worden gedeeltelijk verhoogd in verband met de bouw van viaducten en tunnels die de gelijkvloerse kruisingen vervangen; het station schuift op richting de binnenstad (zie Brugplan)
- het tracé van de Köln-Mindener Bahn wordt opgebroken; het emplacement wordt heringericht en toegevoegd aan het stadspark
- het scheepvaartverkeer op de Maas krijgt de beschikking over een nieuwe haven bij industrieterrein Groot Boller te Blerick (valt net buiten de kaart)

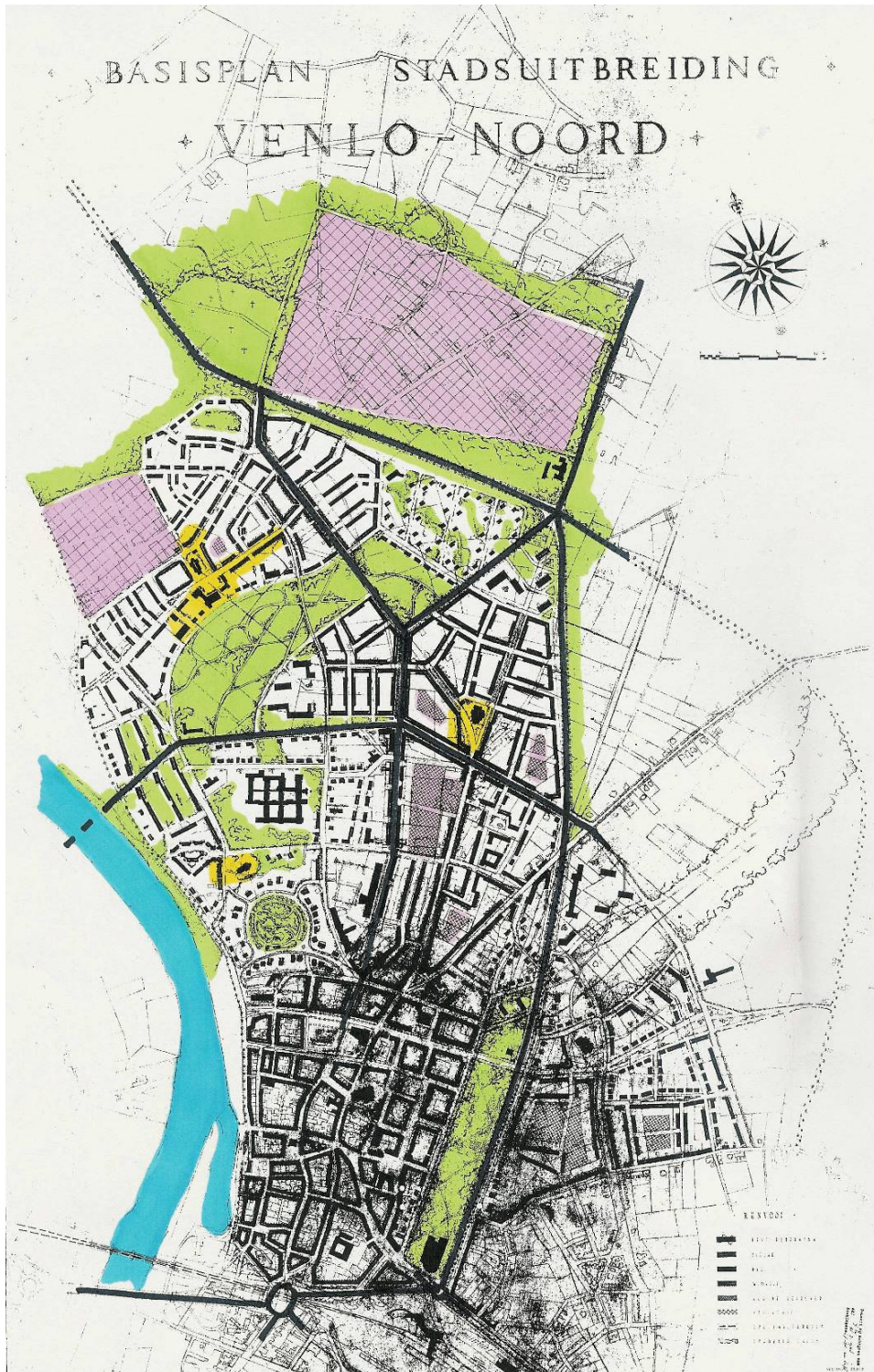
recreatie

- voor passieve recreatie zijn groenvoorzieningen getroffen op verschillende schaalniveaus: laanbeplanting en groenstroken op straatniveau, plantsoenen tussen de wijken en parken op het schaalniveau van de stadsdelen
- de meeste groenelementen staan in verbinding met het natuurschoon in het buitengebied, zoals de omgeving van het Zwarte Water, Bovenste en Onderste Molen, Koelbroek bij Boekend en het bosgebied van het hoogterras
- voor actieve recreatie is een stedelijk sportcentrum gepland in het zuidoosten van de stad aan weerszijden van de Kaldenkerkerweg, en een sportterrein in de groene zoom van Blerick
- voor de kinderen zijn speelterreinen gereserveerd op de binnenterreinen van de grote bouwblokken
- de culturele voorzieningen zijn als vanouds ondergebracht in de kernen Venlo en Blerick

parochie-indeling gemeente
Venlo, ca. 1950

- Basisplan Noord
- hoofdwegenstructuur: ----
 - voorzieningencentra: geel
 - parkaanleg/ groenstroken: groen
 - industrie en bedrijven: lila
 - de Maas: blauw

B A S I S P L A N N O O R D

inleiding

Het Basisplan Noord uit 1948 had betrekking op het stadsdeel ten noorden van de oude binnenstad op de oostoever van de Maas. Het Basisplan betrof een uitwerking van het Uitbreidingsplan in Hoofdzaak waarin de functionele bestemming van de gronden op hoofdlijnen al was vastgelegd. De vooroorlogse situatie bestond in hoofdzaak uit een villapark in aansluiting op de binnenstad, lintbebouwing aan de oude uitvalswegen en op de tussenliggende terreinen een ziekenhuis en agrarische gronden. Deze historisch gegroeide omgeving werd in het plan omgevormd tot een stedelijk woongebied met een samenhangende en concentrische opbouw in drie parochies. De parochie was een sociaal-maatschappelijke en religieus-organisatorische eenheid van ongeveer vijf- tot zesduizend zielen met een kerk in het centrum. De grenzen van de nieuw geplande woonwijken vielen zoveel mogelijk samen met de parochiële indeling. Het stadsdeel Noord zou door moeten groeien van de 8.670 inwoners die er in 1947 woonden naar uiteindelijk 15.000. Daartoe moest het aantal woningen verdubbelen van 1563 tot 3170. Meer in het algemeen beoogde het plan een harmonieuze afstemming van de stedelijke hoofdfuncties wonen, werken, verkeer en recreatie.

wonen en voorzieningen

- parochiecentra markeren het hart van drie wijken; één vooroorlogse (H.Hartparochie) en twee nieuw geplande (H. Nicolaasparochie in Genooi en villapark-parochie)
- de parochiecentra bestaan uit een kerk, parochiehuis, verschillende scholen en winkels voor de dagelijkse levensbehoeften; het nieuwe parochiecentrum in Genooi heeft een grote omvang vanwege de afstand tot de binnenstad
- de woningbouw is rondom de parochiecentra gegroepeerd en bestaat uit: middelhoogbouw in open strokenverkaveling op markante plekken in de hoofdstructuur (verkeersknooppunten, oprit geplande Maasbrug); rijtjeswoningen in halfopen blokverkaveling aan de woonstraten (vnl. arbeiderswoningen); (half) vrijstaande woningen aan de stadsrand, langs de Maas en rondom het wijkpark en het ziekenhuis; een bejaardentehuis in de rand van het park
- op de binnenterreinen van de grote bouwblokken is ruimte voor speelterreinen
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit laanbeplanting en plantsoenen langs de hoofdstructuur, een groot park centraal in het stadsdeel (Meeuwbeemdperk) en groenstroken aan de stadsrand
- de directe omgeving van de kerken is gedacht als verblijfspleinen (waardige situering van de kerken)

werken

- de krachtige industrialisatiepolitiek van het gemeentebestuur komt tot uitdrukking in de omvangrijke terreinen voor de grootindustrie (Veegtes en Genooierbergen) en de kleinere terreinen voor de kleinindustrie en verzorgende bedrijven
- het nieuwe terrein Veegtes wordt door brede groenstroken omzoomd en gescheiden van de aangrenzende woongebieden; de verschillende terreinen voor de kleinindustrie zijn gesitueerd op de binnenhoven van de grote bouwblokken
- op het terrein van het St. Jozefziekenhuis is rekening gehouden met uitbreiding
- kantoren, zakenpanden en overheidsgebouwen waarvoor in de binnenstad geen plaats meer is, krijgen een plek aan de nieuwe hoofdas in noordelijke richting (doorbraak in verlengde Parkstraat)

verkeer

- de radiale uitvalswegen in de richting Velden/Nijmegen, Straelen en Herungen bepalen van oudsher de hoofdstructuur, maar worden in het plan (gedeeltelijk) omgevormd van doorgaande verkeersaders in rustige woonstraten: doodlopende tracés en wijzigingen in de rooilijn bij de vrijgelegde H. Hartkerk
- de belangrijkste nieuwe hoofdroute is geprojecteerd in het verlengde van de winkelloop in de binnenstad (Vleesstraat-Lomstraat met een doorbraak in het verlengde van de Parkstraat), en sluit via een Y-vormige kruising aan op de rijkswegen naar Nijmegen en Straelen
- een tweede nieuwe hoofdroute loopt langs de voormalige Köln-Mindener Bahn in een rechte lijn naar het klooster Nazareth, en sluit daar aan op de rijkswegen naar Nijmegen en Straelen
- in aanvulling hierop is een netwerk van ringwegen bedacht: een stedelijke randweg in het verlengde van de Nijmeegseweg en een binnenring met een nieuw geplande brug over de Maas
- het tracé van de Köln-Mindener Bahn wordt opgebroken en het emplacement heringericht als park

Venlo-Noord

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningencentra: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen
- industrie en bedrijven: lila
- de Maas: blauw

Venlo-Noord richting oosten,
ca. 1970, GA Venlo,
Fotocollectie Sweegens

recreatie

- voor passieve recreatie zijn groenvoorzieningen getroffen op verschillende schaalniveaus: laanbeplanting en plantsoenen aan de hoofdstructuur, een groot wandelpark centraal in het stadsdeel (Meeuwbeemdpark) en scheidende groenstroken aan de randen
- de groenvoorzieningen lopen in elkaar over - vanaf het villapark tot aan de stadsrand - en staan in verbinding met het natuurgebied van het Zwarte Water
- voor actieve recreatie moeten de inwoners van Noord uitwijken naar het geplande sportcentrum in het zuidoosten van de stad (Kaldenkerkerweg)
- voor de kinderen zijn speelterreinen gereserveerd op de binnenterreinen van de grote bouwblokken

Venlo-Noord

inleiding

Venlo-Noord bestond uit de partiële Uitbreidingsplannen Winkelveld (1953), Meeuwbeemd Noord (1957), Meeuwbeemd Zuid (1957-1958) en Meeuwbeemd West (1960-1961); allemaal ontworpen door de afdeling Stadsontwikkeling. Vanwege de ruimtelijke en functionele samenhang van de deelgebieden werd voor Venlo-Noord destijds één plantoelichting geschreven. De partiële Uitbreidingsplannen waren een uitwerking van het Ontwikkelingsplan (1950). Industrierrein Veegtes maakte hiervan geen onderdeel uit. Het Basisplan werd in de partiële Uitbreidingsplannen in grote lijnen gevolgd, maar onderging op onderdelen diverse aanpassingen.

wonen en voorzieningen

- twee in plaats van de drie geplande parochiecentra: de kerk en winkels bij het villapark komen te vervallen ten gunste van een school
- het nieuwe parochiecentrum in Genooi wordt in omvang ingeperkt ten gunste van meer sub-winkelcentra verspreid over de wijk
- de nieuw geplande kerk in Genooi is van positie gewijzigd (tegen de parkrand en naast een plein); de bestaande H. Hartkerk is voorzien van een voorplein door het tracé van de Veldenseweg te wijzigen
- het beoogde aantal inwoners voor Noord wordt met 5.000 verminderd tot ongeveer 10.000
- de in het Basisplan beoogde variatie in het woningaanbod komt vooral tot uitdrukking in Meeuwbeemd Zuid: bungalows, villa's en een bejaardenhuis tussen het park en het ziekenhuis, rijtjeswoningen en flats tot zes bouwlagen tussen de Hogeweg en de Veldenseweg; hierbij is een open verkaveling met woonpaden toegepast (vernieuwend)
- in Meeuwbeemd Noord en Winkelveld ligt de nadruk op arbeiderswoningen (nabijheid industrierrein) en in Meeuwbeemd West op vrijstaande woningen voor welgestelden (uitzicht over de Maasvallei); beide in de vertrouwde verkaveling van het halfopen bouwblok
- de geplande middelhoogbouw markeert niet de bijzondere plekken in de hoofdstructuur zoals in het Basisplan bedacht (verkeersknooppunten, oprit geplande Maasbrug), maar is opgevat als kleine clusters in de uitloper van het park en als een langgerekte wand evenwijdig aan de Nijmeegseweg
- de speelterreinen voor kinderen zijn gesitueerd op de binnenterreinen van enkele grote bouwblokken en in de gemeenschappelijke tuinen van de flats
- vrijwel alle straten zijn voorzien van verspreide bomen; aan de Veldenseweg heeft de beplanting het karakter van een laan; het centrale park is in vergelijking met het Basisplan aan de noordoost zijde flink verkleind ten gunste van flats in open strokenverkaveling; de scheidende groenstroken aan de stadsrand zijn daarentegen breder geworden

werken

- de grote industrierreinen Genooierbergen en Veegtes (buiten de plangrens) zijn gehandhaafd; het aantal binnenhoven met kleinindustrie en verzorgende bedrijven is ingeperkt ten opzichte van het Basisplan
- het nieuwe terrein Veegtes aan de overzijde van de rijksweg naar Nijmegen wordt door een breed wandelpark gescheiden van de woonbuurten in Noord
- op het terrein van het St. Jozefziekenhuis is rekening gehouden met een uitbreiding

Withuisveld

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningencentra: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen
- industrie en bedrijven: lila

*foto in vogelvlucht van
Withuisveld, 1970,
GA Venlo Fotocollectie
Sweegens*

- de reservering voor kantoren, zakenpanden en overheidsgebouwen aan de Hogeweg is ingeperkt tot één kantoorlocatie ten noorden van het villapark

verkeer

- de belangrijkste nieuwe hoofdroutes zijn de rijksweg naar Nijmegen en de haaks kruisende E3 naar Duitsland (met een nieuwe Maasbrug); daardoor komt de eerder geplande binnenring met nieuwe Maasbrug ten noorden van het ziekenhuis te vervallen
- de historische radiale uitvalswegen in de richting Velden en Straelen worden niet – zoals in het Basisplan voorgesteld – in de omgeving van de H. Hartkerk omgevormd tot doodlopende woonstraten, maar blijven voor het doorgaande verkeer gehandhaafd (met een kleine tracéwijziging bij de kerk ten behoeve van een voorplein)
- in aanvulling hierop vervullen de Hogeweg, Karbindersstraat en St. Urbanusweg een belangrijke rol in de ontsluiting van de wijk; de hiërarchie in het stratenpatroon is minder eenduidig dan in het Basisplan
- de overige wegen zijn overwegend opgevat als woonstraten met een verblijfsfunctie

recreatie

- het centrale Meeuwbeemdpark (verkleind t.o.v. het Basisplan) en de groene randzone (verbreed t.o.v. het Basisplan) zijn bestemd voor passieve recreatie
- het park loopt over in plantsoenen en gemeenschappelijke tuinen tussen de flats
- vanwege de grote afstand tot het stedelijk sportcentrum aan de Kaldenkerkerweg zijn faciliteiten voor school- en wijkspport opgenomen in het centrale park
- voor de kinderen zijn speelterreinen gereserveerd op de binnenterreinen van enkele grote bouwblokken en in de gemeenschappelijke tuinen tussen de flats

Withuisveld

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Withuisveld (afdeling Stadsontwikkeling, 1962-1963) vormt een aanvulling op het Ontwikkelingsplan (1950). In het Ontwikkelingsplan was dit gebied gereserveerd voor uitbreiding maar niet nader ingevuld. De structuurlijnen uit het Ontwikkelingsplan worden in het plan Withuisveld letterlijk doorgetrokken, behoudens de weg naar Straelen over het voormalige spoortracé.

wonen en voorzieningen

- in afwijking van het uitgangspunt is Withuisveld geen zelfstandige parochie, maar ondergebracht bij de H.Hartparochie en de nieuw te stichten parochie aan de Herungerweg (de Krefeldseweg fungeert als parochiegrens)
- de wijk Withuisveld heeft daardoor geen echt wijkcentrum maar - in aanvulling op de centra in de aangrenzende wijken - wel twee kleine buurtwinkelcentra en een voorzieningenstrook met overwegend scholen (tussen de Straelseweg en de Krefeldseweg)
- de woningbouw bestaat uit (middel)hoogbouw langs de hoofdstructuur en laagbouw op de achterliggende terreinen
- de flats van 7 bouwlagen evenwijdig aan de Nijmeegseweg en de flats van 3 tot 6 bouwlagen aan weerszijden van de Krefeldseweg zijn gesitueerd in een groene zoom die als buffer fungeert tussen de drukke verkeersaders en de rustige woonbuurten
- in de gemeenschappelijke tuinen tussen de flats is ruimte gereserveerd voor speelterreinen
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit plantsoenen die de hoofdstructuur begeleiden

werken

- de wijk Withuisveld is primair een woongebied; de werkgebieden bevinden zich in de aangrenzende binnenstad en de industrieterreinen van Noord
- slechts twee terreinen voor de kleinindustrie en verzorgende bedrijven blijven gehandhaafd op de binnenhof van een vooroorlogs bouwblok

herstructurering van Venlo-Noord

begeleiding hoofdstructuur door groen en middelhoogbouw (Rembrandtstraat)

parochiecentrum rond de St. Nicolaaskerk en de zgn. Witte Kerk

complex etagewoningen, St. Teuniswijk e.o.

vrijstaande woonhuizen, Boerhaavestraat e.o.

villa's, St. Urbanusweg

schijfvormige flats aan de Hogeschoorweg en de Molenstraat (landmarks)

verkeer

- de radiale uitvalswegen in de richting Straelen en Herungen bepalen van oudsher de hoofdstructuur, maar verliezen hun functie aan de nieuwe hoofdstructuur: de rijksweg naar Nijmegen (voortgezet als stedelijke randweg) en de haaks kruisende Krefeldseweg die over het tracé van de opgebroken Köln-Mindener Bahn loopt; de kruising is ontworpen als een grote rotonde
- de Straelseweg blijft als secundaire route gehandhaafd; de Herungerweg verliest zijn functie voor het doorgaande verkeer dankzij een knip in het tracé ter hoogte van de binnenring
- de binnenring verbindt de wijken en het ziekenhuis in Noord met de woonbuurten in Oost
- de overige wegen zijn overwegend opgevat als woonstraten met een verblijfsfunctie

recreatie

- de groene randzones en de gemeenschappelijke tuinen tussen de flats zijn bestemd voor passieve recreatie; hier zijn tevens speelterreinen voor kinderen gereserveerd, alsmede een sportveld
- in de aangrenzende wijken bevinden zich de wandelparken Meeuwbeemd en Rijnbeek

waardering

Stadsdeel Venlo-Noord is gebouwd in overeenstemming met de uitgangspunten van de partiële uitbreidingsplannen. Op onderdelen zijn kleine wijzigingen toegepast tijdens de uitvoering, zoals de toevoeging van een reeks middelhoge etageflats in de groene zoom aan de noordelijke stadsrand, het minder groot uitvoeren van een voorplein bij de H. Hartkerk en het verder noordwaarts aanleggen van de E3 naar Duitsland. De veranderingen die ná de voltooiing zijn doorgevoerd, hebben echter grotere gevolgen gehad voor het vroeg-naoorlogse stadsbeeld. De groene long van het stadsdeel – het Meeuwbeemdpark – is grotendeels volgebouwd met woningen. Het aangrenzende bejaardentehuis is gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Op de plek van het gesloopte ziekenhuis zijn bedrijven en woningen gebouwd. De herstructurering van Venlo-Noord is sinds enkele jaren in volle gang. De buurtwinkelcentra bij de H. Hartkerk en de St. Nicolaaskerk zijn vernieuwd en uitgebreid. Op verschillende plaatsen worden verouderde woningen vervangen door nieuwbouw. Ondanks al deze veranderingen zijn de volgende waardevolle elementen uit de periode 1940-1970 bewaard gebleven:

- de hoofdstructuur van verkeerswegen die – in aanvulling op de historische routes - het stadsdeel duidelijk ontsluiten (Nijmeegseweg, Klagenfurtlaan, Krefeldseweg, Europaplein, Laaghuissingel, Craneveldstraat)
- de groene zoom en de wisselend verkavelde (middel)hoogbouw die de hoofdstructuur begeleiden
- het parochiecentrum rond de St. Nicolaaskerk als functioneel middelpunt van Venlo-Noord
- drie woonbuurten die qua woningtypologie, wijze van verkavelen en architectonische vormgeving een goed beeld geven van de gevarieerde woningbouw uit de periode 1940-1965
 - St. Teuniswijk e.o.: complex etagewoningen in open strokenverkaveling
 - Boerhavestraat e.o.: verzameling individueel ontworpen vrijstaande woonhuizen
 - St. Urbanusweg e.o.: verzameling individueel ontworpen villa's
- de schijfvormige flats aan de Hogeschoorweg en de Molenstraat als belangrijke landmarks

(z.o.z. voor waardevolle gebouwen en complexen)

*fabriekscomplex Océ,
St. Urbanusstraat 102,
Genooyerbergen 35,
Rummerkampstraat 32*

*St. Nicolaaskerk met pastorie,
Van Postelstraat 53 en
Wolweverstraat 2*

*Witte Kerk,
Agnes Huijnstraat 3*

*woningbouwcomplex,
Rembrandtstraat 1-61*

*woningbouw,
Meeuwbeemdweg 8-19*

*villa,
Dr. Blumenkampstraat 53*

- de volgende gebouwen en complexen, waarbij nader onderzoek uit moet wijzen of ze in aanmerking komen voor een beschermde status:
 - fabriekscomplex Océ aan de St. Urbanusstraat 102, Genooyerbergen 35 en Rummerkampstraat 32 (architect G.J. van der Grinten e.a., ca. 1963)
 - St. Nicolaaskerk met pastorie, Van Postelstraat 53 en Wolveverstraat 2 (architect G.J. van der Grinten, 1959-1961)
 - Witte Kerk, Agnes Huijnstraat 3 (architect J. Kayser, 1949)
 - woningbouwcomplex Rembrandtstraat 1-61 (architect J. van Hest, 1954)
 - woningbouw Meeuwbeemdweg 8-19 (architect J. van Hest, 1960)
 - villa Dr. Blumenkampstraat 53
 - villa St. Urbanusweg 30
 - villa Hogeschoorweg 1c
 - sporthal Craneveldstraat 26 (architect J. van Hest, ca. 1960)
 - voormalig klooster van de Zusters van Liefde aan de Mgr. Zwijsenstraat 2 (1951)

*villa,
St. Urbanusweg 30*

*villa,
Hogeschoorweg 1c*

*sporthal,
Craneveldstraat 26*

*voormalig klooster,
Mgr. Zwijsenstraat 2*

Basisplan Oost

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningencentra: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen
- industrie en bedrijven: lila
- de Maas: blauw

B A S I S P L A N O O S T

inleiding

De voorstudie van het Basisplan Oost uit 1949 had betrekking op het stadsdeel ten oosten van de binnenstad en de Kaldenkerkerweg. Deze voorstudie betrof een uitwerking van het Uitbreidingsplan in Hoofdzaak waarin de functionele bestemming van de gronden op hoofdlijnen al was vastgelegd. De vooroorlogse situatie bestond in hoofdzaak uit een woonbuurt bij de Köln-Mindener Bahn, lintbebouwing en buurtschappen aan de oude uitvalswegen en voor de rest tuinbouwgronden. Deze historisch gegroeide omgeving werd in het plan grotendeels omgevormd tot een stedelijk woongebied met een samenhangende en concentrische opbouw in drie parochies. De parochie was een sociaal-maatschappelijke en religieus-organisatorische eenheid van ongeveer vijf- tot zesduizend zielen met een kerk in het centrum. De grenzen van de nieuw geplande woonwijken vielen zoveel mogelijk samen met de parochiële indeling. Het stadsdeel Oost zou door moeten groeien van de 9.297 inwoners die er in 1947 woonden naar uiteindelijk 18.000. Daartoe moest het aantal woningen ruim verdubbelen van 1.714 tot 3.625. Meer in het algemeen beoogde het plan een harmonieuze afstemming van de stedelijke hoofdfuncties wonen, werken, verkeer en recreatie.

wonen en voorzieningen

- parochiecentra markeren het hart van drie wijken: één vooroorlogse (H. Familie) en twee nieuw geplande (Stalberg en Leutherberg)
- de parochiecentra bestaan uit een kerk, parochiehuis, verschillende scholen en winkels voor de dagelijkse levensbehoeften; de kaart is onduidelijk over de ligging van de winkels
- de woningbouw is rondom de parochiecentra gegroepeerd en bestaat uit: middelhoogbouw in open strokenverkaveling op markante plekken in de hoofdstructuur (verkeersknooppunten en stadsrand); rijtjeswoningen in halfopen blokverkaveling aan de woonstraten; (half) vrijstaande woningen en bungalows aan de groene randen
- omwille van behoud van tuinbouwgronden wordt middelhoogbouw in het plan opgenomen; eind jaren veertig een noviteit voor Venlo
- op de binnenterreinen van de grote bouwblokken is ruimte voor speelterreinen
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit laanbeplanting en plantsoenen langs de hoofdstructuur, een groot wandelpark tussen de binnenstad en het stadsdeel (Julianapark) en scheidende groenstroken langs het spoor en aan de stadsrand
- de directe omgeving van de kerken is gedacht als verblijfspleinen (waardige situering van de kerken)

werken

- het stadsdeel Oost is primair een woongebied; de werkgebieden bevinden zich in de aangrenzende binnenstad en spoorzone
- de krachtige industrialisatiepolitiek van het gemeentebestuur gaat aan dit stadsdeel voorbij; slechts enkele deels bestaande terreinen voor de kleinindustrie en verzorgende bedrijven blijven gehandhaafd op de binnenhoven van de grote bouwblokken

verkeer

- de radiale uitvalswegen in de richting Herungen, Stalberg en Kaldenkerken, evenals de spoorlijn van de Köln-Mindener Bahn en de spoorlijnen naar Kaldenkerken en Roermond bepalen van oudsher de hoofdstructuur
- de wegen naar Herungen en Stalberg worden in het plan omgevormd van een doorgaande verkeersader in een rustige woonstraat; het tracé van de Köln-Mindener Bahn wordt opgebroken; de overige elementen uit de historische hoofdstructuur blijven gehandhaafd
- de belangrijkste nieuw ontworpen hoofdroutes sluiten aan op de Kaldenkerkerweg: enerzijds via de Roermondse Poort naar de nieuwe Maasbrug en anderzijds langs het nieuwe Julianapark in de richting Straelen en Nijmegen
- in aanvulling hierop is een nieuwe ringweg ontworpen die de verschillende stadsdelen met elkaar verbindt: via een viaduct over het spoor naar Zuid en over het Rijnbeekdal naar Noord waar een nieuwe Maasbrug is gepland

- het viaduct wordt omringd door parkaanleg teneinde dit knooppunt vanaf de stadszijde vrij in het zicht te houden, vanwege van de duidelijke ligging en de verkeersveiligheid én omwille van het stadsbeeld (bedrijvigheid en emplacement aan het zicht te onttrekken)
- contrast tussen open en grootschalig bebouwingspatroon aan de westzijde van de Kaldenkerkerweg (nieuw station, garage etc.) en gesloten en kleinschalig bebouwingspatroon aan de overzijde van de weg (bestaande lintbebouwing)

recreatie

- voor passieve recreatie zijn groenvoorzieningen getroffen op verschillende schaalniveaus: laanbeplanting en plantsoenen aan de hoofdstructuur, een groot wandelpark tussen de binnenstad en het stadsdeel (Julianapark), een groene zoom langs de Rijnbeek en groenstroken aan de rand die in verbinding staan met het bosgebied van het hoogterras
- voor actieve recreatie is een stedelijk sportcomplex gepland in het heidegebied aan de zuidzijde van het stadsdeel (aan weerszijden van de Kaldenkerkerweg); de heide maakt plaats voor een landschappelijke aanleg met wandelgelegenheid en terreinen voor voetbal, atletiek, wielersport en eventueel een paardenrenbaan; het sportcomplex staat via een brug over het spoor in verbinding met het natuurgebied van de Onderste en Bovenste Molen (buiten de kaart)
- voor de kinderen zijn speelterreinen gereserveerd op de binnenterreinen van de grote bouwblokken
- in het Julianapark is bij het Koninginneplein ruimte gereserveerd voor een concertgebouw

Rijnbeek

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Rijnbeek (afdeling Stadsontwikkeling, 1958-1959) betrof een aanvulling op het Ontwikkelingsplan (1950). In het Basisplan was dit gebied gereserveerd voor uitbreiding maar nog niet nader ingevuld. De structuurlijnen uit het Ontwikkelingsplan werden in het plan Rijnbeek letterlijk doorgetrokken. De landschappelijke situatie van het Rijnbeekdal werd benut en versterkt ten behoeve van een groen woonmilieu.

wonen en voorzieningen

- Rijnbeek vormt samen met de eveneens nieuwe uitbreidingswijk Vinkebosje een parochie, waarbij het parochiecomplex gepland staat in het hart van laatstgenoemde wijk
- de wijk Rijnbeek heeft daardoor geen echt hart, maar wel een klein buurtwinkelcentrum voor de dagelijkse levensbehoeften
- Rijnbeek is primair een woonwijk voor welgestelden: de woningbouw bestaat uit (half)vrijstaande woningen van het type eengezinswoning aan de randwegen en van het type bungalow aan weerszijden van de groenstrook
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit een wandelpark, dat tussen de woningen wordt voortgezet in de vorm van groenstroken (met waterpartij)
- in het westelijke deel van het plangebied is een groot terrein gereserveerd voor een HTS

werken

- de wijk Rijnbeek is primair een woongebied; de werkgebieden liggen op enige afstand

verkeer

- de radiale uitvalsweg in de richting Herungen bepaalt van oudsher de hoofdstructuur, maar verliest zijn functie voor het doorgaande verkeer aan de nieuwe hoofdstructuur
- de nieuwe hoofdstructuur bestaat uit de Krefeldseweg die over het tracé van de opgebroken Köln-Mindener Bahn loopt en de haaks kruisende ringweg die de wijken en het ziekenhuis in Noord verbindt met de woonbuurten in Oost
- de overige wegen zijn overwegend opgevat als rustige woonstraten met een verblijfsfunctie

recreatie

- het park op de oevers van de Rijnbeek en de daarmee verbonden groenstroken in de wijk zijn bestemd voor passieve recreatie; het park loopt aan de noordoost zijde over in het buitengebied

Vinkebosje

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningencentra: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen

foto in vogelvucht van
 Vinkebosje, ca. 1970,
 GA Venlo, Fotocollectie
 Sweegens

Vinkebosje

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Vinkebosje (afdeling Stadsontwikkeling, 1960) betrof een aanvulling op het Ontwikkelingsplan (1950). In het Ontwikkelingsplan was dit gebied gereserveerd voor uitbreiding maar nog niet nader ingevuld. De structuurlijnen uit het Ontwikkelingsplan werden in het plan Vinkebosje letterlijk doorgetrokken. De landschappelijke situatie van het Rijnbeekdal werd benut en versterkt ten behoeve van een groen woonmilieu.

wonen en voorzieningen

- Vinkebosje is primair een woonwijk voor middenstanders en vormt samen met de eveneens nieuwe uitbreidingswijk Rijnbeek een parochie: het parochiecomplex is gepland in het hart van Vinkebosje aan de ringweg, en bestaat uit een kerk met een voorplein en een rijtje winkels
- in aansluiting op het parochiecomplex zijn enkele terreinen gereserveerd voor scholen
- omwille van behoud van tuinbouwgronden bestaat de woningbouw uit (middel)hoogbouw in open verkaveling langs de ringweg, aan de haaks kruisende wijkontsluitingsweg (Karel van Egmondstraat) en langs het Rijnbeekpark; de twee woongebouwen in het park zijn gedacht als stedenbouwkundige landmarks
- de woningbouw bestaat verder uit rijtjes eengezinswoningen en halfvrijstaande woningen aan de Groenstraat; omdat het uitzicht op de tuinderskassen niet fraai is, zijn de woningen gegroepeerd rond hofjes
- her en der zijn woonpaden toegepast als ontsluiting voor de woningen
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit laanbeplanting en groene middenbermen aan de hoofdstructuur, een wandelpark op de oevers van de Rijnbeek, plantsoenen en speelterreinen tussen de woningen

werken

- de wijk Vinkebosje is primair een woongebied; de werkgebieden liggen op enige afstand

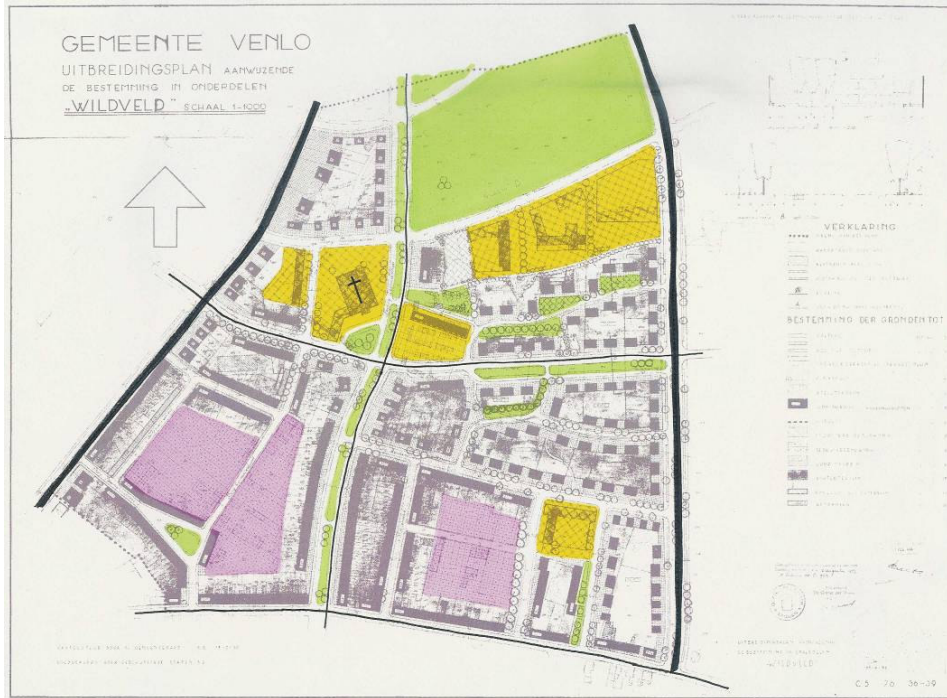
verkeer

- de Rijnbeek en de Groenstraat bepalen van oudsher de hoofdstructuur; de beek wordt ingebed in een park en de Groenstraat fungeert als begrenzing van de bebouwde kom
- de nieuwe hoofdstructuur bestaat uit de ringweg (Laaghuissingel) die de wijken en het ziekenhuis in Noord verbindt met de woonbuurten in Oost
- de Karel van Egmondstraat en de Stalbergweg vervullen een belangrijke rol in de ontsluiting naar de binnenstad
- de overige wegen zijn overwegend opgevat als woonstraten en -paden

recreatie

- het park op de oevers van de Rijnbeek de daarmee verbonden plantsoenen in de wijk zijn bestemd voor passieve recreatie; het park loopt aan de noordoost zijde over in het buitengebied en het bosgebied van het hoogterras
- voor de kinderen zijn speelterreinen gereserveerd op de binnenterreinen van enkele grote bouwblokken, tussen de flats en bij de scholen

Wildveld

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningencentra: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen
- industrie en bedrijven: lila

Wildveld

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Wildveld (afdeling Stadsontwikkeling, 1957) was een uitwerking van het Ontwikkelingsplan (1950). Het plan had in hoofdzaak betrekking op de noordoostelijke helft van het plangebied omdat de zuidwestelijke helft al vóór de oorlog was bebouwd. Het Ontwikkelingsplan werd in Wildveld in grote lijnen gevolgd, maar onderging op onderdelen aanpassingen. Aan de noordzijde werd de landschappelijke situatie van het Rijnbeekdal benut en versterkt ten behoeve van een groen woonmilieu en een fraaie locatie voor scholen.

wonen en voorzieningen

- de wijk Wildveld en de H. Familie parochie vallen samen: het parochiecomplex markeert het hart van de wijk en bestaat uit de parochiekerk (1939) en nieuwe onderdelen als een wijkgebouw en een rijtje winkels met een voorplein
- in aansluiting op het parochiecomplex is een strook langs het Rijnbeekpark gereserveerd voor scholen in aanvulling op de bestaande BLO school aan de overzijde van de Laaghuissingel
- Wildveld is een woonwijk voor overwegend middenstanders en welgestelden, respectievelijk in het bestaande zuidwestelijke en het nieuw geplande noordoostelijke deel van het plangebied
- de woningen zijn rondom het parochiecentrum gegroepeerd in vier kwartieren
- de nieuw geplande woningbouw voor de middenstand bestaat overwegend uit halfvrijstaande eengezinswoningen in halfopen blokverkaveling; bijzondere aandacht moet uitgaan naar de architectuur
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit laanbeplanting en groene middenbermen aan de hoofdstructuur, een wandelpark langs het Rijnbeekdal en enkele plantsoenen tussen de woningen; bijzondere aandacht moet uitgaan naar een passende en verantwoorde beplanting in de wijk

werken

- de terreinen voor kleinindustrie en verzorgende bedrijven in het vooroorlogse deel van het plangebied zijn gehandhaafd en uitgebreid op de binnenterreinen van de grote bouwblokken; het nieuwe deel van de wijk is primair een woongebied en kent geen industriële bedrijvigheid

verkeer

- de Stalbergweg bepaalt van oudsher de hoofdstructuur in dit gebied
- de nieuwe hoofdstructuur bestaat uit de verbreding van de Burg. van Rijnsingel, de Krefeldseweg die over het tracé van de opgebroken Köln-Mindener Bahn loopt en de ringweg (Laaghuissingel) die de wijken en het ziekenhuis in Noord verbindt met de woonbuurten in Oost; deze structuurelementen flankeren de wijk
- op de hoofdstructuur sluit een assenkruis van wijkontsluitingswegen aan (Hertog Reinoudsingel, Karel van Egmondstraat), die grotendeels voorzien zijn van groene middenbermen
- via een nieuwe verkeerstraverse (doorbraak Belletablestraat) krijgt Wildveld een rechtstreekse verbinding met de binnenstad
- de overige wegen zijn overwegend opgevat als woonstraten en –paden met een verblijfsfunctie

recreatie

- het park op de oevers van de Rijnbeek is bestemd voor passieve recreatie; het park loopt aan de noordoost zijde over in het buitengebied en het bosgebied van het hoogterras
- voor de kinderen zijn speelterreinen gereserveerd bij de scholen
- voor actieve recreatie is aan de zuidrand van de stad (aan weerszijden van de Kaldenkerkerweg) een stedelijk sportcomplex gepland

Stalberg

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningencentra: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen

foto in vogelvlucht van
Stalberg,
GA Venlo, Fotocollectie
Sweeaens

Stalberg

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Stalberg (afdeling Stadsontwikkeling, 1960) betrof een aanvulling op het Ontwikkelingsplan (1950). In het Ontwikkelingsplan was dit gebied aangemerkt als bosgebied. De landschappelijke situatie van het beboste hoogterras werd benut ten behoeve van een groen woonmilieu.

wonen en voorzieningen

- Stalberg is geen zelfstandige parochie en heeft daardoor geen centrum met bijzondere bebouwing
- Stalberg is uitsluitend een woonwijk voor welgestelden met als karakter 'riant wonen in het bos'
- de woningbouw bestaat uit individuele en projectmatige villabebouwing (bungalows) in open verkaveling
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit bos(stroken)

werken

- de wijk Stalberg is een woongebied zonder bedrijvigheid

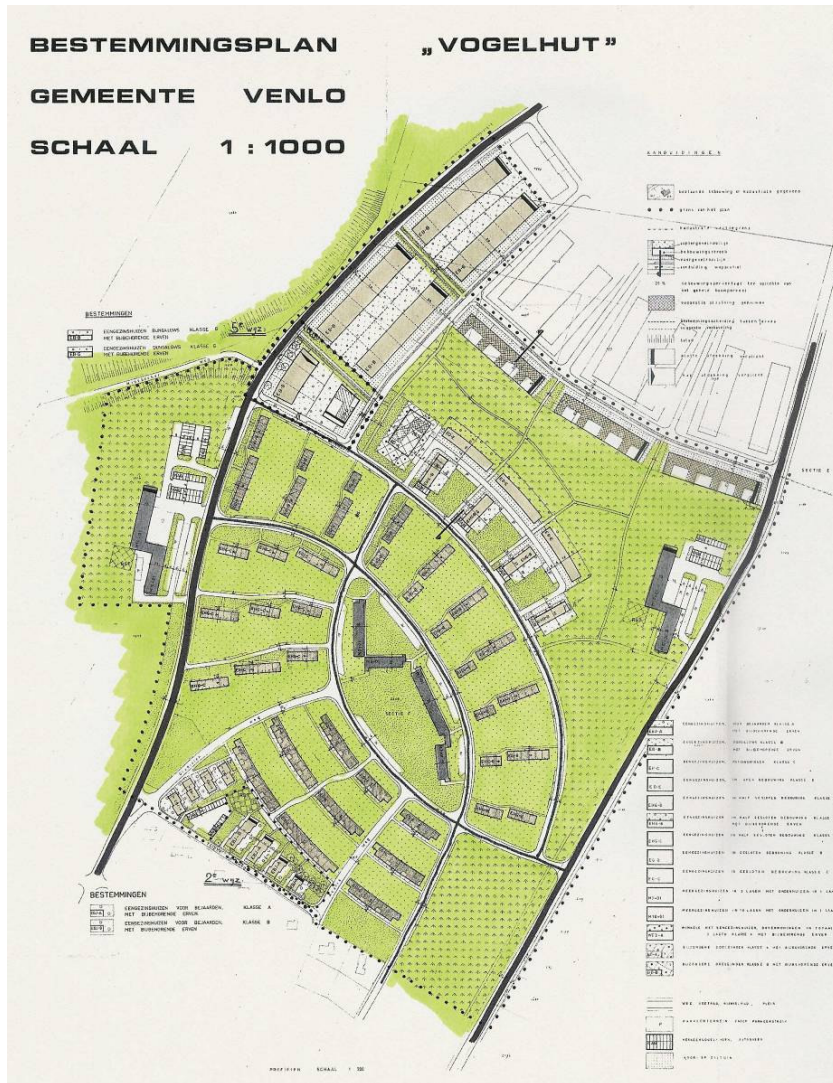
verkeer

- de Stalbergweg bepaalt van oudsher de hoofdstructuur in dit gebied
- de nieuw beoogde hoofdstructuur bestaat uit de Waterleidingsingel, die is doorgetrokken tot aan de randweg in de richting Nijmegen
- de Stalbergweg en de Karel van Egmondstraat vormen een intern assenkruis van wijkontsluitingswegen, met verbindingen naar de parochiecomplexen in Vinkebosje en Wildveld en naar de binnenstad
- de overige wegen zijn overwegend opgevat als rustige woonstraten

recreatie

- de bosrijke setting van Stalberg biedt voldoende ruimte voor passieve recreatie; het bos loopt in noordelijke en zuidelijke richting door
- voor actieve recreatie is aan de zuidrand van de stad (aan weerszijden van de Kaldenkerkerweg) een stedelijk sportcomplex gepland

Vogelhut

- hoofdwegenstructuur: ----
- bos / openbaar groen: groen

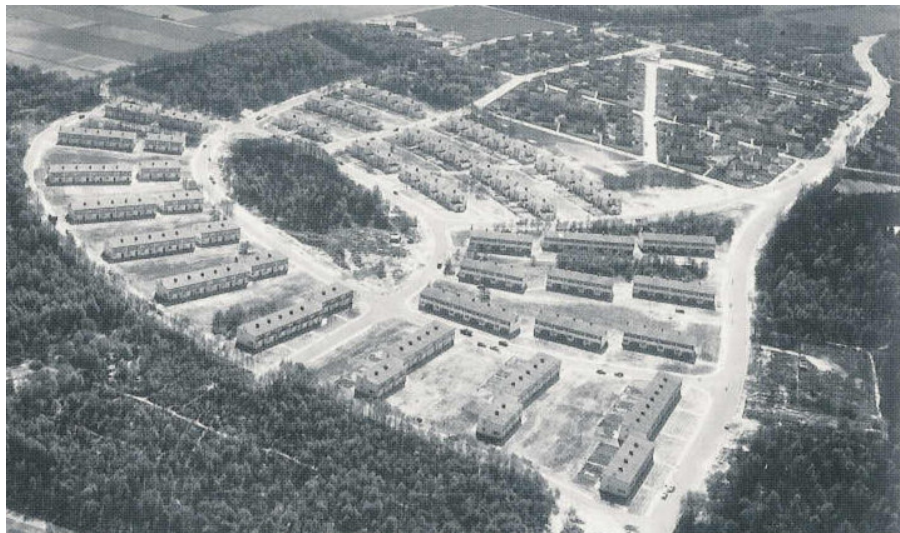

foto in vogelvlucht van Vogelhut, kort na de voltooiing

Vogelhut

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Vogelhut en de bijbehorende toelichting zijn niet in het gemeentearchief aangetroffen. Afgebeeld is een bestemmingsplan van de wijk uit 1966 (afdeling Stadsontwikkeling), waarop wijzigingen op het oorspronkelijke plan zijn aangegeven. Vogelhut was een aanvulling op het Basisplan Venlo-Oost. In het Basisplan was dit gebied aangemerkt als bosgebied. De landschappelijke situatie van het beboste hoogterras werd benut voor een groen woonmilieu.

wonen en voorzieningen

- Vogelhut is geen zelfstandige parochie en heeft daardoor geen voorzieningencentrum met bijzondere bebouwing; Vogelhut vormt samen met de aangrenzende wijk Leutherberg één parochie
- Vogelhut is een woonwijk voor middenstanders met een groen karakter, gelegen op het hoogterras
- de woningbouw bestaat uit half vrijstaande rijtjeswoningen in strokenverkaveling, twee middelhoge galerijflats in open haakverkaveling in het hart van de wijk en twee hoge galerijflats aan de rand van de wijk
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit wandelbos, plantsoenen en gemeenschappelijke tuinen

werken

- de wijk Vogelhut is een woongebied zonder bedrijvigheid

verkeer

- de hoofdstructuur bestaat uit de Casinoweg en de Postweg; deze wegen verbinden Vogelhut met de aangrenzende woonwijken
- de interne ontsluitingswegen zijn de Anjerweg, Bremweg en Linnaeusweg; deze gebogen tracés vormen de ruggengraat voor de verkeersluwe woonpaden die daar dwars op staan (kamstructuur)

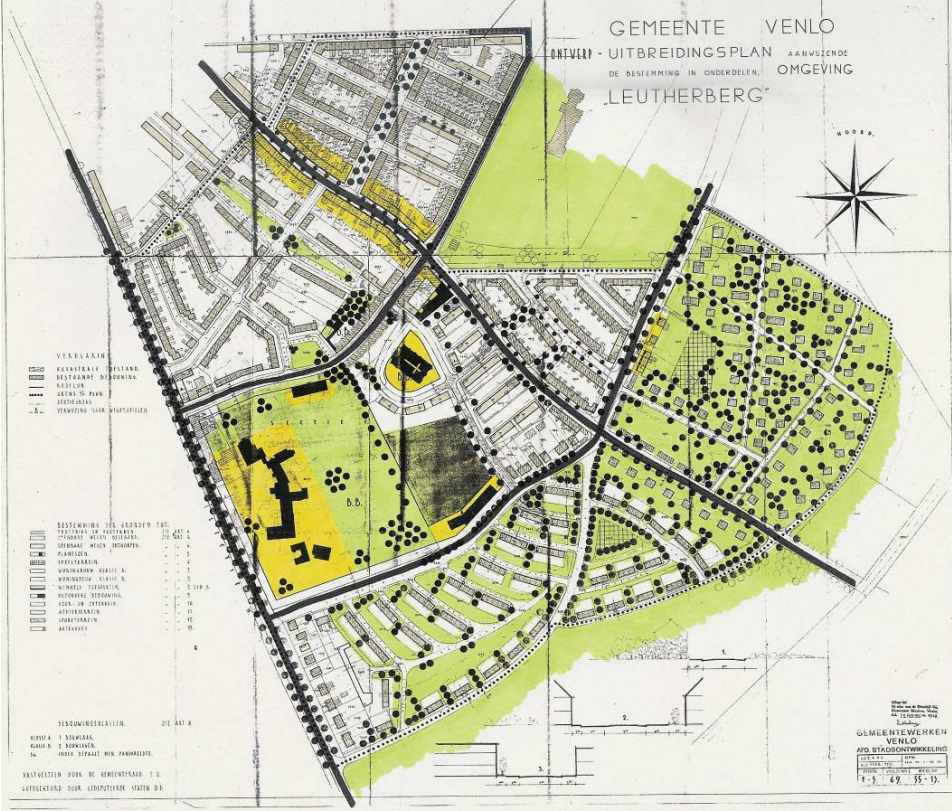
recreatie

- de bosrijke setting, plantsoenen en gemeenschappelijke tuinen van Vogelhut bieden voldoende ruimte voor passieve recreatie
- omdat privé-tuinen vrijwel ontbreken, is het grootste deel van de wijk ingericht als openbaar groen
- op enkele plaatsen zijn speelplaatsen voor kinderen aangelegd
- voor actieve recreatie is aan de zuidrand van de stad (aan weerszijden van de Kaldenkerkerweg) een stedelijk sportcomplex gepland

*foto in vogelvlucht van Vogelhut,
nadat het openbaar groen een
meer volwassen stadium had
bereikt*

- Leutherberg
- hoofdwegenstructuur: ---
- voorzieningencentra: geel
- bos / groenstroken: groen

Leutherberg

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Leutherberg (afdeling Stadsontwikkeling, 1956-1957) was een uitwerking en aanvulling op het Basisplan Venlo-Oost. Het Uitbreidingsplan had in hoofdzaak betrekking op de oostelijke en zuidoostelijke delen van het plangebied omdat de westelijk deel tussen de Kaldenkerkerweg en Waterleidingsingel al vóór de oorlog was bebouwd met overwegend arbeiderswoningen. Aan de stadsrand werd de landschappelijke situatie van het beboste hoogterras benut voor een groen woonmilieu.

wonen en voorzieningen

- de wijk Leutherberg vormt samen met de aangrenzende buurt Vierpaardjes één parochie: de nieuwe Don Boscokerk is centraal gesitueerd tussen de uitvalswegen Leutherweg en Kaldenkerkerweg aan een nieuwe rondweg (Ursulinenstraat)
- het parochiecomplex markeert het hart van de wijk en bestaat uit een hoog gesitueerde parochiekerk, waar omheen bijzondere bebouwing, een scholengemeenschap en een sportterrein
- de winkels voor de dagelijkse levensbehoeften zijn verspreid in de lintbebouwing van de Leutherberg gesitueerd
- Leutherberg is een woonwijk voor arbeiders en middenstanders, respectievelijk in het bestaande westelijke en het nieuw geplande oostelijke deel van het plangebied
- de nieuwe woningen zijn gegroepeerd in een buurt ten zuiden en een buurt ten noorden van de Leutherweg: de zuidelijke buurt bestaat uit een complex korrelbetonwoningen in strokenverkaveling aan gebogen straten met veel groenstroken en boomgroepen; de noordelijke buurt bestaat overwegend uit (half)vrijstaande woningen en noodwoningen van het type bungalows in open bebouwing temidden van een bosachtige aanleg; beide buurten vormen een groene en open overgang naar het buitengebied
- de woningen aan de Leutherberg ter hoogte van de kerk zijn haaks op de weg geplaatst i.v.m. de sterke helling van de straat

werken

- Leutherberg is primair een woongebied en kent geen grootschalige (industriële) bedrijvigheid

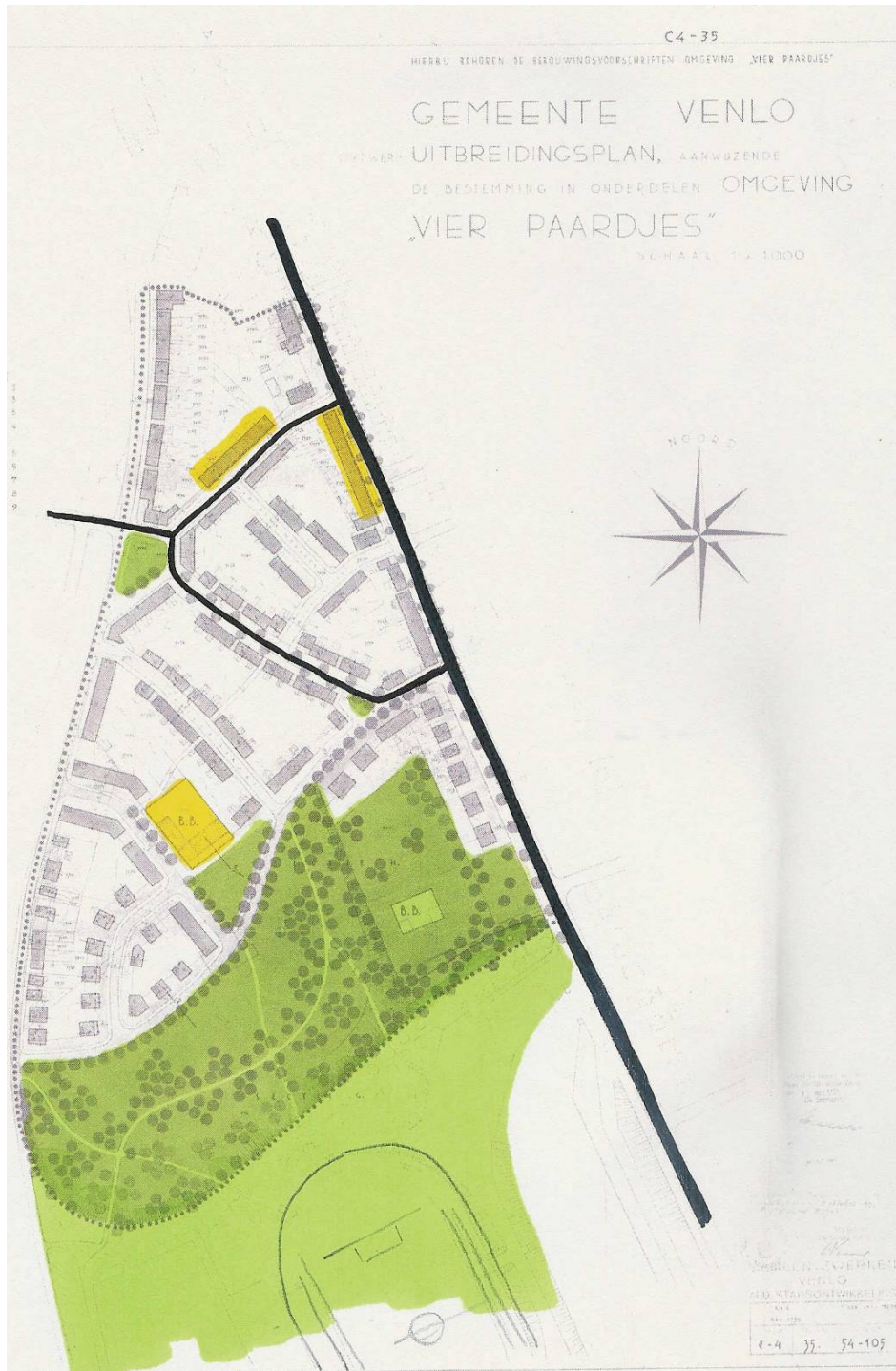
verkeer

- de weg Leutherberg en de Kaldenkerkerweg bepalen van oudsher de hoofdstructuur in dit gebied
- in aanvulling hierop vervullen de Ursulinenweg en de Casinoweg een belangrijke rol in de ontsluiting van de wijk
- de overige wegen zijn overwegend opgevat als woonstraten met een verblijfsfunctie

recreatie

- de groenstroken en bosrijke setting aan de rand van de wijk zijn opgevat als één groot plantsoen en biedt voldoende ruimte voor passieve recreatie; het bos loopt in noordelijke en zuidelijke richting door
- in aansluiting op het klooster en de scholen van de Zusters Ursulinen (Marianum) is een sportterrein ontworpen met gymnastiekzaal
- voor actieve recreatie is aan de zuidrand van de stad (aan weerszijden van de Kaldenkerkerweg ten zuiden van de wijken Leutherberg en Vierpaardjes) een stedelijk sportcomplex gepland, bestaande uit een landschappelijke aanleg met wandelgelegenheid en terreinen voor voetbal, atletiek, wielersport en eventueel een paardenrenbaan

Vierpaardjes

- hoofdwegenstructuur: ---
- voorzieningencentra: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen

Vierpaardjes

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Vierpaardjes (afdeling Stadsontwikkeling, 1959) was een uitwerking van het Ontwikkelingsplan (1950). Het Uitbreidingsplan had in hoofdzaak betrekking op de zuidrand van het plangebied omdat de rest al vóór de oorlog grotendeels was bebouwd met overwegend arbeiderswoningen. Aan de stadsrand werd de landschappelijke situatie van de Kleine Heide benut voor de aanleg van een wandelpark.

wonen en voorzieningen

- de wijk Vierpaardjes vormt samen met de aangrenzende wijk Leutherberg één parochie: de nieuwe Don Boscokerk is centraal gesitueerd in Leutherberg aan een nieuwe rondweg die door Vierpaardjes leidt naar Venlo-Zuid
- in aanvulling op de bestaande rijtjeswoningen is aan de zuidrand van het plangebied ruimte voor enkele (half)vrijstaande woningen
- een buurtwinkelcentrum is gesitueerd aan de kruising van de rondweg en de Kaldenkerkerweg, waar van oudsher al winkels lagen in de lintbebouwing
- het openbaar groen bestaat in hoofdzaak uit een nieuw aan te leggen wandelpark aan de zuidrand en een klein groen plein bij de kruising van de rondweg over de spoorlijn

werken

- Vierpaardjes is primair een woonwijk voor arbeiders, in aansluiting op het werkgebied van de spoorzone en industrieterrein Langstraat in Venlo-Zuid

verkeer

- de uitvalsweg en de spoorlijn naar Kaldenkerken bepalen van oudsher de hoofdstructuur in dit gebied
- in aanvulling hierop is een nieuwe rondweg geprojecteerd langs de parochiekerk in Leutherberg, door Vierpaardjes en via een kruising met het spoor naar Venlo-Zuid
- de overige wegen zijn opgevat als woonstraten met een verblijfsfunctie

recreatie

- voor passieve recreatie is een wandelpark ontworpen aan de zuidrand van de wijk
- het park sluit in zuidelijke richting aan op een stedelijk sportcomplex voor actieve recreatie, bestaande uit een landschappelijke aanleg met wandelgelegenheden en terreinen voor voetbal, atletiek, wielersport en eventueel een paardenrenbaan

*de 'versmolten' wijkcentra van
de H. Familieparochie en de
voormalige H. Geestparochie
(noodkerk links)*

*scholenstrook als onderdeel
van het parochiecentrum*

*individueel ontworpen kleine
landhuizen, De Tichelarij e.o.*

*Stalberg: complex individueel
ontworpen villa's en een klein
complex houten woningen*

*Stalberg: complex seriematig
ontworpen bungalows
Orchideeweg e.o.*

*korrelbetonwoningen,
Vogeltjesbuurt*

waardering

Stadsdeel Venlo-Oost is op hoofdlijnen in overeenstemming met de uitgangspunten van de partiële uitbreidingsplannen gebouwd. Op onderdelen zijn wijzigingen doorgevoerd tijdens de uitvoering, zoals de bouw van een noodkerk in Vinkebosje (i.p.v. een permanente), het niet verlengen van de Waterleidingsingel in noordelijke richting en een gewijzigde aansluiting op de spoorwegovergang naar Zuid (niet door Vierpaardjes en Leutherberg maar langs het spoor zonder viaduct). De veranderingen die ná de voltooiing zijn doorgevoerd, hebben grotere gevolgen gehad voor het vroeg-naoorlogse stadsbeeld. Het Burgemeester Bergerpark (Rijnbeek), dat als een groene 'vinger' vanuit het buitengebied de stad instak, is onderbroken door een woonbuurtje aan de noordoost zijde van het park (Rijnbeek-Noord) en gekortwiekt door de bouw van een woonflat en politiekantoor in de westelijke helft van het park. Op verschillende plaatsen zijn onbebouwde terreinen tussen en aan de rand van de wijken bebouwd met woningbouwcomplexen, of worden verouderde woningen vervangen door nieuwbouw. Ondanks al deze veranderingen zijn de volgende waardevolle elementen uit de periode 1940-1970 bewaard gebleven:

- de hoofdstructuur van verkeerswegen die – in aanvulling op de historische routes - het stadsdeel duidelijk ontsluiten (Burg. van Rijnsingel-Krefeldseweg, Laaghuissingel-Groenveldsingel)
- de substructuur van wijkontsluitingswegen die – in aanvulling op de historische routes – de wijken duidelijk geleiden (Hertog Reinoudsingel, Karel van Egmondstraat, Casinoweg)
- de restanten van het Burg. Bergerpark als groene long voor de drie omringende woonwijken
- het wijkcentrum van de H. Familieparochie dat zich uitstrekt langs het Burg. Bergerpark en is versmolten met het voormalige parochiecentrum van de H. Geest
- vier woonbuurten die qua woningtypologie, wijze van verkavelen en architectonische vormgeving een goed beeld geven van de gevarieerde woningbouw uit de periode 1940-1965
 - De Tichelarij e.o.: samenhangend complex individueel ontworpen kleine landhuisjes aan weerszijden van de Rijnbeek en langs het park
 - Stalberg: wijk op het beboste hoogterras met een complex individueel ontworpen villa's, een complex seriematig ontworpen bungalows en een klein complex houten woningen
 - Vogelbuurt: complexmatig ontworpen korrelbetonwoningen met een gevarieerde beplanting op het hoogterras
 - Bremweg e.o.(Vogelhut): complexmatig ontworpen halfvrijstaande en rijtjeswoningen in diverse types, aan voetpaden in open strokenverkaveling temidden van het beboste hoogterras

*half vrijstaande en
rijtjeswoningen,
Bremweg e.o.*

(z.o.z. voor waardevolle landmarks, gebouwen en complexen)

landmarks: H. Familekerk en
schijfvormige flat aan de
Laaghuissingel

voormalige HTS,
Laaghuissingel 4

woonhuis Van der Grinten,
Karel van Egmondstraat 139

woonflat,
Casinoweg 47-285

voormalig Marianum College,
Casinoweg 1

villa,
Wijnbergstraat 12

H. Joannes Boscokerk,
Johannes Boscostraat 20

- de klokkentoren van de H. Familiekkerk (1939), en de schijfvormige flats aan de Laaghuissingel (Rijnbeekflat) en de Casinoweg als belangrijke landmarks in het gebied
- de volgende gebouwen en complexen, waarbij nader onderzoek uit moet wijzen of ze in aanmerking komen voor een beschermde status:
 - voormalig. HTS aan de Laaghuissingel 4 (architecten G.J. van der Grinten en B. Bijvoet, 1958)
 - woonhuis Van der Grinten aan de Karel van Egmondstraat 139 (architect J. Heijdenrijk, 1967)
 - woonflat Casinoweg 47-285 (J. van Hest 1965)
 - voormalig Marianum College, Casinoweg 1 (architect T. Nix, 1961)
 - villa aan de Wijnbergstraat 12, op voormalige bunker
 - H. Joannes Boscokerk, Johannes Boscostraat 20 (architecten F.H. Stoks en A.J. Rats, 1957)

BASISPLAN STADSUITBREIDING „VENLO ZUID.“

Adriaan de Jongh van Steen
 21. 11. 1939, No. 489.

Basisplan Zuid

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningencentra: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen
- industrie en bedrijven: lila
- de Maas: blauw
- spoorwegemplacement: grijs

B A S I S P L A N Z U I D

inleiding

Het Basisplan Zuid uit 1947 had betrekking op het stadsdeel ten zuiden van de binnenstad en het spooreplacement. Het Basisplan betrof een uitwerking van het Uitbreidingsplan in Hoofdzaak waarin de functionele bestemming van de gronden op hoofdlijnen al was vastgelegd. De vooroorlogse situatie bestond in hoofdzaak uit een industrieterrein bij een aanlegplaats in de Maas, een stedelijke woonbuurt rond de Roermondsestraat, lintbebouwing en buurtschappen aan de oude uitvalswegen en voor de rest tuinbouwgronden en twee begraafplaatsen. Deze historisch gegroeide omgeving werd in het plan grotendeels omgevormd tot een stedelijk woongebied met een samenhangende en concentrische opbouw in drie parochies. De parochie was een sociaal-maatschappelijke en religieus-organisatorische eenheid van ongeveer vijf- tot zesduizend zielen met een kerk in het centrum. De grenzen van de nieuw geplande woonwijken vielen zoveel mogelijk samen met de parochiële indeling. Het stadsdeel Zuid zou door moeten groeien van de 4.334 inwoners die er in 1947 woonden naar uiteindelijk 11.000. Daartoe moest het aantal woningen bijna verdrievoudigen van 829 tot 2.330. Meer in het algemeen beoogde het plan een harmonieuze afstemming van de stedelijke hoofdfuncties wonen, werken, verkeer en recreatie.

wonen en voorzieningen

- parochiecentra markeren het hart van drie wijken: één vooroorlogse (O.L. Vrouwe) en twee nieuw geplande (de Sloot en Hagerhoflaan)
- de parochiecentra bestaan uit een kerk, parochiehuis, verschillende scholen en winkels voor de dagelijkse levensbehoeften; het grote parochiecomplex de Sloot markeert het centrum van het stadsdeel en omvat de meeste winkels
- de woningbouw is rondom de parochiecentra gegroepeerd en bestaat uit: middelhoogbouw in open strokenverkaveling op bijzondere plekken in de hoofdstructuur (markering verkeersknooppunten en stadsrand); rijtjeswoningen in halfopen blokverkaveling aan de woonstraten; (half) vrijstaande woningen in de groene rand aan de Maas in aansluiting op bestaande monumentale villa
- om eenheid aan te brengen in het zeer gemengde karakter van de bestaande bebouwing (mix van arbeiders-, middenstands- en herenhuizen), wordt de nieuwbouw zo gegroepeerd dat er afzonderlijke woonbuurten ontstaan voor de verschillende bevolkingsgroepen: welgestelden aan de Maaszijde, arbeiders tegen de spoor- en industriezone en middenstanders er tussenin
- de architectuur moet zorgen voor visuele samenhang tussen de bestaande en nieuwe bebouwing en tussen de verschillende woonbuurten, waarbij elke straat een eigen architectonische karakter krijgt
- op de binnenterreinen van de grote bouwblokken is ruimte voor speelterreinen
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit laanbeplanting en plantsoenen langs de hoofdstructuur, drie wandelparken en scheidende groenstroken langs de Maas en de zuidelijke stadsrand
- de directe omgeving van de kerken is gedacht als verblijfspleinen (waardige situering van de kerken)

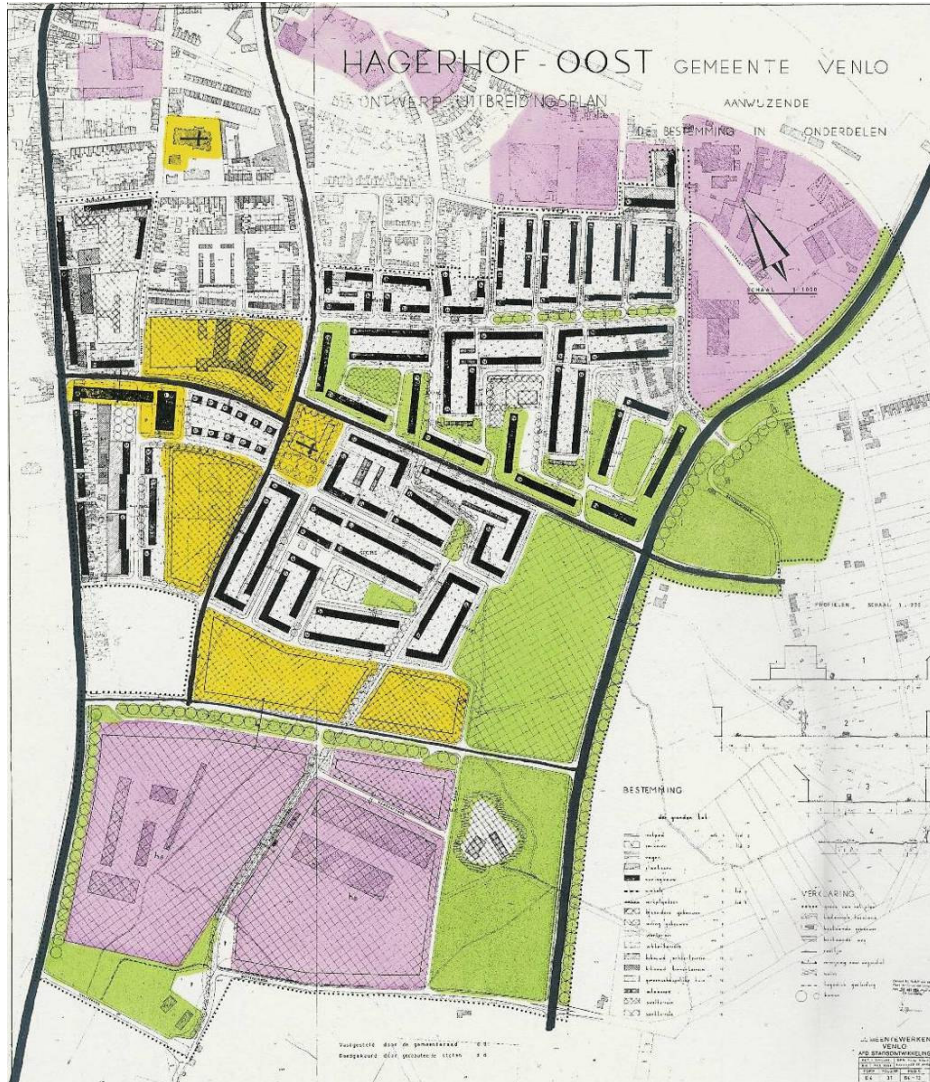
werken

- de krachtige industrialisatiepolitiek van de gemeente komt tot uitdrukking in het omvangrijke terrein voor de grootindustrie in de bocht van de spoorlijn naar Roermond (Langstraat) en de grotendeels al bestaande kleinere terreinen voor de kleinindustrie en verzorgende bedrijven (Zuidsingel e.o.)
- het nieuwe terrein aan de Langstraat wordt door brede straten met laanbeplanting gescheiden van de aangrenzende woongebieden; de verschillende terreinen voor de kleinindustrie zijn gesitueerd op de binnenhoven van de grote bouwblokken en grenzen aan de Zuidsingel

verkeer

- de radiale uitvalsweg naar Tegelen/Roermond en het emplacement met de spoorlijnen naar Kaldenkerken en Roermond bepalen van oudsher de hoofdstructuur
- de tracés van de spoorlijnen blijven ongewijzigd, maar worden gedeeltelijk verhoogd in verband met de bouw van viaducten en tunnels die de gelijkvloerse kruisingen vervangen (zie Brugplan)
- de belangrijkste nieuw ontworpen hoofdroutes zijn de hartweg vanaf het Roermondsplein midden door het stadsdeel met een dwarsverbinding (assenkruis), én een nieuwe randweg die vanaf de Tegelseweg met een viaduct over het spoor naar Venlo-Oost leidt (deze randweg is in het latere Basisplan Oost vervangen door een binnenring in het verlengde van het assenkruis); de nieuwe hoofdentree van de begraafplaats wordt qua oriëntatie afgestemd op de nieuwe hoofdroutes

Hagerhof Oost

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningencentra: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen
- industrie en bedrijven: lila

foto in vogelvlucht van Venlo-Zuid

- de hoofdwegen hebben twee gescheiden rijbanen met een groene middenberm en/of worden begeleid door laanbeplanting
- de hoofdstructuur komt bijeen in het Roermondsplein, dat ontworpen is als een ruime en open verbinding met de binnenstad en aansluiting geeft op twee verkeersknooppunten in oostelijke en westelijke richting

recreatie

- voor passieve recreatie zijn groenvoorzieningen getroffen op verschillende schaalniveaus: laanbeplanting en plantsoenen aan de hoofdstructuur, drie wandelparken verspreid over het stadsdeel en groenstroken aan de zuidelijke stadsrand en langs de Maas
- de groenvoorzieningen lopen in elkaar over en staan in verbinding met het natuurgebied van de Bovenste en Onderste Molen
- voor actieve recreatie moeten de inwoners van Zuid uitwijken naar het stedelijk sportcentrum aan de Kaldenkerkerweg (direct te bereiken via de randweg over het spoor)
- voor de kinderen zijn speelterreinen gereserveerd in de parken

Hagerhof Oost

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Hagerhof Oost (afdeling Stadsontwikkeling, 1964-1965) was een uitwerking van het Ontwikkelingsplan (1950). Het plan had in hoofdzaak betrekking op het zuidelijke tweederde deel van het plangebied omdat het noordelijke deel rond de Roermondsestraat al vóór de oorlog was bebouwd. Het Ontwikkelingsplan werd in Hagerhof Oost in grote lijnen gevolgd, maar onderging op onderdelen aanpassingen.

wonen en voorzieningen

- twee in plaats van de drie geplande parochies: de bestaande O.L. Vrouwekerk markeert het hart van de vooroorlogse woonbuurt, en een nieuwe parochiekerk markeert het hart van de nieuwe woonbuurt
- het nieuwe parochiecomplex bestaat uit een kerk, winkelcentrum en verschillende scholen; middenin het complex zijn villa's ontworpen omwille van de gewenste allure
- de directe omgeving van de kerk is gedacht als een verblijfsplein (omwille van een waardige situering)
- de woningbouw is in vier kwadranten gegroepeerd rondom het parochiecentrum en bestaat overwegend uit rijtjes eengezinswoningen in halfopen blokverkaveling die zich schikt naar het verloop van bestaande straten
- vanuit het buitengebied strekt een groene strook met middelhoge bebouwing in open strokenverkaveling tot aan het wijkcentrum (begeleiding van het interne assenkruis)
- de nadruk in de woningbouw ligt, meer dan in het Basisplan beoogd, op arbeiderswoningen (geen afzonderlijke woonbuurten voor de verschillende bevolkingsgroepen)
- ruimte voor speelterreinen is gereserveerd op de binnenterreinen van de grote bouwblokken en in de gemeenschappelijke tuinen van de middelhoogbouw
- een in plaats van de drie geplande wandelparken: het voormalige landgoed Hagerhof wordt omgevormd tot park
- in aansluiting op het park is een sportterrein ontworpen naast de randweg

werken

- de krachtige industrialisatiepolitiek van het gemeentebestuur komt tot uitdrukking in de handhaving van de bestaande industrieterreinen langs het spoor (Langstraat e.o.) en de aanleg van het omvangrijke terrein voor de veiling in de zuidwestelijke hoek van het plangebied
- het nieuwe veilingterrein heeft een groene zoom en wordt door een voorzieningenstrook met scholen gescheiden van de woonbuurten

verkeer

- de uitvalsweg en de spoorlijn naar Roermond bepalen van oudsher de hoofdstructuur van dit gebied
- het tracé van de spoorlijn blijft ongewijzigd, maar wordt gedeeltelijk verhoogd in verband met de bouw van viaducten en tunnels die de gelijkvloerse kruisingen vervangen (zie Brugplan)

herstructurering Venlo-Zuid

fabrieken verdwijnen

*LTS,
Nijvenheimstraat 23-25*

- de nieuw ontworpen hartweg uit het Basisplan komt te vervallen; het bestaande tracé van de Emmastraat neemt deze functie over en kruist bij het parochiecentrum een dwarsverbinding (intern assenkruis van wijkontsluitingswegen met groene middenberm)
- de ringweg voert niet meer naar de Tegelseweg – zoals in het Basisplan beoogt – maar takt vanaf het spoorviaduct bij Vierpaardjes in zuidelijke aan op de Geldersebaan die naar de kern van Tegelen leidt
- de overige wegen zijn overwegend opgevat als woonstraten met een verblijfsfunctie

recreatie

- één randpark in plaats van de drie verspreide wandelparken: het voormalige landgoed Hagerhof wordt omgevormd tot een park voor passieve recreatie
- in aansluiting op het park is een sportterrein ontworpen voor actieve recreatie van de wijkbewoners en de scholieren
- de plantsoenen tussen de flats, het sportpark en het park lopen in elkaar over en staan in verbinding met het natuurgebied van de Bovenste en Onderste Molen
- ruimte voor speelterreinen is gereserveerd op de binnenterreinen van de grote bouwblokken en in de gemeenschappelijke tuinen van de middelhoogbouw

waardering

Stadsdeel Venlo-Zuid is op hoofdlijnen in overeenstemming met de uitgangspunten van het partiële uitbreidingsplan gebouwd. Op onderdelen zijn wijzigingen toegepast tijdens de uitvoering, zoals het achterwege laten van een lint middelhoogbouw langs de Zwanenstraat en de bouw van een nieuwe parochiekerk in het hart van de wijk, en het alsnog verplaatsen van de hoofdentree van de begraafplaats naar de Tegelseweg. De veranderingen die ná de voltooiing zijn doorgevoerd, hebben eveneens grote gevolgen voor het vroeg-naoorlogse stadsbeeld. De herstructurering van Venlo-Zuid is sinds enkele jaren in volle gang. De industriële activiteit in de spoorzone neemt af en fabrieken verdwijnen (o.a. sloop Enfacomplex). Een verouderd woningbouwcomplex aan de Krekelveldstraat wordt vervangen door nieuwbouw. Nieuwbouw markeert de centrale plek in de wijk waar aanvankelijk een kerk stond gepland. Ondanks al deze veranderingen zijn de volgende waardevolle elementen uit de periode 1940-1970 bewaard gebleven:

- de substructuur van wijkontsluitingswegen die – in aanvulling op de historische routes – de wijken duidelijk geleden in kwartieren (Emmastraat-Kraanvogelstraat, Van Nijvenheimstraat-Zwanenstraat, Hagerhofweg)
- de volgende gebouwen en complexen, waarbij nader onderzoek uit moet wijzen of ze in aanmerking komen voor een beschermde status:
 - LTS aan de Nijvenheimstraat 23-25 (architect J. Kayser, 1956-1957)

Venlo-Blerick

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningencentra: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen
- industrie en bedrijven: lila
- de Maas: blauw
- spoorwegemplacement: grijs

B A S I S P L A N V E N L O - B L E R I C K

inleiding

Het Basisplan Venlo-Blerick uit 1947 had betrekking op het stadsdeel ten westen van de dorpskern Blerick. Het Basisplan betrof een uitwerking van het Uitbreidingsplan in Hoofdzaak waarin de functionele bestemming van de gronden op hoofdlijnen al was vastgelegd. De vooroorlogse situatie bestond in hoofdzaak uit een dicht bebouwde dorpskern aan de Maas, lintbebouwing aan de uitwaaiende uitvalswegen met een bebouwingsconcentratie bij het spoorwegemplacement en een agrarisch buitengebied met buurtschappen. Deze historisch gegroeide omgeving werd in het plan grotendeels omgevormd tot een stedelijk woongebied met een samenhangende en concentrische opbouw in vijf parochies. De parochie was een sociaal-maatschappelijke en religieus-organisatorische eenheid van ongeveer vijf- tot zesduizend zielen met een kerk in het centrum. De grenzen van de nieuw geplande woonwijken vielen zoveel mogelijk samen met de parochiële indeling. Het stadsdeel Blerick zou door moeten groeien van de 8.500 inwoners die er in 1947 woonden naar uiteindelijk 24.400. Daartoe moest het aantal woningen verdrievoudigen van 1.700 tot 5.141. Meer in het algemeen beoogde het plan een harmonieuze afstemming van de stedelijke hoofdfuncties wonen, werken, verkeer en recreatie.

wonen en voorzieningen

- parochiecentra markeren het hart van vijf wijken; twee vooroorlogse (St. Antonius en St. Lambertus) en drie nieuw geplande (Kraaneveld – het latere St. Annakamp- Hazenkamp en Vastenavondkamp)
- de parochiecentra bestaan uit een kerk, parochiehuis, verschillende scholen en winkels voor de dagelijkse levensbehoeften; het bestaande parochiecomplex in de oude dorpskern wordt in westelijke richting vergroot met een winkelplein voor duurzame verbruiksgoederen
- de woningbouw is rondom de parochiecentra gegroepeerd en bestaat in hoofdzaak uit rijtjeswoningen in halfopen blokverkaveling aan de woonstraten en (half) vrijstaande woningen op landschappelijk markante plekken, en incidenteel uit middelhoogbouw in open strokenverkaveling op markante plekken in de hoofdstructuur (verkeersknooppunten, oprit Maasbrug, stadsrand)
- de woningbouw is afgestemd op een gemengde bevolking, met een mix van arbeiders- en middenstandswoningen in de woonbuurten en villabouw langs de Maas en bij de groenpartijen
- op de binnenterreinen van de grote bouwblokken is ruimte voor speelterreinen
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit laanbeplanting en plantsoenen langs de hoofdstructuur, een wandelpark centraal in het stadsdeel (Nieuwborg) en scheidende groenstroken aan de stadsrand met groene uitlopers ('vingers') tussen de woonbuurten
- de directe omgeving van de kerken is gedacht als verblijfspleinen (waardige situering van de kerken); het plein bij de Lambertuskerk heeft tevens tot doel de omgeving te saneren

werken

- de krachtige industrialisatiepolitiek van het gemeentebestuur komt tot uitdrukking in het omvangrijke terrein voor de grootindustrie (Groot Boller met een nieuwe Maashaven) en de kleinere terreinen voor de kleinindustrie en verzorgende bedrijven
- het nieuwe terrein Groot Boller wordt door het spooreplacement het de nieuwe rijksweg naar Eindhoven gescheiden van de woongebieden; de verschillende terreinen voor de kleinindustrie zijn gesitueerd op de binnenhoven van de grote bouwblokken

verkeer

- de radiale uitvalswegen in de richting Baarlo, Maasbree, Boekend en Sevenum/Eindhoven, de haaks hierop staande routes langs de hoogtelijnen in het landschap, evenals het emplacement met de spoorlijnen naar Eindhoven en Nijmegen bepalen van oudsher de hoofdstructuur en blijven in het plan min of meer gehandhaafd
- de verbrede Kloosterstraat met het geplande winkelplein groeit uit tot hartader en centrum van het stadsdeel Blerick: deze status vraagt om een bijzondere architectonische verzorging van de gebouwen
- de tracés van de spoorlijnen worden gedeeltelijk verhoogd in verband met de bouw van de nieuwe Maasbrug, viaducten en tunnels die de gelijkvloerse kruisingen vervangen (zie Brugplan)

- St. Annakamp
- hoofdwegenstructuur: ----
 - voorzieningencentra: geel
 - parkaanleg/ groenstroken: groen
 - industrie en bedrijven: lila
 - de Maas: blauw

*foto in vogelvucht van
Annakamp richting
Hazenkamp, 1971,
GA Venlo, Fotocollectie
Sweegens*

*foto in vogelvucht van
Annakamp richting Maas, ca.
1970,
GA Venlo, Fotocollectie
Sweegens*

- de belangrijkste aanvullende hoofdroute is geprojecteerd aan de stadsrand: deze weg verbindt de Baarlosestraat met de Eindhovenseweg en – via een spoortunnel – de provincialeweg naar Venray
- het scheepvaartverkeer op de Maas krijgt de beschikking over een nieuwe haven bij industrieterrein Groot Boller (valt net buiten de kaart)
- Brede Antoniuslaan blijft hoofdweg voor Blerick, met voortzetting in de te verbreden Pontanusstraat en Baarlosestraat (landmark in zichtas Antoniuslaan bij het spoor)

recreatie

- voor passieve recreatie zijn groenvoorzieningen getroffen op verschillende schaalniveaus: laanbeplanting en plantsoenen aan de hoofdstructuur, een wandelpark centraal in het stadsdeel (Nieuwborg) en scheidende groenstroken aan de stadsrand met groene uitlopers ('vingers') tussen de woonbuurten
- de beplanting van het Nieuwborg dient het natuurlijke hoogteverschil te accentueren
- de groenvoorzieningen staan in verbinding met het natuurgebied Koelbroek bij Boekend
- voor actieve recreatie is een sportterrein gepland in de groene zoom tussen het spooreplacement en industriegebied Groot Boller
- voor de kinderen zijn speelterreinen gereserveerd op de binnenterreinen van de grote bouwblokken

St. Annakamp

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan St. Annakamp (afdeling Stadsontwikkeling, 1961-1963) was een uitwerking van het Ontwikkelingsplan (1950). Het betreffende plangebied werd in het Basisplan nog aangeduid met Kraaneveld. Het Uitbreidingsplan had betrekking op het overwegend agrarische gebied ten zuiden van de uitvalsweg naar Maasbree tot aan de rivierbedding. De vooroorlogse bebouwing bestond in hoofdzaak uit een lint aan weerszijden van de Baarloseweg. Het Ontwikkelingsplan werd in St. Annakamp in grote lijnen gevolgd, maar onderging op onderdelen forse aanpassingen.

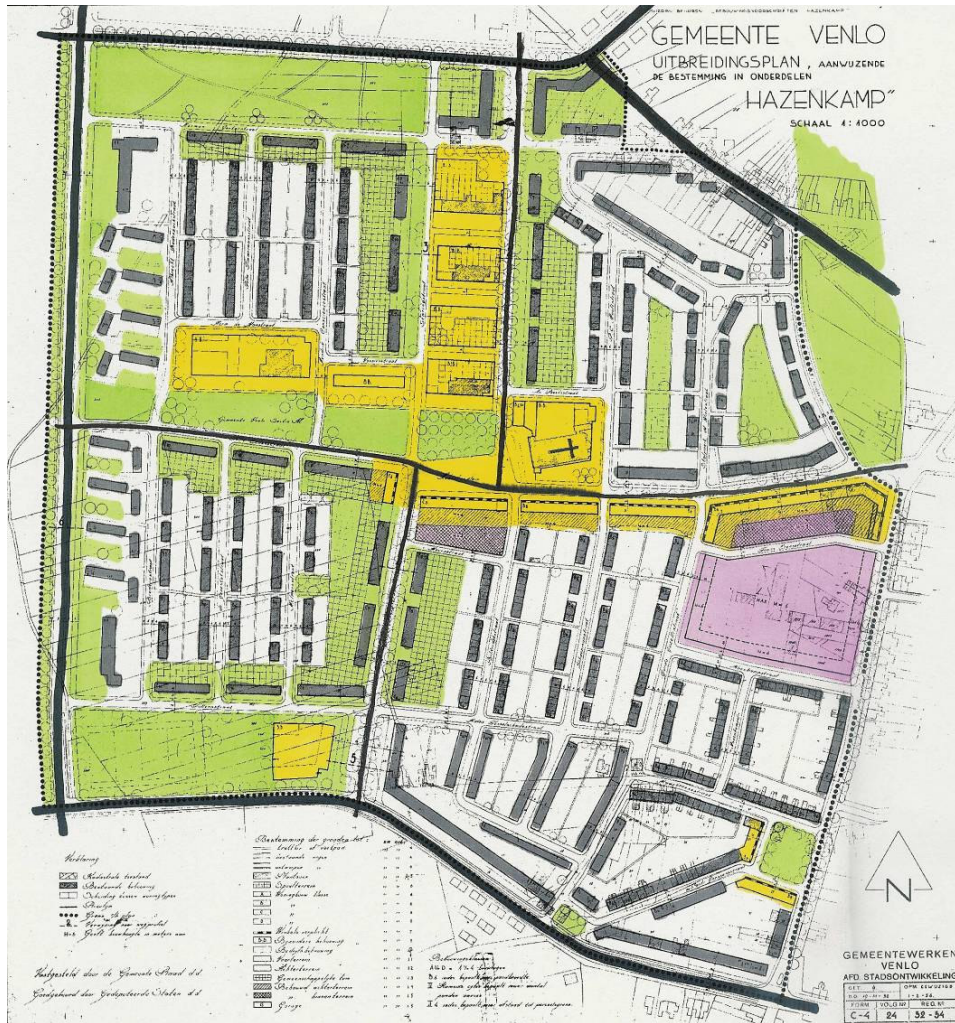
wonen en voorzieningen

- een parochiecentrum markeert het hart van de wijk en bestaat uit een kerk met voorplein (waardige situering) en winkels voor de dagelijkse levensbehoeften; de winkels zijn bewust aan weerszijden van de Baarloseweg gesitueerd om zo beide delen van de wijk op elkaar te betrekken
- verspreid over de wijk zijn enkele terreinen gereserveerd voor scholen
- de woningbouw is in vier kwadranten gegroepeerd rondom het parochiecentrum en bestaat uit een mix van eengezinswoningen in halfopen blokverkeveling (centrale gedeelte), etagebouw in open stroken- en haakverkeveling (randzone) en individuele particuliere woningbouw (villabuurt aan overzijde ringweg)
- de ritmiek van de (middel)hoogbouw in afwisselende hoogten zorgt voor een markante begrenzing van de stad en een fraai uitzicht over de Maas
- de bestaande woningen tussen de Baarloseweg en de Maas worden gesloopt en vervangen door een reeks flats met een meer efficiënte ontsluitingsroute
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit laanbeplanting en groenstroken langs de hoofdstructuur en een groene randzone die aansluit bij de winterbedding van de Maas
- op de binnenterreinen van de grote bouwblokken en in de gemeenschappelijke tuinen van de flats is ruimte voor speel- en sportterreinen

werken

- St. Annakamp is primair een woonwijk; de dichtstbijzijnde werkgebieden bevinden zich in de aangrenzende dorpskern en het industrieterrein Groot Boller
- een bestaand terrein voor kleinindustrie en verzorgende bedrijven aan de zuidzijde van de Baarloseweg is gehandhaafd

- Hazenkamp
- hoofdwegenstructuur: ----
 - voorzieningscentra: geel
 - parkaanleg/ groenstroken: groen
 - industrie en bedrijven: lila

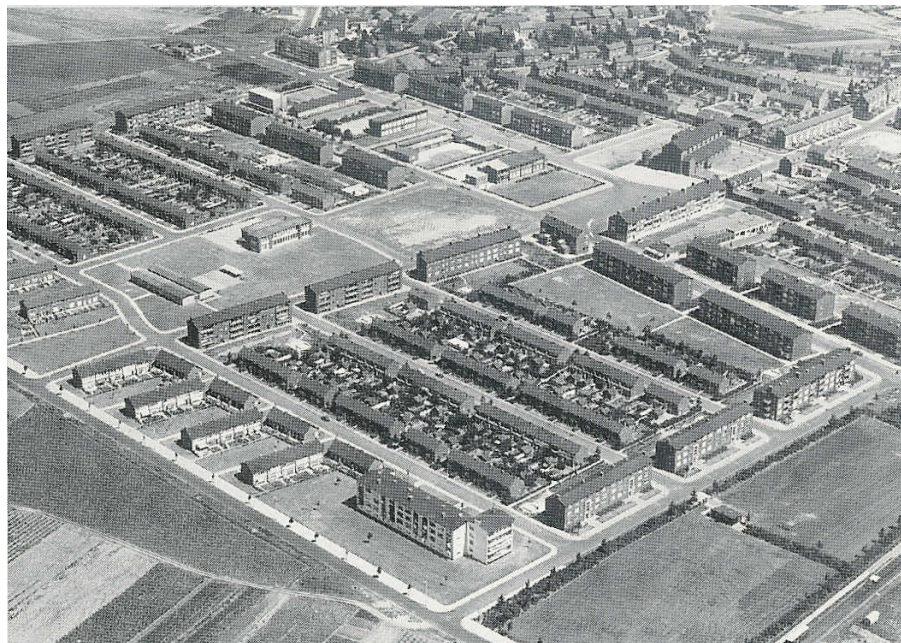

foto in vogelvucht van Hazenkamp, vanuit het zuidwesten, 1959

verkeer

- de uitvalswegen naar Maasbree en Baarlo bepalen van oudsher de hoofdstructuur van dit gebied; de Baarloseweg wordt in dit plan omgevormd tot een interne wijkontsluitingsweg met een nieuwe dwarsverbinding: een assenkruis met een centraal parochiecomplex
- de functie van de Baarloseweg wordt in dit plan overgenomen door een nieuw tracé in het winterbed van de Maas (een boulevard tussen de Napoleonsbaan en het Brugplan); in aanvulling hierop is een haaks kruisende ringweg ontworpen (van Eindhovenseweg via nieuwe Maasbrug naar Venlo-Zuid)
- de ongunstig gelegen Romeinenweg, Molenbossen en Van Boerlostraat worden vervangen door één nieuwe ontsluitingsweg die langs de flats voert
- de overige wegen zijn overwegend opgevat als woonstraten met een verblijfsfunctie

recreatie

- de open en groene randzone is ingericht met gemeenschappelijke tuinen, plantsoenen en sport- en speelvelden voor de actieve en passieve recreatie
- voor kinderen zijn speelterreinen gereserveerd op de binnenterreinen van de grote bouwblokken en tussen de flats
- een fraaie beplanting moet van de Maasoever een aangenaam recreatiegebied maken
- laanbeplanting en groenstroken begeleiden de hoofdstructuur en de wijkontsluitingswegen

Hazenkamp²

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Hazenkamp (afdeling Stadsontwikkeling, 1956) was een uitwerking van het Ontwikkelingsplan (1950). Het Uitbreidingsplan legde vast wat er sinds 1947 in de wijk al was gebouwd en hoe de wijk moest worden afgerond. Het plan had betrekking op het overwegend agrarische gebied tussen de oude uitvalswegen naar Maasbree en Boekend. De vooroorlogse bebouwing bestond in hoofdzaak uit een lint aan de Vliegkampstraat die het plangebied aan de oostzijde begrensd. Het Ontwikkelingsplan werd in de Hazenkamp in grote lijnen gevolgd, maar onderging op onderdelen forse aanpassingen.

wonen en voorzieningen

- een parochiecentrum markeert het hart van de wijk en bestaat uit een kerk met voorplein (gewisseld van positie ten opzichte van het Basisplan), een wijkgebouw en winkels voor de dagelijkse levensbehoeften; de winkels zijn in oostwaartse richting als lint voortgezet om aan te sluiten bij de verlengde Kloosterstraat met winkelplein in het centrum van Blerick
- in aansluiting op het parochiecomplex is een ruimtelijke groene strook ontworpen voor scholen, niet in de richting van de dorpskern zoals in het Basisplan bedacht maar in de noordelijke groenstrook
- de woningbouw is in vier kwadranten gegroepeerd rondom het parochiecentrum en bestaat uit een mix van eengezinswoningen in halfopen blokverkaveling aan de woonstraten en middelhoge etagewoningen in open strokenverkaveling aan de randen (aansluitend op hoofdstructuur)
- bouwhoogtes en verkavelingsvormen zijn benut om de relatie met de omgeving te versterken: kleinschalige woningbouw in gesloten blokverkaveling zorgt voor aansluiting op de oude dorpskern; hoge haakvormige galerijflats markeren de westelijke hoeken van de wijk én de entrees van de wijk aan de noord- en zuidzijde; schuin geplaatste laagbouw in open strokenverkaveling vormt een rafelige overgang naar het open agrarische landschap aan de westzijde
- de woningbouw bestaat voornamelijk uit arbeiderswoningen, en wijkt daarmee af van de differentiatie die in het Basisplan werd beoogd
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit het aangrenzende park Nieuwburg, drie groenstroken die – vanuit het buitengebied - als 'vingers' de wijk insteken en de verschillende woonbuurten van elkaar scheiden, laanbeplanting en plantsoenen die de interne wijkontsluitingswegen begeleiden

² Van deze wijk is al een uitvoeriger cultuurhistorische analyse verschenen. Zie: L. van Meijel, *De naoorlogse wijk in historisch perspectief: de praktijk*, Den Haag 2001, p.33-41.

- ruimte voor speelplaatsen is gereserveerd op enkele binnenterreinen van de grote bouwblokken, in de gemeenschappelijke tuinen van de flats en bij de scholen

werken

- Hazenkamp is primair een woonwijk; de dichtstbijzijnde werkgebieden bevinden zich in de aangrenzende dorpskern en het industrieterrein Groot Boller
- een bestaand terrein voor kleinindustrie en verzorgende bedrijven aan de oostzijde van de wijk is gehandhaafd en aangevuld met magazijnen en werkplaatsen achter de winkels

verkeer

- de uitvalswegen naar Maasbree en Boekend bepalen van oudsher de hoofdstructuur van dit gebied; dat verandert niet wezenlijk in dit plan (wel gestroomlijnde tracés); deze wegen en de flankerende groenstroken scheiden de nieuwe woonwijken van elkaar
- in aanvulling op de bestaande hoofdstructuur is een nieuwe ringweg ontworpen van de Eindhovenseweg via een nieuwe Maasbrug naar Venlo-Zuid; de ringweg en de schuin geplaatste bebouwing markeren de stadsgrens
- voor de interne ontsluiting van de wijk is gekozen voor een assenkruis van wegen met een centraal plein waaraan het parochiecentrum is gesitueerd
- de overige wegen zijn opgevat als woonstraten met een verblijfsfunctie

recreatie

- voor passieve recreatie dienen het aangrenzende wandelpark Nieuwborg en de drie groenstroken die als 'vingers' de wijk insteken
- in de zuidelijke groenstrook zijn voorzieningen voor actieve recreatie opgenomen
- voor kinderen zijn speelterreinen gereserveerd op de binnenterreinen van de grote bouwblokken, aan de achterzijde van de flats en bij de scholen

Vastenavondkamp

inleiding

Het partiële Uitbreidingsplan Vastenavondkamp (afdeling Stadsontwikkeling, 1960-1961) was een uitwerking van het Ontwikkelingsplan (1950). Het Uitbreidingsplan had betrekking op het overwegend agrarische gebied ten noorden van de uitvalsweg naar Boekend tot aan het spooreplacement. De vooroorlogse bebouwing bestond in hoofdzaak uit een lint aan de Nieuwborgstraat, dat het plangebied aan de oostzijde begrensd. Het Ontwikkelingsplan werd in Vastenavondkamp in grote lijnen gevolgd, maar onderging op onderdelen forse aanpassingen.

wonen en voorzieningen

- een parochiecentrum markeert ongeveer het hart van de wijk en bestaat uit een kerk, een buurtwinkelcentrum voor de dagelijkse levensbehoeften en een voorzieningstrook met scholen; de kleuterscholen zijn verspreid over de wijk
- de centrumfunctie van de kerk wordt benadrukt door de natuurlijke hoogte van het perceel
- de winkels zijn niet meer als een lint langs de wijkontsluitingsweg gesitueerd zoals in het Basisplan bedacht, maar opgevat als een compacte winkelconcentratie rond een expeditiehof
- de woningbouw is in vier kwadranten gegroepeerd rondom het parochiecentrum en bestaat voornamelijk uit eengezinswoningen in halfopen blokverkeveling en etagewoningen in open stroken- en haakverkeveling (randzone); aan de zuidzijde van het plangebied is een klein terrein gereserveerd voor villa's en bungalows
- de ritmiek van de middelhoogbouw in open verkeveling zorgt voor een markante begrenzing van de stad aan de noordwestzijde
- het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit het Nieuwborgpark, de groene zoom van de wijk en enkele plantsoenen tussen de woningen
- in de gemeenschappelijke tuinen van de flats is ruimte voor speelplaatsen

opgeknapte woningen in de Hazenkamp, waarvan de oorspronkelijke materialisering en detaillering is aangetast

Nieuwborgpark, de groene long van Blerick

de winkels aan het St. Hubertusplein in de Hazenkamp

groenstrook aan de H. Gorterstraat in de Hazenkamp

middelhoge randbebouwing in de Hazenkamp

werken

- de krachtige industrialisatiepolitiek van het gemeentebestuur komt tot uitdrukking in het omvangrijke terrein Groot Boller voor de grootindustrie (met een nieuwe Maashaven)
- Vastenavondkamp is primair een woonwijk en gebouwd onder de rook van dit industrieterrein en daarmee verbonden via twee spoor kruisingen
- een bestaand terrein voor kleinindustrie en verzorgende bedrijven aan de Nieuwborgstraat is gehandhaafd

verkeer

- de uitvalswegen naar Boekend, Sevenum en Grubbenvorst, een fijnmazig patroon van oude landwegen en het emplacement met de spoorlijnen naar Eindhoven en Nijmegen bepalen van oudsher de structuur van dit gebied
- met uitzondering van de Nieuwborgstraat wordt een volledig nieuwe hoofdstructuur ontworpen, bestaande uit de nieuwe rijksweg naar Eindhoven en de haaks kruisende ringweg die in zuidelijke richting via een nieuwe Maasbrug naar Venlo-Zuid leidt
- deze wegen en de flankerende groenstroken scheiden de nieuwe woonwijken van het buitengebied en de spoorzone
- voor de interne ontsluiting van de wijk is gekozen voor een assenkruis van wegen met een parochiecomplex op de kruising
- de overige wegen zijn opgevat als woonstraten met een verblijfsfunctie
- het scheepvaartverkeer op de Maas krijgt de beschikking over een nieuwe haven bij industrieterrein Groot Boller (valt buiten de kaart)

recreatie

- voor passieve recreatie dienen het aangrenzende wandelpark Nieuwborg en de open, groene randzone die is ingericht met gemeenschappelijke tuinen, plantsoenen en speelvelden; een langgerekt plantsoen dient als groene buffer tussen de etagewoningen en de eengezinswoningen
- voor actieve recreatie is een sportterrein gepland in de groene zoom tussen het spooreplacement en industriegebied Groot Boller (net buiten de kaart aan de noordzijde)
- laanbeplanting, middenbermen en groenstroken begeleiden de nieuwe hoofdstructuur

waardering

Stadsdeel Blerick is grotendeels gebouwd in overeenstemming met de uitgangspunten van de partiële uitbreidingsplannen. Vooral in St. Annakamp zijn op onderdelen wijzigingen doorgevoerd tijdens de uitvoering, zoals schijfvormige hoogbouwflats in plaats van middenhoge etagewoningen in haakverkaveling langs de wijkrand, en een kleiner wijkcentrum zonder parochiekerk. De veranderingen die ná de voltooiing zijn doorgevoerd, hebben eveneens grote gevolgen gehad voor het vroeg-naoorlogse stadsbeeld. De enorme woonflat De Knoepert in St. Annakamp is inmiddels alweer gesloopt en door kleinschalige nieuwbouw vervangen, de groenstroken aan de westzijde van de Hazenkamp en het Nieuwborgpark zijn gedeeltelijk bebouwd, de randweg ter plaatse van de Vastenavondkamp is in westelijke richting opgeschoven (thans resp. Groot Bollerweg en Smeliënkamp geheten). In Blerick komt de herstructurering sinds enkele jaren voorzichtig op gang. Vooral in de Hazenkamp worden verouderde woningen opgeknapt, waarbij de oorspronkelijke materialisering en detaillering onder druk komt te staan. Ondanks al deze veranderingen zijn de volgende waardevolle elementen uit de periode 1940-1970 bewaard gebleven:

- de hoofdstructuur van verkeerswegen die – in aanvulling op de historische routes - het stadsdeel duidelijk ontsluiten via een ladderstructuur: een hartweg van noord naar zuid en dwarsverbindingen die de wijken opdelen in kwartieren
- de restanten van het Nieuwborgpark als groene long voor de kern Blerick en de vroeg-naoorlogse woonwijken
- de Hazenkamp als meest 'zuivere' ruimtelijke vertaling van de parochiegedachte in Venlo: twee kruisende hoofdstraten (assenkruis), haakvormige flats bij de wijkentrees, een centraal plein met kerk, winkels en scholen, woningen in de vier kwartieren (middenhoge randbebouwing om woonstraten met laagbouw) en groenstroken als buffers tussen de aangrenzende wijken

*parochie- en
voorzieningscentrum bij de
St. Jan de Doperkerk, St.
Jansplein Blerick*
*complex eengezinswoningen,
Platanenstraat e.o.*

*vier hoogbouwflats in
strokenverkaveling,
Molenbossen 1-609*
*schoolgebouw,
Albert Verweystraat 8*

*R.K. Hubertuskerk,
St. Hubertusplein 1*
*woningbouw,
Alberdingk Thijmstraat 2-28*

*hoogbouwflats,
Molenbossen 1-609*

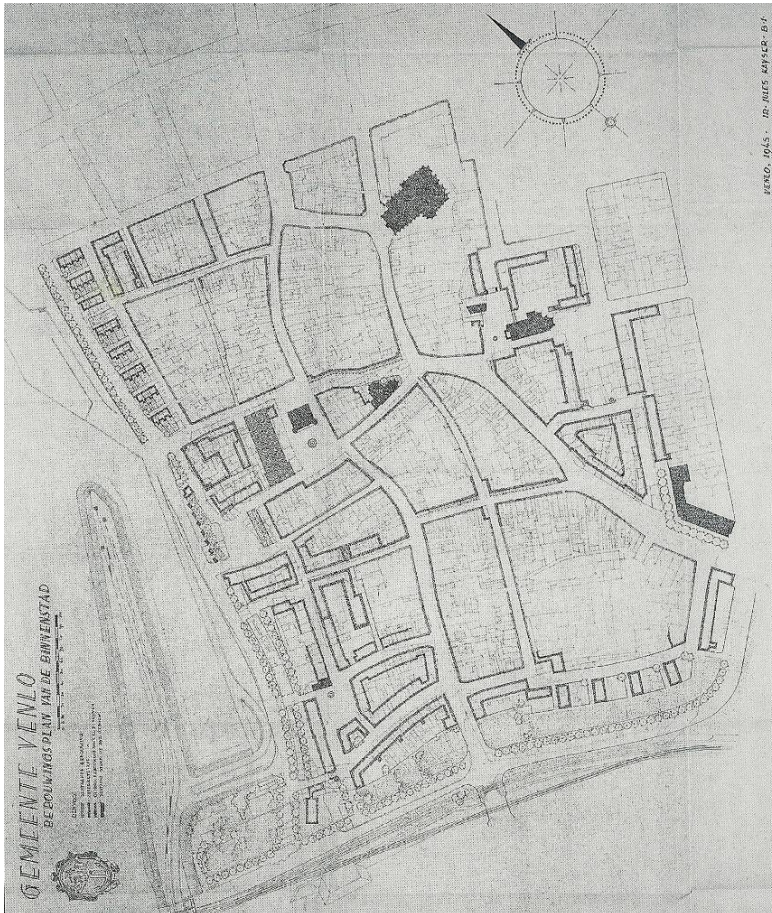

- een wigvormig parochie- en voorzieningencentrum bij de St. Jan de Doperkerk als functioneel middelpunt van de Vastenavondkamp (huidige Smeliënkamp)
- twee woonbuurten die qua woningtypologie, wijze van verkavelen en architectonische vormgeving een goed beeld geven van de woningbouw in de jaren zestig
 - Platanenstraat e.o.: complex eengezinswoningen in halfopen blokverkaveling met woonpaden
 - Molenbossen e.o.: reeks van vier schijfvormige hoogbouwflats in open strokenverkaveling, markante stadsrand aan de Maas met functie van landmarks (uitzicht)
- de volgende gebouwen en complexen, waarbij nader onderzoek uit moet wijzen of ze in aanmerking komen voor een beschermde status:
 - schoolgebouw aan de Albert Verweystraat 8
 - R.K. Hubertuskerk, St. Hubertusplein 1 (Ramakers)
 - woningbouw, Alberdingk Thijmstraat 2-28 (J. van Hest, 1950)
 - hoogbouwflats, Molenbossen 1-609 (J.A.M. Kurvers, 1965)

Schadekaart Binnenstad,
 verwoest (rood)
 zwaar beschadigd (blauw)
 licht beschadigd (geel)

eerste Wederopbouwplan
 (J. Kayser, 1945),
 Bebouwingsplan van de
 Binnenstad

CENTRUM

vooorlogse situatie

De binnenstad van Venlo had tot aan de Tweede Wereldoorlog een historisch gegroeide, in hoofdzaak middeleeuwse structuur. De belangrijkste structurelementen waren gesloten bouwblokken, gebogen nauwe straten met een duidelijke hiërarchie en intieme pleinen. Het stadsbeeld was dientengevolge besloten en kleinschalig, met een markant silhouet. De hoofdstructuur bestond uit evenwijdig aan de Maas lopende noordzuid route met daaraan de belangrijkste pleinen en bijzondere gebouwen. De substructuur werd gekenmerkt door een onregelmatig patroon van (dwars)verbindingen en stegen. De bouwblokken hadden wisselende groottes en bestonden uit een aaneenschakeling van individuele panden en dichtbebouwde binnenterreinen. In functioneel opzicht kende de stad een bonte mengeling van activiteiten als wonen, werken, vervoeren en recreëren. De oude binnenstad was op onderdelen niet langer berekend op de groei van de stad sinds de ontmanteling. Zo liep bijvoorbeeld het verkeer vast bij de Roermondse Poort en waren de woonomstandigheden in het buurtje Hetje bedroevend. Het emplacement van de Köln-Mindener Bahn, de dijklichamen met de spoorlijnen naar Nijmegen en Eindhoven en de Maas hielden de binnenstad in een knellende omhelzing.

verwoesting

Tot het najaar van 1944 had Venlo geen noemenswaardige schade ondervonden van de oorlog. De strategische ligging aan de Maas werd Venlo in september 1944 noodlottig. Dertien bombardementen van de geallieerden troffen niet de Maasbrug maar de historische binnenstad. De frontliniegevechten hielden aan tot maart 1945. Duizenden woningen en een groot aantal scholen, kerken en winkels gingen in rook op. De oorlogshandelingen legden grote delen van de binnenstad in puin. Na de bevrijding was het commerciële hart grotendeels met de grond gelijk gemaakt. Op wonderbaarlijke wijze bleef het stadhuis goeddeels behouden.

Wederopbouwplan Binnenstad

inleiding

De stedenbouwkundig adviseurs van de gemeente, de provincie en het rijk hebben alle drie een hoofdrol gespeeld bij de ontwikkeling van het wederopbouwplan. In mei 1945 presenteerde ir. Jules Kayser, stedenbouwkundig adviseur van Venlo, het eerste wederopbouwplan voor de binnenstad. Opvallende elementen uit het plan waren:

- het nieuwe stratenplan met plein voor de saneringsbuurt 't Hetje
- de aanleg van het Arsenaalplein
- de nieuwe doorbraak tussen Parade en Peperstraat (St. Jorisstraat)
- het behoud van het smalle spoorviaduct (Roermondse Poort)
- de aanleg van een groene zoom met parken en woningbouw rond de binnenstad
- de vergroting van de Markt en de Oude Markt

Naar het oordeel van ir. P. Verhagen, stedenbouwkundig adviseur van het rijk, was het ontwerp een goed saneringsplan, maar voldeed het volstrekt niet aan de eisen van het moderne verkeer. Na ampele discussie kreeg ir. M.P.J.H. Klijnen, stedenbouwkundig adviseur voor Limburg, in 1946 opdracht voor het opstellen van 'verkeersplannen' voor het rivierfront (Maaskade) en de spoorzone (Brugplan). Kayser werd in dat jaar benoemd tot supervisor voor het kerngebied van de binnenstad. Zijn ingeperkte plan voor de herbouw van de binnenstad werd in 1946 vastgesteld door de gemeenteraad en in 1948 goedgekeurd door het rijk. De laatste twee punten uit het eerste plan kwamen in het definitieve herbouwplan niet meer voor. Door de moeizame samenwerking met Kayser werd het aangrenzende Plan Maaskade (1948) van Klijnen niet vastgesteld, maar in 1950 ondergebracht bij het herziene wederopbouwplan voor de binnenstad. Het plangebied werd zodoende begrensd door de Bolwaterstraat in het noorden, de Deken van Oppensingel aan de oostzijde, de Grote Beek, Kleine Beek en Dominicanenstraat aan de zuidzijde en de Maas aan de westzijde.

De belangrijkste uitgangspunten van het wederopbouwplan waren:

- herbouw van de getroffen gebieden in de binnenstad
- verruiming van de oude stadsplattegrond: verbreden straatprofielen en kruisingen, nieuwe doorbraak

binnenstad

- voorzieningen: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen
- industrie en bedrijven: lila
- de Maas: blauw

foto in vogelvlucht van de binnenstad, ca. 1970, GA Venlo, Fotocollectie Sweedens

- respect voor het historische karakter: behoud gesloten stadsbeeld, middeleeuwse structuur, markant silhouet met torens vanuit een romantisch beeld op de binnenstad
- cityvorming: verplaatsing van winkels voor de dagelijkse levensbehoeften naar de buitenwijken en uitbreiding van het winkelbestand met speciaalzaken

Meer in het algemeen beoogde het plan een harmonieuze afstemming van de stedelijke hoofdfuncties wonen, werken, verkeer en recreatie.

wonen en voorzieningen

- grondgebonden woningen, buurtwinkels en scholen worden zoveel mogelijk herbouwd in de nieuwe uitbreidingswijken; de nadruk in het wederopbouwplan ligt op de winkelfunctie (met wonen op de verdiepingen)
- de verwoeste krottenbuurt Hetje wordt gesaneerd, d.w.z. omgevormd tot een winkelgebied met horecaplein (Kwartelenmarkt) en nieuwe verbindingen naar de Vleesstraat en de Maasbrug
- gedeeltelijke vrijlegging van de St. Martinuskerk (fraaier zicht op de kerk)
- herbouw cq. restauratie en vrijlegging van belangrijke monumenten: het Romerhuis, de St. Martinuskerk, het stadhuis en de St. Joriskerk worden gerestaureerd en krijgen een vrije ligging door wijziging van rooilijnen, verruiming van kruispunten en toevoeging van nieuwe tracés

werken

- de binnenstad wordt monofunctioneler omdat de nadruk sterk op de winkelfunctie komt te liggen: kerngebied van de binnenstad met een uitbreiding naar de Maas (Kwartelenmarkt e.o.) en de Roermondse Poort
- de binnenstad wordt opgedeeld in zones met een specifieke functie: speciaalzaken met duurzame consumptiegoederen in de kern, handelbedrijven en pakhuizen langs de Maaskade en openbare gebouwen aan het Arsenaalplein (openbare leeszaal, belastingdienst, raad van arbeid, arbeidsbureau)
- de herbouw langs de Maaskade krijgt een beperkte hoogte en een open front omwille van het behoud van het karakteristieke stadssilhouet; met de uiterlijke verschijningsvorm van deze bebouwing moet in het bijzonder rekening worden gehouden vanwege het zicht vanaf de Maas

verkeer

- de tracés en profielen van een groot aantal straten blijft ongewijzigd
- in het plan is respect voor historische stadsplattegrond gecombineerd met de noodzaak van een ruimere structuur voor het verkeer, door het enigszins verbreden van bestaande straten, het laten inspringen van de rooilijnen bij kruisingen en het toevoegen van nieuwe tracés:
 - verbreden Minderbroederstraat, Gasthuisstraat, H. Geeststraat en Maas- en Havenkade
 - verruiming kruisingen Grote / Kleine Kerkstraat en Klaasstraat / Nieuwstraat (functioneel én esthetisch doel)
 - doorbraken tussen Maaskade en Helschriksel, tussen Bolwaterstraat en Helschriksel, tussen Grote Kerkstraat en Lohofstraat en tussen Havenkade en Jodenstraat
 - opheffen van de Maasstraat
- de meest ingrijpende wijziging van de stadsplattegrond betreft de doorbraak van de St. Jorisstraat tussen de Parade en de verbrede Peperstraat richting Maaskade ten behoeve van een betere verkeersdoorstroming
- pleinen zijn opgevat als 'hoofdmomenten' in de openbare ruimte en hebben elk een eigen functie en sfeer:
 - de Markt behoudt min of meer zijn oorspronkelijke vorm en functie als centrum van het bestuur
 - de Oude Markt is sterk vergroot ten behoeve van de weekmarkt en ruimtelijk nauwer in verband gebracht met de Markt en via de Jodenstraat met de nieuw ontworpen Kwartelenmarkt (winkels en horeca)
 - het nieuwe Arsenaalplein ontleent zijn representatieve karakter aan de daar geplande openbare gebouwen
 - het Mgr. Nolensplein krijgt een uitgesproken verkeersfunctie als verzamelplaats voor het bestemmingsverkeer vanuit de stadsdelen Noord en Oost

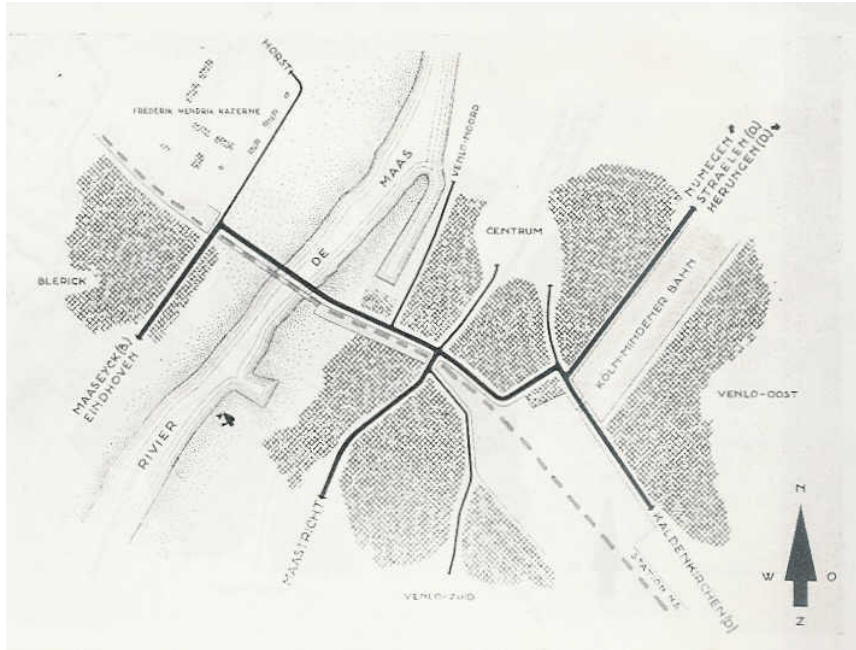
*impressie van de doorbraak (St.
Jorisstraat), J. Kayser , 1945*

recreatie

- openbare groenvoorzieningen zijn in de binnenstad vanouds spaarzaam aanwezig en bescheiden van afmeting zoals het Rosarium en het Mgr. Nolenspark
- ter compensatie wordt het emplacement van de Köln-Mindener Bahn heringericht als wandelpark; in dit park is ruimte gereserveerd voor een concertgebouw schuin tegenover het nieuwe spoorstation
- de bestaande culturele voorzieningen blijven in de binnenstad gehandhaafd
- het oorspronkelijke idee van een boulevard met wandelstrook langs de Maas en haven is flink ingedikt tot een klein plantsoen rond het behouden restant van de stadsmuur

situatie infrastructuur voor
1940, uit: *Publieke Werken*
ira.20 (1952) 8. p.98

- Brugplan
- hoofdwegenstructuur: ---
 - voorzieningen: geel
 - parkaanleg/ groenstroken: groen
 - industrie en bedrijven: lila
 - de Maas: blauw
 - spoorwegemplacement: grijs

foto in vogelvlucht van de
Koninginnesingel e.o.,
ca. 1970,
GA Venlo, Fotocollectie
Sweegens

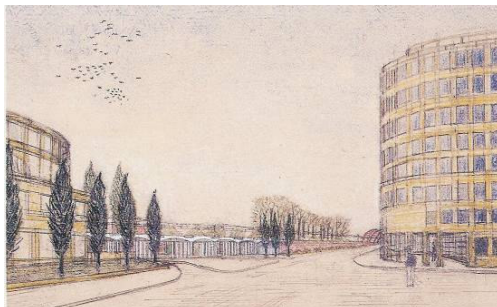
Brugplan

inleiding

De oorlogsverwoestingen boden mogelijkheden om de vooroorlogse verkeerssituatie rond de Maasbrug ingrijpend te verbeteren. De spoorwegovergang bij de Antoniuslaan te Blerick, de tolheffing bij de verkeersbrug en de smalle Roermondse Poort in de spoordijk te Venlo waren beruchte knooppunten die om een oplossing vroegen. Het lokale verkeer zou beter toegang moeten krijgen tot de stad, met vooral duidelijke verbindingen tussen de binnenstad en de stadsdelen Zuid en Blerick. Bovendien zou het snel groeiende doorgaande verkeer vlot door de stad naar de uitvalswegen geleid moeten worden. Het wederopbouwplan voor de binnenstad van ir. Jules Kayser uit mei 1945 voldeed naar het oordeel van ir. P. Verhagen, stedenbouwkundig adviseur van het rijk, volstrekt niet aan de eisen van het moderne verkeer. Na ampele discussie kreeg ir. M.P.J.H. Klijnen, stedenbouwkundig adviseur voor Limburg, in 1946 opdracht voor het opstellen van een 'verkeersplan' voor de spoorzone. Dit zogenaamde Brugplan kreeg vorm tussen 1946 en 1951 en omvatte het totale gebied van bruggen, opritten en verkeerswegen en –pleinen op beide Maasoeveren. De discussies spitsten zich voornamelijk toe op de ligging van de verkeersbrug. Na voorstudies uit 1946 met schuin liggende hang- en boogbruggen ten noorden en ten zuiden van de spoorbrug, kwam Klijnen in 1948 onder druk van besparingseisen met een veel goedkoper plan waarin een platte verkeersbrug haaks over de Maas en direct naast de spoorbrug was ontworpen. Dit plan werd in 1951 vastgesteld door de gemeenteraad en goedgekeurd door het rijk.

kenmerken

- het Brugplan is primair een infrastructureel ontwerp met van oost naar west: een verkeersplein bij de Keulse Poort, een brede singel, een groot verkeersplein met spoorviaduct bij de Roermondse Poort, een brede boulevard met Maasbrug en een verkeersplein op de westoever van de Maas
- op het verkeersplein bij het station (rotonde) komen de Kaldenkerkerweg, de Keulse Poort, de verbrede Burg. van Rijnsingel naar Straelen en de nieuwe singel samen; groenvoorzieningen en bijzondere gebouwen (station, concertgebouw) moeten het plein allure verlenen
- de singel tussen de Keulse en Roermondse Poort is ontworpen als een brede verkeersader met vierbaans rijstroken, een groene middenberm en gescheiden fietspaden; groenvoorzieningen schermen het emplacement af en een wand van gesloten bebouwing begrenst de binnenstad
- het verkeersplein bij de Roermondse Poort (ovale rotonde) is gesitueerd onder een langgerekt spoorwegviaduct, en is opgevat als het centrale knooppunt tussen de stadsdelen binnenstad, Oost, Zuid en Blerick; het viaduct brengt een visuele verbinding tot stand tussen de binnenstad en het stadsdeel Zuid; groenvoorzieningen en de bijzondere detaillering van het betonnen viaduct moeten voor een aangenaam stadsbeeld zorgen; een trechtvormige pleinruimte vormt een geleidelijke overgang tussen de openheid van het verkeersplein en de beslotenheid van de binnenstad
- de boulevard tussen de Roermondse Poort en de Maas is ontworpen als een brede verkeersader met vierbaans rijstroken, een groene middenberm, gescheiden fietspaden en een afrit naar de binnenstad (onder de Maasbruggen door); groenvoorzieningen schermen de spoordijk af
- de enigszins schuin geplaatste Maasbrug is omwille van het uitzicht op de stad ontworpen als een platte 'plaatbrug' met vierbaans rijstroken en gescheiden fietspaden en op gelijke hoogte met de spoorbrug geplaatst
- het verkeersplein op de westoever (T-vormige rotonde) is verbonden met de nieuwe weg naar Eindhoven en de bestaande Antoniuslaan; de gelijkvloerse spooroverwegen zijn vervangen door tunnels met een verkeersweg langs de Maas onder de bruggen door; de toegangswegen en de opritten worden begeleid door bijzondere bebouwing

*impressie van het spoorviaduct
e.o. uit het Brugplan,
J. Klijnen, 1946
GA Venlo*

*gesloten bouwblokken met
individuele winkelpanden in
traditionalistische bouwtrant
voegen zich in het historische
stadsbeeld*

*rommelige achterkantsituaties
en abrupte overgangen in het
gevelbeeld op de grens tussen
het herbouwplan voor de
binnenstad en het Brugplan*

*het Brugplan heeft op grootse
wijze een infrastructurele en
visuele verbinding tot stand
gebracht tussen het
centrumgebied enerzijds en de
stadsdelen Zuid en Blerick
anderzijds*

*vernieuwde spoorbrug en
nieuwe verkeersbrug over
de Maas*

*flatgebouw als landmark aan het
Roermondsplein*

waardering

Van alle vroeg-naoorlogse wijken in de gemeente Venlo is de stedelijke dynamiek het grootst in het centrumgebied. Vanwege veranderingen in het gebruik na de wederopbouw is vooral aan de binnenstad flink gesleuteld. In de jaren vijftig kreeg de auto nog alle ruimte. Nu wordt het snelverkeer zoveel mogelijk uit de binnenstad geweerd. De openbare ruimte is heringericht voor de voetganger. In de structuur van de stadsplattegrond zijn sinds de wederopbouw geen ingrijpende veranderingen doorgevoerd. Wel zijn een parkeergarage op het Arsenalplein en De Maaspoort aan de Oude Markt gebouwd. De meeste gebouwen uit de wederopbouwperiode zijn weliswaar behouden, maar de architectuur staat na vijftig jaar enigszins onder druk. Veel oorspronkelijke winkelpuien zijn en worden vanwege commerciële belangen gemoderniseerd. De verdiepingen van de meeste winkelpanden zijn daarentegen behoorlijk gaaf. Door een gebrek aan samenwerking en afstemming tussen Kayser en Klijnen is de grensstrook tussen de herbouwde binnenstad en het Brugplan onsamenhangend. De stadsbeelden van beide gebieden verschillen sterk en hebben geleid tot rommelige achterkantsituaties in de Dominicanenstraat, Kleine Beekstraat en Romerstraat, en abrupte overgangen in het gevelbeeld van de Vleesstraat. Door een gebrekkige integratie van het Plan Maaskade van Klijnen in het wederopbouwplan van Kayser vormt deze strook een barrière tussen de binnenstad en de Maas. De herstructurering van deze stadsrand moet de relatie tussen de binnenstad en de Maas herstellen en voor een betere uitstraling aan de rivierzijde zorgen. Het Brugplan heeft daarentegen op grootse wijze een infrastructurele en visuele verbinding tot stand gebracht tussen het centrumgebied enerzijds en de stadsdelen Zuid en Blerick anderzijds. Helaas wordt de zichtlijn ter plaatse van de Roermondse Poort geblokkeerd door een nieuwe inrichting van het middenplantsoen en een later toegevoegd gebouw midden op het trechtervormige voorplein van de Vleesstraat. Ondanks al deze veranderingen zijn de volgende waardevolle elementen uit de periode 1940-1970 bewaard gebleven:

- de hoofdstructuur van verkeerswegen die - in aanvulling op de historische routes - het centrumgebied duidelijk ontsluiten (de drie verkeerspleinen met verbindings- en uitvalswegen behorende tot het Brugplan en het op onderdelen verruimde assenkruis van hoofdroutes in de binnenstad met de St. Jorisstraat als nieuwe naoorlogse schakel)
- de kerngebieden van het vroeg-naoorlogse centrumgebied:
 - de binnenstad tussen de Havenkade en de Deken van Oppensingel: historische stadsplattegrond en gesloten bouwblokken met een aaneenschakeling van in hoofdzaak individuele winkelpanden met bovenwoningen in traditionalistische bouwtrant; een geënceneerd en besloten stadsbeeld waarin de vroeg-naoorlogse architectuur veelal op vereenvoudigde wijze is gerelateerd aan de historische gebouwen
 - de spoorzone tussen de stations Blerick en Venlo: het totaal van bruggen, opritten, verkeerswegen, viaduct, pleinen, rotondes en begeleidende plantsoenen en bebouwing die de stadsdelen Centrum, Zuid en Blerick infrastructureel en visueel-ruimtelijk op samenhangende wijze met elkaar verbinden; een open, groen en ruim stadsbeeld waarin alle planonderdelen tot in het kleinste detail zijn opgevat als ontwerpogaven, waarbij de ervaring van de verkeersgebruiker centraal staat
- de torens van de Martinuskerk, het klooster Mariaweide, het centraal station en de flat op de hoek van de Roermondse Poort en de Sloterbeekstraat als belangrijke landmarks voor het stadsbeeld van Venlo

landmarks: de torens van de
Martinuskerk, klooster
Mariaweide en het station

winkel met bovenwoning,
Klaasstraat 15

klooster Mariaweyde,
Nieuwstraat 41-43

kantoorgebouw (vml. Raad van
Arbeid), Nassaustraat 36,
Keullerstraat 2

portiekflat, Nassaustraat 5-15

Centraal Station,
Stationsplein 1

seinhuis met dienstgebouw,
Sloterbeekstraat z.n.

spoorviaduct Roermondse Poort

flatgebouw,
Roermondsestraat 3-17

- de volgende gebouwen en complexen, waarbij nader onderzoek uit moet wijzen of ze in aanmerking komen voor een beschermde status:
 - winkel met bovenwoning, Klaasstraat 15 (J. van Hest, 1952)³
 - klooster Mariaweide, Nieuwstraat 41-43 (J. van Hest, 1958-1962)
 - kantoorgebouw (vml. Raad van Arbeid), Nassaustraat 36, Keullerstraat 2 (Swinkels / Husmann)
 - portiekflat, Nassaustraat 5-51 (B. Hendrix)
 - centraal station, Stationsplein 1 (K. van der Gaast, 1956-1958)
 - seinhuis met dienstgebouw, Sloterbeekstraat z.n. (K. van der Gaast, 1954)
 - spoorviaduct Roermondse Poort (J. Klijnen, 1957)
 - flatgebouw, Roermondsestraat 3-17
 - woonhuis thans kantoor, Roermondsestraat 2 (J. Klijnen?)
 - woongebouw, Venrayseweg 1-3 (J. Klijnen?)

*woonhuis thans kantoor,
Roermondsestraat 2*

woongebouw, Venrayseweg 1-3

³ Dit voorbeeld is indicatief voor de omvangrijke categorie vroeg-naoorlogse winkels in de binnenstad. Een categoriale inventarisatie moet uitwijzen welke winkelpanden in aanmerking komen voor een beschermde status.

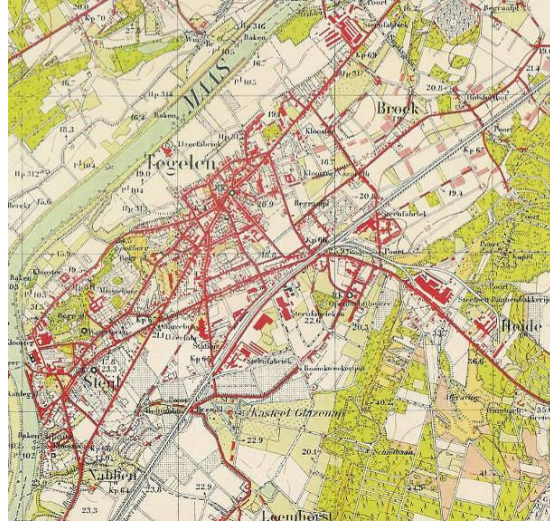

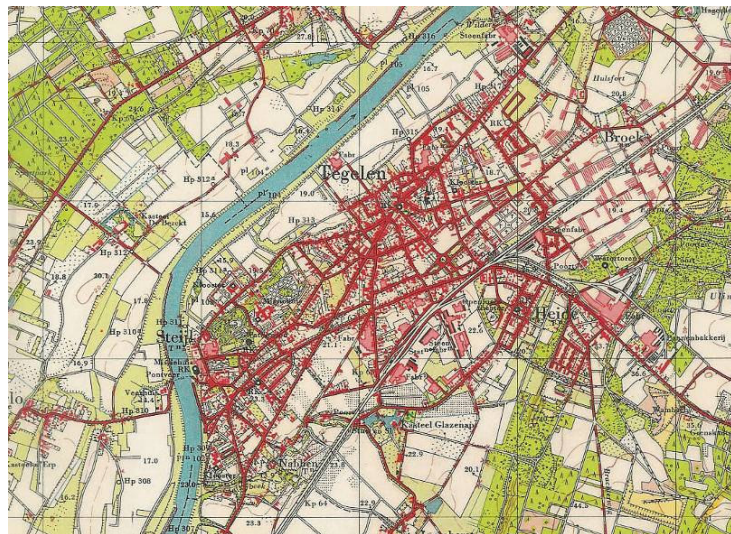
TEGELEN

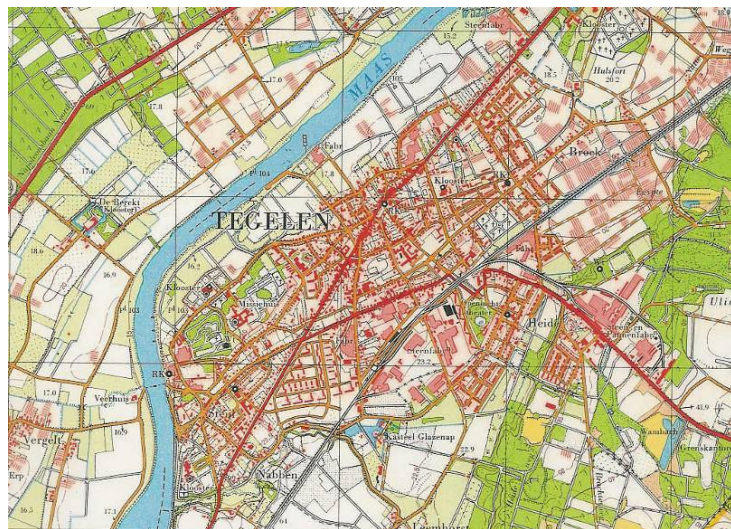
topografische kaart van
Tegelen, 1938

topografische kaart van
Tegelen, 1955

topografische kaart van
Tegelen, 1964

UITBREIDINGSPLANNEN

Na de Tweede Wereldoorlog vormden de dorpen Tegelen en Steyl samen de gemeente Tegelen.⁴ Het sterk geïndustrialiseerde dorp Tegelen groeide snel. Het oude centrum moest op de schop en uitgebreid naar het zuidoosten. Daar was in 1940 een nieuw gemeentehuis gebouwd naar ontwerp van architect F. Peutz. Rondom het centrum verrezen in de jaren vijftig en zestig diverse nieuwe woonbuurten. De uitbreidingsplannen werden opgesteld door de Dienst Openbare Werken van de gemeente Tegelen. De uitbreidingen waren gericht op komvorming en sterk gefragmenteerd. De fragmentatie was het gevolg van de ongecontroleerde groei vóór de oorlog en de verspreide ligging van de fabriekscomplexen. Diverse open terreinen tussen de vooroorlogse lintbebouwing en fabriekscomplexen werden opgevuld met complexmatige woningbouw. Aan de noordzijde van het centrum werd de nieuwe Sint Josephparochie opgericht. Aan de oostzijde werd de Heilig Hartparochie, waarvan de bouw in de jaren dertig was begonnen, voltooid met een groot aantal woningen. In de aangrenzende kloostertuin, die sinds 1931 dienst deed als openluchttheater voor de passiespelen, werd in 1946 een decor gebouwd en in 1967 een overdekte tribune voor de toeschouwers. Ten zuiden van Tegelen werden eveneens nieuwe woonbuurten gebouwd tussen de vooroorlogse lintbebouwing. De Maaszijde en de groene gordel met missiehuizen en kloosters in Steyl bleef vrij van grootschalige woningbouw.

Uitbreidingsplannen in Hoofdzaak

In 1943 en 1957 werden Uitbreidingsplannen in Hoofdzaak vastgesteld. Deze plannen hadden betrekking op het volledige grondgebied van de gemeente en legden de functionele bestemmingen van de gronden vast. De vooroorlogse situatie bestond in hoofdzaak uit een kern rond de Sint Martinuskerk met lintbebouwing in alle richtingen en een sterke vermenging van de functies wonen en bedrijvigheid. De grote steenfabrieken waren geconcentreerd langs de Maas en ten oosten van de spoorlijn Venlo-Roermond. Deze historisch gegroeide situatie werd in de twee hoofdzaakenplannen grotendeels omgevormd tot een stedelijk woongebied met een samenhangende en concentrische opbouw in vier parochies. De parochie was een sociaal-maatschappelijke en religieus-organisatorische eenheid van ongeveer vijf- tot zesduizend zielen met een kerk in het centrum. De grenzen van de nieuw geplande woonbuurten vielen zoveel mogelijk samen met de parochiële indeling. De Uitbreidingsplannen in Hoofdzaak beoogden het harmonieus op elkaar afstemmen van de functies wonen, werken, verkeer en recreatie binnen een ruimtelijk samenhangende structuur. De voorstellen hadden in hoofdzaak betrekking op de kom Tegelen. N.B. In het gemeentearchief zijn wel de toelichtingen maar niet de kaarten van de Uitbreidingsplannen in Hoofdzaak gevonden.

wonen en voorzieningen

- de nieuwe woningen zijn gepland tegen de bestaande kern en gegroepeerd rondom parochiecentra (kerk, parochiehuis, scholen, winkels); over de woningtypen doet het plan geen uitspraak omdat deze in de Uitbreidingsplannen in Onderdelen worden uitgewerkt
- de vooroorlogse St. Martinusparochie in Tegelen, St. Rochusparochie in Steyl en H. Hartparochie in Heide worden aangevuld met de Sint Josephparochie in Tegelen-Noord
- centraal tussen de vier parochies liggen het in 1940 gebouwde gemeentehuis en het nieuwe treinstation; het centrum van Tegelen wordt in deze richting uitgebreid en een nieuwe spoortunnel zorgt voor een snelle verbinding met Heide
- een nieuw groot kerkplein bij de St. Martinuskerk moet het waardige hart van Tegelen worden en de concentrische vorm van de bebouwde kom ondersteunen
- Steyl blijft in hoofdzaak een zelfstandig villadorp met missiehuizen en kloosters in een groene zoom

werken

- uitbreidingsmogelijkheden voor industrie zijn gedacht ten oosten van de spoorlijn (terreinen Windhond en Kaldenkerkerweg), terwijl verdere vestiging van bedrijven in het noorden wordt tegengegaan
- in onderdelenplannen zal krachtig gestreefd worden naar verplaatsing van verspreide bedrijven naar de twee genoemde industrieterreinen
- de gebieden rond de Glazenap, het Aalbeekdal en het Broek zijn bestemd voor agrarische doeleinden

⁴ Op 1 januari 2001 zijn de gemeenten Tegelen, Belfeld en Venlo samengevoegd.

*compilatie van
uitbreidingsplannen Tegelen*

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningen: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen
- industrie en bedrijven: lila

verkeer

- de rijksweg en de spoorlijn tussen Roermond en Venlo en de verbinding tussen Steyl en Kaldenkirchen bepalen van oudsher de hoofdstructuur; de substructuur bestaat uit een patroon van uitwaaiende straten die bij de Sint Martinuskerk in Tegelen samenkomen
- in aanvulling op de hoofdstructuur is een nieuwe doorgaande route gepland ter ontlasting van de oude rijksweg (langs de spoorbaan in het plan van 1943, door het winterbed van de Maas in het plan van 1957) alsmede een singel om de bebouwde kom
- de verbindingsweg tussen Steyl en Kaldenkirchen wordt tussen Steyl en het gemeentehuis om esthetische en verkeerstechnische redenen gewijzigd door middel van verbredingen, een doorbraak en een grote kruising van hoofdwegen bij de Roermondseweg (zessprong)
- het tracé van de spoorlijn blijft ongewijzigd, maar wordt gedeeltelijk verhoogd in verband met de bouw van drie viaducten die de gelijkvloerse kruisingen tussen Heide en Tegelen / Steyl vervangen; het station schuift in noordelijke richting op naar een centrale plek tussen de vier parochies
- de substructuur wordt aangevuld met een groot en waardig plein bij de Sint Martinuskerk

recreatie

- voor passieve recreatie zijn groenvoorzieningen getroffen op verschillende schaalniveaus: de plantsoenen aan de Raadhuislaan; een groene gordel van Steyl via de H. Hartparochie naar de gemeentelijke wandelparken in het noorden; het bos op het hoogterras dat zoveel mogelijk intact wordt gelaten
- het Maasveld en het openluchttheater voor de passiespelen hebben eveneens recreatieve waarde
- de overige groenvoorzieningen worden nader uitgewerkt in de Uitbreidingsplannen in Onderdelen

Uitbreidingsplannen in Onderdelen

De Dienst Openbare Werken stelde na de Tweede Wereldoorlog Uitbreidingsplannen in Onderdelen op voor de diverse nieuwe woonbuurten. Deze plannen waren uitwerkingen van de Uitbreidingsplannen in Hoofdzaak waarin de functionele bestemming van de gronden al was vastgelegd. De plannenmakers richtten zich op de noord-, oost- en zuidzijde van Tegelen. De uitbreidingsactiviteiten bereikten rond 1960 een hoogtepunt.

- Aan de noordzijde van Tegelen werden de open terreinen tussen de vooroorlogse lintbebouwing bestemd tot woongebied. De bestaande woningen en de nieuwe buurten Bosserhof (1956-1957) en Kerkhoflaan e.o. (19...-1961) gingen samen de nieuwe Sint Josephparochie vormen. Het parochiecentrum markeert het hart van de wijk en bestaat uit een kerk, een school en enkele winkels voor de dagelijkse levensbehoeften. De woningbouw is rondom het parochiecentrum gegroepeerd en bestaat overwegend uit rijtjes eengezinswoningen in halfopen blokverkaveling en middelhoge portiekflats in langgerekte straatwanden. De architectuur wordt gekenmerkt door ambachtelijk materiaalgebruik en een traditioneel gevelbeeld met zadeldaken. Het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit (wigvormige) plantsoenen aan de woonstraten. De directe omgeving van de kerk is ingericht als een groen erf.
- Aan de oostzijde van Tegelen werd de vooroorlogse Heilig Hartparochie voltooid met een groot aantal woningen. Deze uitbreiding werd vastgelegd in de deelplannen Windhond (1958-1959), Drink-Haandert (1959-1960), Kaldenkerkerweg (1960-1961) en Nachtegaal (1961-1962). Ook hier markeert het (vooroorlogse) parochiecentrum het hart van de wijk. Het bestaat uit een kerk, klooster(school) en enkele winkels voor de dagelijkse levensbehoeften. De woningbouw is rondom het parochiecentrum gegroepeerd en bestaat overwegend uit rijtjes eengezinswoningen in halfopen blokverkaveling en middelhoge portiekflats in langgerekte straatwanden langs de randen van de wijk. De architectuur wordt gekenmerkt door ambachtelijk materiaalgebruik en een traditioneel gevelbeeld met zadeldaken. Een haakvormige galerijflat markeert als landmark de zuidoostelijke hoek van de bebouwde kom. Het openbare groen bestaat in hoofdzaak uit (wigvormige) plantsoenen aan de woonstraten en groenstroken langs de hoofdstructuur. Via een nieuw spoorwegviaduct is deze wijk verbonden met het centrum van Tegelen. Midden in de wijk ligt het openluchttheater voor de passiespelen, waar in 1946 een decor en in 1967 een overdekte tribune werd gebouwd. Met de bouw van een woonbuurt ten zuiden van de steenfabrieken aan de Kaldenkerkerweg wordt begin jaren zestig een begin gemaakt met woningbouw op het beboste hoogterras.

*St. Josephparochie (links)
en H. Hartparochie (rechts)*

*uitbreidingen ten zuiden
van Tegelen: Alland (links)
en omgeving Steylerweg
(rechts)*

*voorzieningscentrum aan
de Raadhuislaan, centraal
tussen de vier parochies*

*vernieuwd winkelhart
tussen de St. Martinuskerk
en het raadhuis*

- Ten zuiden van Tegelen waren de open terreinen aan weerszijden van de Roermondseweg bestemd voor complexmatige woningbouw. Deze uitbreiding werd vastgelegd in de deelplannen Alland (1959-1961), Steylerstraat (1959-1960) en Rieth (1962-1963). In verband met de centrale ligging tussen de oude kernen Tegelen en Steyl was geen nieuw parochiecentrum gepland. Wel zijn enkele terreinen gereserveerd voor bijzondere bebouwing, zoals een zwembad in de buurt Alland, scholen in de buurten Rieth en Steylerstraat en een bejaardentehuis in de groene zoom rond Steyl (Erkenkamp). De woningbouw is complexmatig van opzet en bestaat uit een mix van rijtjes eengezinswoningen en middelhoge etageblokken met nieuwe woonvormen als maisonnettes. De architectuur heeft het karakter van een verzakelijkt traditionalisme: bakstenen gevels met een herhaling van identieke (prefab) gevelelementen, horizontale geleding met zichtbare betonnen vloerdelen en flauw hellende of platte daken. Een verkaveling in stroken, haken en hoven zorgt voor een open stadsbeeld met veel (semi) openbaar groen. De middelhoogbouw begeleidt de hoofdstructuur. De hoofdwegen komen samen in een zessprong, die via een nieuw geplande doorbraak rechtstreeks in verbinding staat met de Raadhuislaan. Bijna vijftig jaar later is Alland een proeftuin van herstructurering. Bij de flats in deze buurt zijn allerlei varianten van vernieuwing toegepast, zoals opknappen, uitbreiden, ophogen, sloop en vervangende nieuwbouw.
- Door de sterke groei van Tegelen ontstond de behoefte om de bestaande winkels rond de St. Martinuskerk uit te breiden tot een centraal winkelhart voor de gehele gemeente. Voor het kerngebied rond de kerk werden in 1961 en 1962 reconstructieplannen vastgesteld. In de daarop volgende tien jaar werden gebouwen aan het Wilhelminaplein en de Kerkstraat aangekocht en gesloopt. Met de realisatie van het nieuwe winkelhart werd in de jaren zeventig begonnen. Nieuwe inzichten op sociaal-maatschappelijk en bedrijfseconomisch terrein noodzaakten tot herziening van de reconstructieplannen. De herzieningsplannen en de nieuwbouw vallen buiten de onderzoeksperiode van dit rapport en worden daarom verder niet behandeld.

*de St. Josephkerk, met de
aangrenzende winkels en
school*

*het park met daarin het
openluchttheater De Doolhof*

*de haakvormige flat aan de
Sporenkampweg*

*woningbouwproject,
Calvariestraat 3-153*

*woonhuis met praktijk, In de
Beeten 6*

Bosserhofweg 4

Kasteellaan 69

waardering

De groei van Tegelen na de Tweede Wereldoorlog is op hoofdlijnen uitgevoerd in overeenstemming met de uitgangspunten van de uitbreidingsplannen. Het voorzieningencentrum is (later dan gepland) opgeschoven naar een centrale plek tussen de oude kern en de uitgebreide woonbuurten in het noorden, oosten en zuiden. Op onderdelen zijn wel wijzigingen doorgevoerd tijdens de uitvoering, zoals het achterwege laten van een hoog flatgebouw over de Industriestraat bij De Drink, het schrappen van de doorbraak tussen de Betouwstraat en de Roermondseweg inclusief de grootse zessprong met begeleidende middelhoogbouw. De vooroorlogse structuur van hoofdwegen bleef onveranderd intact. De veranderingen tot op heden zijn voornamelijk beperkt gebleven tot sloop of herbestemming van een enkel gebouw, de vervanging van houten ramen en kozijnen door kunststof exemplaren en de herinrichting van enkele straten (merendeels sober en overzichtelijk gehouden, maar opmerkelijk kleurrijk in de Molenpas e.o.). De grootste ingrepen in het vroeg-naoorlogse stadsbeeld zijn doorgevoerd in Alland. In deze buurt is de herstructurering fors ingezet. Door opknappen, uitbreiden, ophogen, extra voorzieningen en vervangende nieuwbouw is het wooncomfort van vooral de etagewoningen weliswaar verbeterd, maar tegelijkertijd heeft de oorspronkelijke samenhang in het stadsbeeld plaats gemaakt voor versnippering.

Ondanks al deze veranderingen zijn de volgende waardevolle elementen uit de periode 1940-1970 in Tegelen bewaard gebleven:

- het parochiecentrum met woonbuurt bij de St. Josephkerk vanwege de stedenbouwkundige aanleg en als functioneel middelpunt van Tegelen-Noord
- de Raadhuislaan en omgeving met kruisende hoofdroutes, flankerende plantsoenen, centraal raadhuis en reeks vrijstaande woonhuizen; tesamen als uitdrukking van het gemoderniseerde centrum temidden van de verschillende parochies
- het openluchttheater De Doolhof met de naoorlogse gebouwen voor de uitvoering van de Passiespelen
- de haakvormige flat aan de Sporenkampweg en de klokkentoren van de St. Josephkerk als belangrijke landmarks
- de volgende gebouwen en complexen, waarbij nader onderzoek uit moet wijzen of ze in aanmerking komen voor een beschermde status:
 - woningbouwproject, Calvariestraat 3-153
 - woonhuis met praktijk, In de Beeten 6
 - woonhuis, Bosserhofweg 4
 - woonhuis, Kasteellaan 69
 - voormalig Sint Willibrordziekenhuis (nu Verpleeghuis Martinushof), Kerkstraat 238
 - raadhuis, Raadhuislaan 11 (architect F. Peutz, 1940)
 - Huize Erkenkamp, Kloosterstraat 30, (architecten Swinkels en Salemans)
 - Jozefkerk en pastorie, Gulickstraat 2 (architect G. Snelder, 1952)
 - winkelpand, St. Annastraat 59
 - kantoor Hekkens IJzergieterijen NV, Grotestraat 6 (architect B. Hendrix, 1950)
 - bühne (architecten W. Siebgens, P. van Gerven en A. Boosten, 1946) en tribune (1967) openluchttheater De Doolhof, De Drink
 - woningbouwproject Erkenkamp: Maasveldstraat 2-32, P. Guillaumestraat 18-168 en 63-85
 - voormalige kerk, Ariënsstraat 21

voormalig Sint
Willibrordziekenhuis,
Kerkstraat 238

raadhuis, Raadhuislaan 11

*Huize Erkenkamp,
Kloosterstraat 30, Steyl*

Jozefkerk, Gulickstraat 2

winkelpand, St. Annastraat 59

*kantoor Hekkens
IJzergieterijen NV,
Grotestraat 6*

*bühne en tribune
openluchttheater De Doolhof,
De Drink z.n.*

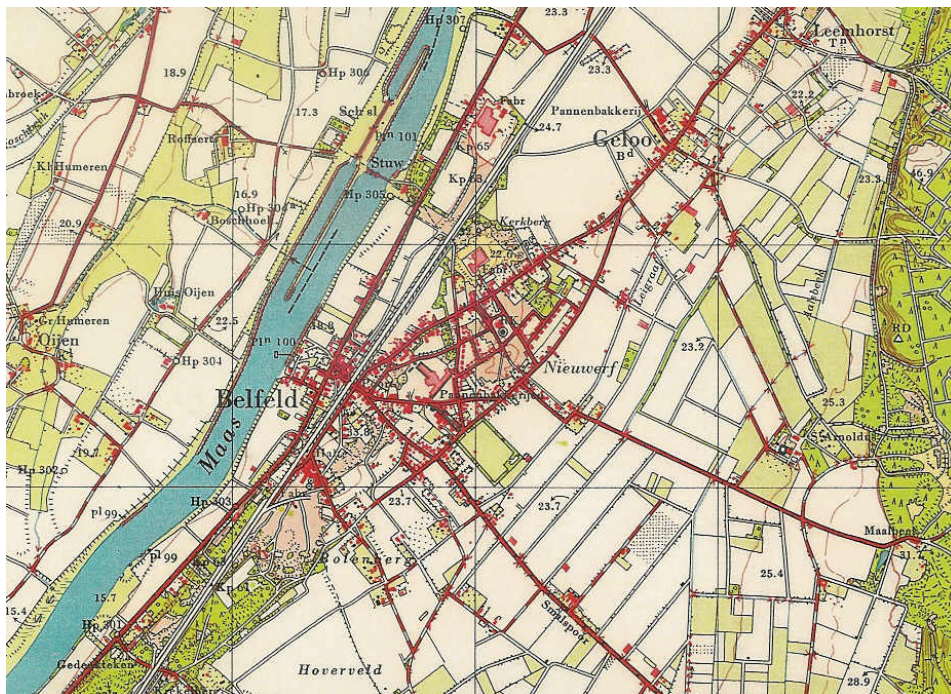
*woningbouwproject Erkenkamp
e.o.: Maasveldstraat en P.
Guillaumestraat*

voormalige kerk, Ariënsstraat 21

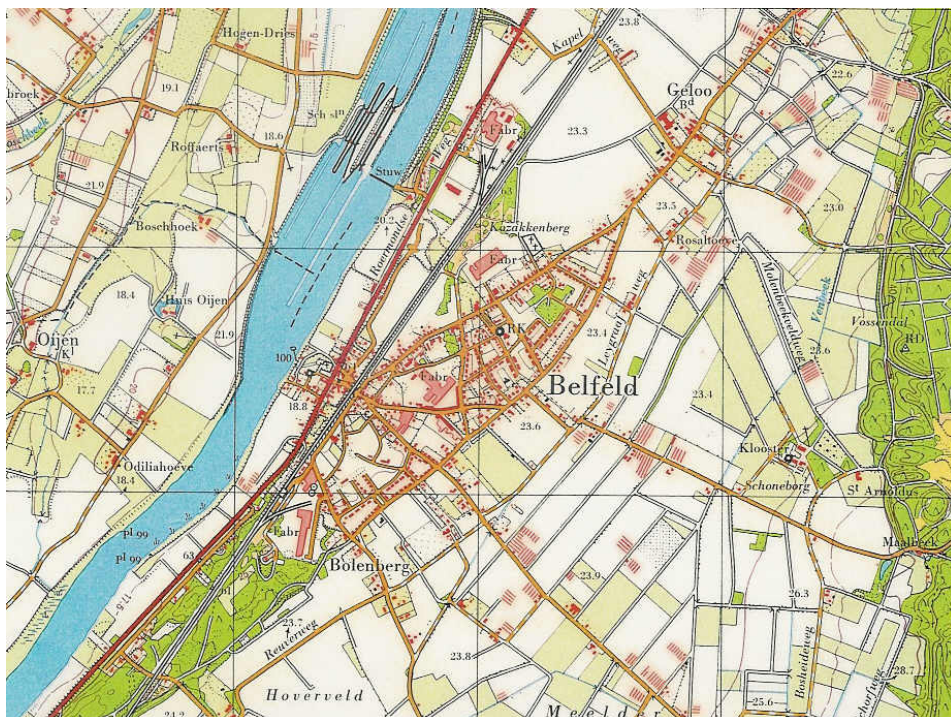

BELFELD

topografische kaart van
Belfeld, 1955

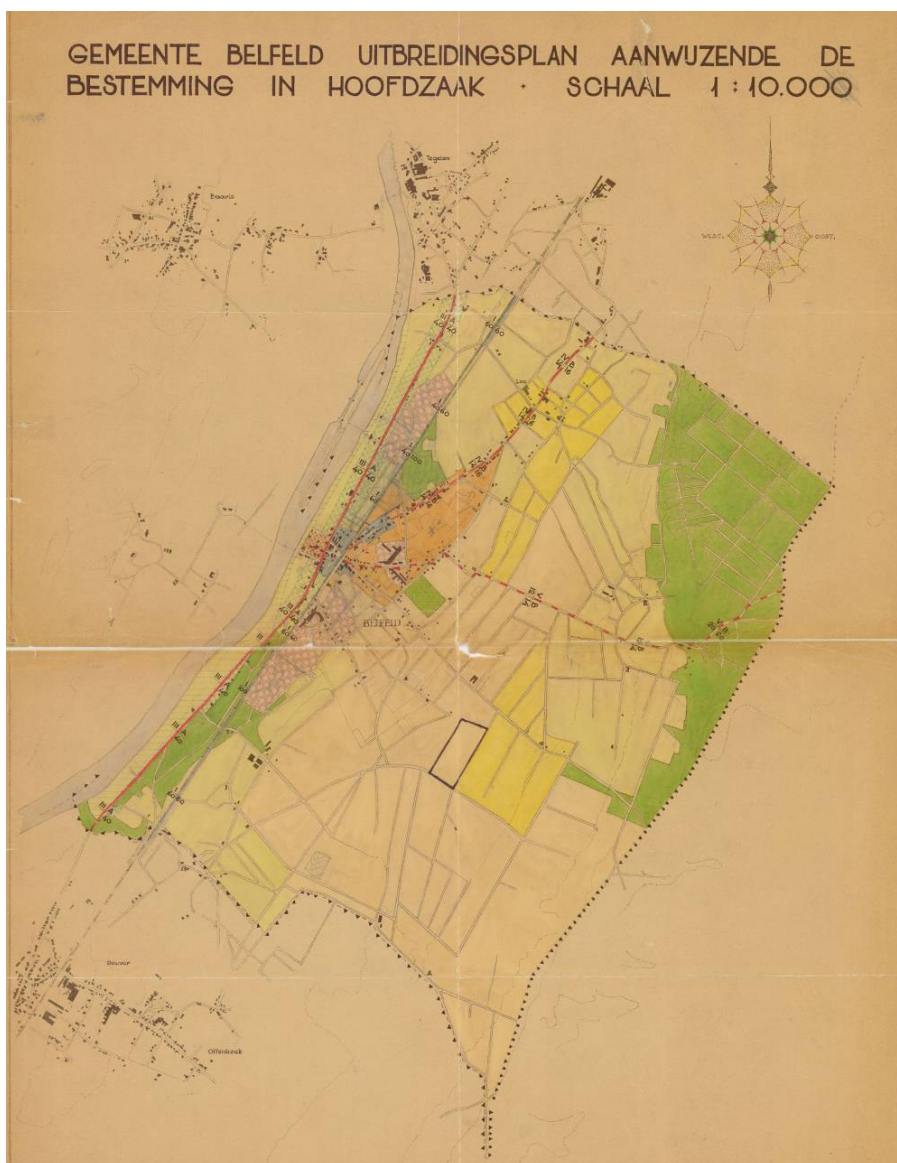

topografische kaart van
Belfeld, 1964

UITBREIDINGSPLANNEN

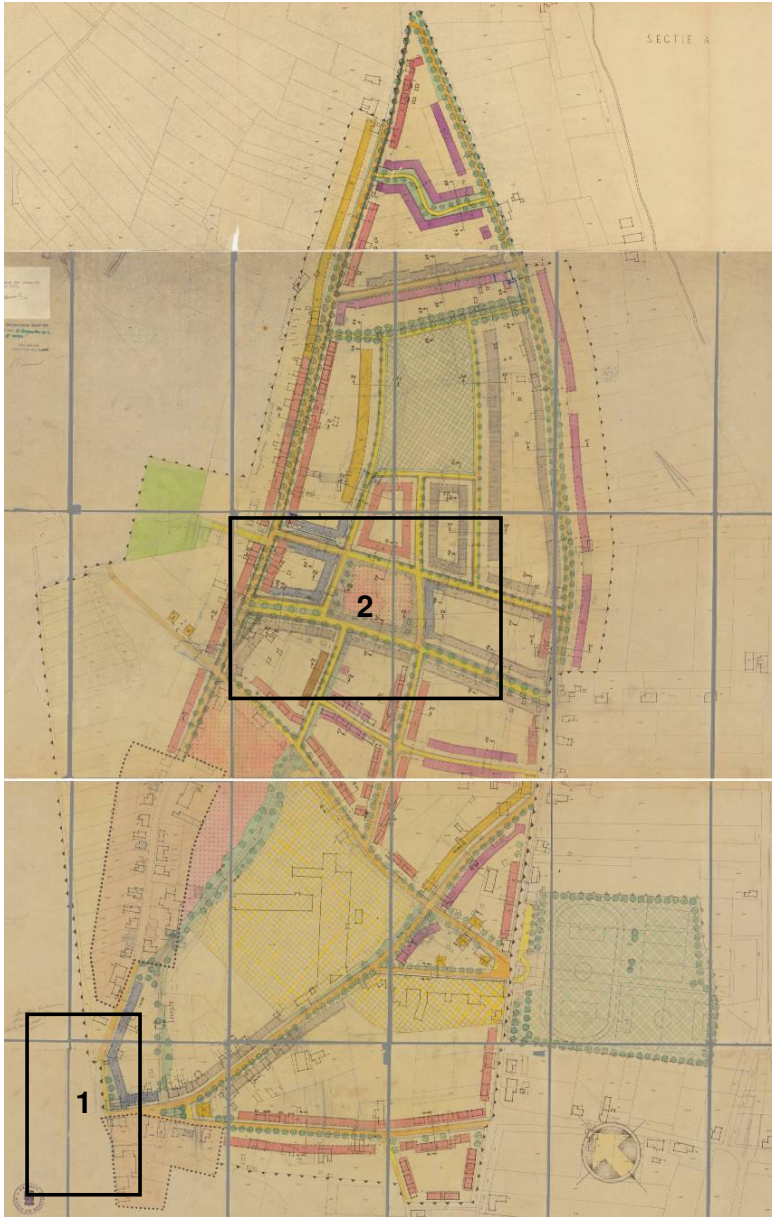
Belfeld was na de Tweede Wereldoorlog een zelfstandige gemeente.⁵ Het dorp had in fysiek-materiële zin relatief weinig onder de oorlog geleden. De kleinschalige verwoestingen werden aangegrepen om de oude dorpskern, die tussen de Maas en de spoorlijn lag ingeklemd, uit te breiden en deels te verplaatsen naar de oostzijde van het spoor. Daar was voor de oorlog al sprake van lintbebouwing aan de Schoolstraat, Tegelseweg en Broekstraat. Bovendien waren verspreid over het gebied bedrijven gevestigd die werkzaam waren in de keramische industrie. De wederopbouw van Belfeld kreeg in de jaren vijftig en zestig gestalte aan de oostzijde van het spoor, tussen de oude dorpskern en de buurtschap Geloo. Twee keramische fabrieken konden niet worden verplaatst en werden geaccepteerd als onderdeel van de nieuwe uitbreiding. De uitbreidingsplannen werden opgesteld door de Planologische Dienst van de provincie Limburg. De realisatie van het parochiecentrum vond plaats in de wederopbouwperiode. De periode daarna stond vooral in het teken van de woningbouw.

*Uitbreidingsplan
aanwijzende de
bestemming in hoofdzaak,
Belfeld 1947*

⁵ Op 1 januari 2001 zijn de gemeenten Tegelen, Belfeld en Venlo samengevoegd.

het 'Uitbreidingsplan
aanwijzende de bestemming in
onderdelen' (1952);
1= vooroorlogse centrum
2= naorlogs parochiecentrum

het nieuwe parochiecentrum

- hoofdwegenstructuur: ----
- voorzieningen: geel
- parkaanleg/ groenstroken: groen

Uitbreidingsplan in Hoofdzaak

inleiding

In 1947 werd een *Uitbreidingsplan aanwijzende de bestemming in hoofdzaak* vastgesteld. Dit betrof de globale bestemmingen voor zowel de dorpskern als het buitengebied. In het hierop volgende *Uitbreidingsplan aanwijzende de bestemming in onderdelen* uit 1952 werd vooral gezocht naar een oplossing voor de oude dorpskern. De oude kern van Belfeld was in drieën gesplitst door de rijksweg en de spoorlijn. De herbouw van de verwoeste kerk werd aangegrepen om het parochiecentrum te verplaatsen naar de oostzijde van het spoor, ergens halverwege de oude dorpskern en de buurtschap Geloo. Dit nieuw geplande parochiecentrum zou echter niet uitgroeien tot het hart van Belfeld omdat het raadhuis op de oude plek gehandhaafd bleef. Bovendien bleven veel ondernemers in hun onbeschadigde winkelpanden in het oude centrum en de industriële bedrijven vormden een blokkade tussen de oude kern en het nieuwe parochiecentrum. Wel is de nieuwe kerk met de omringende voorzieningen en woningen het enige samenhangende vroeg-naoorlogse gebied in Belfeld.

wonen en voorzieningen

- de naoorlogse kerk wordt het centrum van Belfeld: een groen erf met kerk, pastorie, en parochiehuis, met winkels aan de oost- en westzijde van het groene kerkplein
- de woningen worden gegroepeerd rondom het parochiecentrum: eengezinswoningen in gesloten blokverkaveling bij de kerk en het spoorviaduct, en meer open bebouwing aan de randen van de uitbreiding

werken

- de bedrijven, merendeels keramische industrie, blijven op de vooroorlogse terreinen gehandhaafd, tussen of bij de woningbouw
- een kleine uitbreidingsmogelijkheid voor industrie is gedacht tussen de rijksweg en de Maas

verkeer

- de rijksweg en de spoorlijn tussen Roermond en Venlo bepalen van oudsher de hoofdstructuur; de substructuur bestaat uit een patroon van naar het oosten uitwaaiende uitvalswegen (Tegelseweg, Maalbekerweg en Broekstraat) die in de oude dorpskern samenkomen
- in aanvulling op de oude hoofdstructuur is ten zuiden van de parochiekerk een hoofdweg geprojecteerd, die aansluit op een nieuwe 'ringvormige brede allée' die vervolgens de verbinding vormt naar het oude centrum en de buurtschap Geloo

recreatie

- aan de zuid-oostzijde van de uitbreiding is een sportterrein gepland met voorzieningen voor meerdere takken van sport
- voor de passieve recreatie wordt een bosje in het noordoosten van het plangebied bestemd tot wandelpark; het park en het erf van de parochiekerk vormen het groene hart van Belfeld

waardering

De groei van Belfeld na de Tweede Wereldoorlog is op hoofdlijnen uitgevoerd in overeenstemming met de uitgangspunten van de uitbreidingsplannen. Het zwaartepunt van het dorp werd verplaatst van de west- naar de oostzijde van het spoor. De weerbaarheid van de oude kern als voorzieningencentrum is groter gebleken dan aanvankelijk gedacht. Allerlei voorzieningen bleven op de oude plek en verhuisden niet mee naar het nieuwe parochiecentrum. De veranderingen tot op heden zijn voornamelijk beperkt gebleven tot sloop van een enkel gebouw en de vervanging van houten ramen en kozijnen door kunststof exemplaren.

*het parochiecentrum bij de
St. Urbanuskerk*

*de klokkentoren van de St.
Urbanuskerk als landmark*

St. Urbanuskerk, Irenelaan 23

villa Beatrixlaan 1

Ondanks de halfslachtige uitwerking van het uitbreidingsplan en de latere wijzigingen zijn de volgende waardevolle elementen uit de periode 1940-1970 in Belfeld bewaard gebleven:

- het parochiecentrum bij de St. Urbanuskerk vanwege de stedenbouwkundige aanleg en als functioneel middelpunt van het naoorlogse Belfeld
- de klokkentoren van de St. Urbanuskerk als belangrijke landmark
- de volgende gebouwen en complexen, waarbij nader onderzoek uit moet wijzen of ze in aanmerking komen voor een beschermde status:
 - St. Urbanuskerk, Irenelaan 23
 - villa Beatrixlaan 1

OBJECTEN

waardevolle bouwwerken

In onderstaande lijst zijn alle gewaardeerde objecten uit de eerdere hoofdstukken overzichtelijk samengebracht. Onder het kopje 'overig' staan enkele waardevolle gebouwen die buiten de onderzochte gebieden zijn aangetroffen. Na deze lijst volgen enkele thematisch naar gebouwtype ingedeelde hoofdstukken. De inleidingen bij de verschillende gebouwtypen zijn geïllustreerd met willekeurige voorbeelden uit de gemeente, zowel gewaardeerde als niet gewaardeerde gebouwen. Elk hoofdstuk over een gebouwtype wordt afgesloten met één of enkele bijzondere toonbeelden (= T) van de betreffende categorie. De gepresenteerde toonbeelden vormen een selectie uit de volgende lijst van waardevolle monumentale gebouwen uit de periode 1940-1970.

Venlo-Noord

- fabriekscomplex Océ aan de St. Urbanusstraat 102, Genooyerbergen 35 en Rummerkampstraat 32 (architect G.J. van der Grinten e.a., ca. 1963)
- St. Nicolaaskerk met pastorie, Van Postelstraat 53 en Wolweverstraat 2 (architect G.J. van der Grinten, 1959-1961)
- Witte Kerk, Agnes Huijnstraat 3 (architect J. Kayser, 1949)
- woningbouwcomplex Rembrandtstraat 1-61 (architect J. van Hest, 1954)
- woningbouw Meeuwbeemdweg 8-19 (architect J. van Hest, 1960)
- villa Dr. Blumenkampstraat 53
- villa St. Urbanusweg 30 (P. Leusen ?)
- villa Hogeschoorweg 1c (J. Buschman)
- sporthal Craneveldstraat 26 (architect J. van Hest, ca. 1960) = T
- voormalig klooster van de Zusters van Liefde, Mgr. Zwijsenstraat 2 (J. Kayser, H. de Bruijn, 1951)

Venlo-Oost

- voormalig. HTS aan de Laaghuissingel 4 (architecten G.J. van der Grinten en B. Bijvoet, 1958)
- woonhuis Van der Grinten aan de Karel van Egmondstraat 139 (architect J. Heijdenrijk, 1967) = T
- woonflat Casinoweg 47-285 (J. van Hest 1965)
- voormalig Marianum College, Casinoweg 1 (architect T. Nix, 1961)
- villa aan de Wijnbergstraat 12 (A. van Bortel)
- H. Joannes Boscokerk, Johannes Boscostraat 20 (architecten F.H. Stoks en A.J. Rats, 1957)

Venlo-Zuid

- LTS aan de Nijvenheimstraat 23-25 (architect J. Kayser, 1956-1957) = T

Blerick

- schoolgebouw aan de Albert Verweystraat 8
- R.K. Hubertuskerk, St. Hubertusplein 1 (Ramakers)
- woningbouw, Alberdingk Thijmstraat 2-28 (J. van Hest, 1950) = T
- hoogbouwflats, Molenbossen 1-609 (J.A.M. Kurvers, 1965) = T

Venlo-Centrum

- winkel met bovenwoning, Klaasstraat 15 (J. van Hest, 1952) = T
- klooster Mariaweide, Nieuwstraat 41-43 (J. van Hest, 1958-1962)
- kantoorgebouw (vml. Raad van Arbeid), Nassastraat 36, Keullerstraat 2 (Swinkels / F. Husmann) = T
- portiekflat, Nassastraat 5-51 (B. Hendrix) = T
- centraal station, Stationsplein 1 (K. van der Gaast, 1956-1958) = T
- seinhuis met dienstgebouw, Sloterbeekstraat z.n. (K. van der Gaast, 1954)
- spoorviaduct Roermondse Poort (J. Klijnen, 1957) = T
- flatgebouw, Roermondsestraat 3-17 (B. Hendrix)
- woonhuis thans kantoor, Roermondsestraat 2 (J. Klijnen?)

Tegelen / Steyl

- woningbouwproject, Calvariestraat 3-153 = T
- woonhuis met praktijk, In de Beeten 6
- woonhuis, Bosserhofweg 4 (G.J.W. Snelder)
- woonhuis, Kasteellaan 69 (architect Leusen) = T
- voormalig Sint Willibrordziekenhuis, Kerkstraat 238 (F.J. Wiegerink en H.J. van Balen)
- raadhuis, Raadhuislaan 11 (architect F. Peutz, 1940)
- Huize Erkenkamp, Kloosterstraat 30, (architecten Swinkels en Salemans) = T
- Jozefkerk en pastorie, Gulickstraat 2 (architect G. Snelder, 1952) = T
- winkelpand, St. Annastraat 59 (P. Wit 1955)
- kantoor Hekkens IJzergieterijen NV, Grotestraat 6 (architect B. Hendrix, 1950): is al beschermd als gemeentelijk monument
- bühne (architecten W. Siebgens, P. van Gerven en A. Boosten, 1946) en tribune (1967) openluchttheater De Doolhof = T
- woningbouwproject Erkenkamp e.o., Maasveldstraat 2-32, P. Guillaumestraat 18-168 en 63-85
- voormalige kerk, Ariënsstraat 21 (H. Ververgaart)

Belfeld

- St. Urbanuskerk, Irenelaan 23 (S. Kessels)
- villa Beatrixlaan 1 (B. Titulaer)

Overig

- jachthavengebouw De Maas, Jachthavenweg 50, Venlo
- fabriek Kerp Remmendienst, L.J. Costerstraat 5, Venlo (B. Hendrix ?) = T
- fabriek Van Stokkum Natuursteen, L.J. Costerstraat 7, Venlo (B. Hendrix)
- fabriek L.J. Costerstraat 39, Venlo (P. Leusen)
- Michaëlkerk, Straelseweg 614, 't Ven
- Wylderbeek, vml. klooster Zusters van de Goddelijke Voorzienigheid en internaat, Hulsterweg 2-6, Venlo = T
- entreegebouw begraafplaats, Wylrehofweg 17, Venlo
- fabriek Belden Wire & Cable (voorheen Pope), Edisonstraat 9, Venlo (bouw bureau Philips)
- Antoniuskerk, Antoniuslaan 93, Blerick = T
- winkel-woongebouw, Venrayseweg 1-3 Blerick = T
- St. Josephkerk, Kerkplein 4, Hout-Blerick (1952)
- Onbevlekt Hart van Maria, Heymansstraat 140, Boekend (J. Grubben)
- schoolgebouw Heymansstraat 150, Boekend (J. Grubben)

WOONVORMEN

Door de bouwstop tijdens de Tweede Wereldoorlog en de naoorlogse bevolkingsgroei was in de wederopbouwperiode sprake van een zodanige woningnood, dat het als volksvijand nummer één werd benoemd. Inwoning bij familie of kennissen was een alledaags maar weinig geliefd verschijnsel dat snel bestreden moest worden met de bouw van nieuwe woningen. De rijksoverheid, die het bouwproces op dat moment stuurde, zette diverse middelen in om woningbouw te bevorderen. Naast noodwoningen en semi-permanente woningen werd gebruik gemaakt van geprefabriceerde bouwmaterialen, 'arbeidsbesparende bouwmethoden' en standaardontwerpen. De rijksoverheid verleende subsidies aan woningbouwcorporaties en particuliere bouwers, en gaf gemeenten extra ruimte te bouwen wanneer gebruik werd gemaakt van nieuwe besparende bouwmethoden. Conform de populaire wijk- of parochiegedachte werd in vrijwel alle vroeg-naoorlogse woonwijken een mix gebouwd van flats, eengezinshuizen, bejaardenwoningen, bungalows en landhuizen. Zo ontstonden woonwijken waarin alle leeftijdsgroepen en sociale klassen gemengd vertegenwoordigd waren.

eengezinsrijwoningen

Geen woningtype is zo populair en daardoor overheersend in de naoorlogse woonwijken als het rijtjeshuis. In Venlo werd aanvankelijk vastgehouden aan de vooroorlogse bouwtraditie. De nieuwe wijken werden grotendeels met rijtjes eengezinswoningen bebouwd, aanvankelijk in blok- en later in strokenverkaveling. In het gevecht tegen de woningnood werden vooral sobere rijtjeshuizen gebouwd met een min of meer vaste tweebeukige indeling. De woon- en slaapvertrekken werden ondergebracht in de brede beuk en de verkeersruimten, keuken en het sanitair in de smalle beuk. De indeling van de huizen weerspiegelde zich in de voorgevel: de begane grond met een groot horizontaal venster, kolommen, een toiletraampje en de voordeur; de verdieping met een klein slaapkamervenster en badkamerraampje. De eenvormigheid neemt niet weg dat het gevelbeeld gevarieerd is met siermetselwerk, bewerkte houten onderdelen en ambachtelijk smeedwerk. Andere bijzondere details zijn de vitrinevensters, omlijste vensters en betonnen gevelornamenten. Aan het einde van de jaren vijftig en in de jaren zestig werden de woningen groter en de architectuur soberder. Onder invloed van mechanisatie en industrialisatie in de bouw werd het gevelbeeld eenvormiger maar ook transparanter (doorzonwoning). Het gebruik van prefab elementen en complete gevelpuien deed zijn intrede.

*Alberdingk Thijmstraat 2-18,
Blerick*

Bakkerstraat. Venlo

Kievitstraat, Tegelen

Genbroekstraat, Venlo

Mgr. Zwijsenstraat, Venlo

Ariënsstraat, Tegelen

toonbeelden

*woningbouwproject,
Calvariestraat 3-153 Tegelen*

*eengezinsrijwoningen,
Alberdingk Thijmstraat 2-28
Blerick, architect: J. van Hest,
1950*

Eengezinswoningen uit de wederopbouwperiode worden veelal meer door de kwantiteit dan door de kwaliteit van de architectuur gekenmerkt. Toch zijn er projecten gerealiseerd waaruit een zorgvuldige aandacht voor het ontwerp spreekt. Het project aan de Calvariestraat te Tegelen onderscheidt zich van de grijze middelmaat door de bijzondere stedenbouwkundige samenhang met de middelhoogbouw en de haakse verkaveling, die als begrenzing tussen woonwijk en industrieterrein is ontworpen. Bovendien zijn de ingangen van beide woningtypen gemarkeerd door siermetselwerk en worden de blokken met elkaar verbonden door tuinmuren en garages. De teruggelegen dubbele ingang wekt de indruk van voormalige duplexwoningen, al wordt deze indruk niet ondersteund door de gevelindeling op de verdieping. Het project in Blerick betreft traditionalistische woningen die aaneengeschaald zijn tot lange rijen evenwijdig aan de straat en zorgen voor een gesloten stadsbeeld. Een risalerend middengedeelte met steekkap vormt een verbijzondering in de rij. Verder onderscheidt dit complex zich door goten op klossen, betonnen lateien boven de gevelopeningen en ingangspartijen, die worden omlijst door siermetselwerk en één geheel vormen met de naar binnen slaande deuren en Franse balkons erboven. De rijke detaillering, maatverhoudingen en het gevarieerde materiaalgebruik zijn typerend voor de architectuur uit de jaren vijftig.

etagewoningen

De etagewoning was voor 1940 een zeldzaamheid in Venlo, maar zou na de oorlog het beeld van de nieuwe woonwijken in belangrijke mate mee gaan bepalen. In de jaren vijftig waren portiekflats een noviteit. Het betrof flats van gemiddeld drie tot vier woonlagen onder zadeldak met afgesloten gemeenschappelijke portieken. Overeenkomstig de rijtjes eengezinswoningen werden de flats als lange wanden evenwijdig aan de straten geplaatst, veelal als begrenzing van een buurt of ter begeleiding van een hoofdstructuur. In het gevelbeeld was meestal een duidelijk onderscheid tussen een voor- en achtergevel waarbij het erf met privé-tuinen was ingericht. Het stadsbeeld was gesloten met een duidelijk onderscheid tussen openbaar en privé.

Onder invloed van het vooroorlogse modernisme lieten ontwerpers gaandeweg de jaren vijftig steeds vaker het principe van het (half)gesloten bouwblok los. Het alternatief was een open verkaveling in stroken, met een optimale lichtinval voor alle woningen. Tussen de flats werd groen aangelegd, waardoor het modernistische ideaal 'licht, lucht en ruimte' verwezenlijkt werd. De openbare groene ruimte was bestemd voor recreatie van de flatbewoners. Bovendien gaven de openbare tuinen de wijk een groen en ruim aanzien. Door de situering van losse blokken in een gemeenschappelijke groene ruimte kregen de flats een alzijdige oriëntatie. In het gevelbeeld kwam het onderscheid tussen voor en achter te vervallen. Het stadsbeeld werd meer open. Portiekflats werden zelden hoger opgetrokken dan vier bouwlagen, om de plaatsing van een dure lift te vermijden. Door de industrialisatie van het bouwvak en de invoering van nieuwe ontsluitingen als de galerij konden uiteindelijk ook betaalbare hoogbouwflats met liften worden gebouwd.

Rembrandtstraat 1-61, Venlo

Sporenkampweg, Tegelen

*Meeuwbeemdweg 8-19,
Venlo*

*Maasveldstraat en
P. Guillaumestraat e.o.,
Tegelen*

toonbeelden

*portiekflats, Nassastraat
5-51 te Venlo
architect: B. Hendrix*

De portiekflats aan de Nassastraat zijn een goed voorbeeld van de eerste vormen van gestapeld wonen uit de jaren vijftig: flats van vier woonlagen, waarin de woningen zijn ontsloten door een afgesloten portiek. Om dit voor velen nieuwe woningtype geaccepteerd te krijgen, sloot de architectuur van de flats zoveel mogelijk aan bij de destijds vertrouwde typologie van de eengezinswoning. Door middel van een verticale gevelindeling met risalieten ontwierp de architect individueel herkenbare woningen. De bakstenen gevels, de betonnen deur- en vensteromlijstingen, de Franse balkons en de smeedijzeren raamhekken zorgen voor een aangenaam gevoelbeeld. De zorgvuldig ontworpen flats zijn representatief voor het werk van de Venlose architect B. Hendrix.

*hoogbouwflats,
Molenbossen 1-609 Blerick
architect: J.A.M. Kurvers,
1965*

De galerijflats aan de Molenbossen zijn een goed voorbeeld van modernistische hoogbouw in strokenverkaveling, uitgevoerd in het bouwsysteem Wilma. De flats herbergen 650 woningen in 10 tot 12 bouwlagen. In deze industriële architectuur ligt de nadruk op de collectiviteit van deze woonvorm: een eindeloze herhaling van identieke elementen. Dankzij het verspringen van de bouwvolumes en het recente veelkleurige schilderwerk wordt de massaliteit van de flats doorbroken. De hoge flats hebben een alzijdige oriëntatie en zijn gesitueerd in een parkachtige omgeving. De reeks van vier flats markeert de Maasoever van Blerick en vormt het gezicht van de wijk St. Annakamp. Vanuit de ruime flats hebben de bewoners fraai zicht over het Maasdal en de stad.

vrijstaande (of individuele) woonhuizen

De architecten van naoorlogse vrijstaande woonhuizen borduurden voort op de vooroorlogse ontwikkelingen in de villabouw. Echter door de (financiële) beperkingen en sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen werden kamers kleiner en/of extra verblijfsruimtes geschrapt. Personeel werd een luxe voor slechts enkelen. In vergelijking met de vooroorlogse villa's en landhuizen werden de naoorlogse woonhuizen kleiner. Wel deden nieuwe bouwtypen als de bungalow en de split-level woning hun intrede. In de publicaties over het vrijstaande woonhuis in de jaren vijftig en zestig tekende zich het onderscheid af tussen traditionele en moderne architectuur. Traditionele en moderne stijlelementen en bouwmaterialen werden door veel architecten echter ook door elkaar toegepast in de voor de wederopbouwperiode zo kenmerkende 'Shake Hands' stijl.

*Dr. Blumenkampstraat 53,
Venlo*

*In de Beeten 6,
Tegelen*

Hogeschoorweg 1c, Venlo

Wijnbergstraat 12, Venlo

Bosserhofweg 4, Tegelen

*woonhuis thans kantoor,
Roermondsestraat 2. Venlo*

toonbeelden

*Kasteellaan 69, Tegelen
architect P. Leusen*

In deze villa in Tegelen is de zogenaamde 'Shake Hands' stijl te herkennen. Traditionele elementen als de symmetrische hoofdopzet, benadrukte hoofdentree en ramen met roeden en luiken zijn harmonieus gecombineerd met een modernistisch idioom als het licht gebogen dak, de lichtvoetige verhoudingen, de stalen raamprofielen en het transparante 'lichte' gevelbeeld. Na de Tweede Wereldoorlog schuilt de luxe van het vrijstaande woonhuis in de ruime plattegrond, de overvloed aan licht en de comfortabele voorzieningen ('bevrijd wonen'). Het woonhuis is meer dan ooit de uitdrukking van de persoonlijke levensstijl van de bewoner.

*woonhuis Van der Grinten,
Karel van Egmondstraat 139
te Venlo
architect: J. Heijdenrijk, 1967*

Deze villa op het beboste hoogterras ten oosten van Venlo is een goed voorbeeld van een modernistisch vrijstaand split-level woonhuis. De split-level vond zijn oorsprong in Amerikaanse bungalows uit de jaren vijftig. Het type bleek uitermate geschikt voor geaccidenteerde locaties. Zo werd de helling van het hoogterras benut om de woning als het ware in het landschap op te nemen. Bovendien bood de split-level de mogelijkheid om verschillende leefactiviteiten een eigen plek in het huis te geven; ideaal om wonen en werken in één huis te combineren. De functionele signatuur van de moderne architectuur komt verder tot uitdrukking in het rechthoekige bouwvolume, de grote glaspuien, het platte dak, de open en flexibele plattegrond en het ontbreken van ornamenten. Bijzonder in dit ontwerp is het gebruik van betonsteen en de expressieve houtconstructie waarin de ramen zijn gevat.

VERZORGINGSSTAAT

De naoorlogse welvaartsgroei bood naast materiële voorspoed ook ruimte voor sociaal-maatschappelijke verheffing. De verzorgingsstaat kreeg vorm en inhoud. De overheid voelde zich verantwoordelijk voor het welzijn van de bevolking. De uitgaven voor onderwijs, gezondheidszorg en welzijn stegen snel. Door de vergrijzing van de bevolking diende het bejaardenvraagstuk zich aan. Pensioenuitkeringen krachtens de Noodwet Drees (1947) en de Algemene Ouderdomswet (1956) stelden bejaarden financieel in staat langer zelfstandig te wonen. De Venlose corporaties hielden na de oorlog vast aan de vooroorlogse gewoonte om enkele kleine woningen voor bejaarden op te nemen in nieuwe woonbuurten. Vitale ouderen met een groot gezinshuis konden na het vertrek van hun kinderen binnen de vertrouwde woonomgeving verhuizen naar een kleinere gelijkvloerse woning. Een nieuw fenomeen voor de stad was de introductie van het collectieve bejaardenhuis. In Venlo werden o.a. de bejaardenhuizen Meeuwbeemd en Beerendonck gebouwd; beide zijn inmiddels alweer door nieuwbouw vervangen. Aan de onderzijde van de bevolkingspiramide leidde de geboortegolf, de verlenging van de leerplichtige leeftijd tot zestien jaar en de uitbreiding van het aantal typen onderwijs tot de bouw van een groot aantal nieuwe scholen. Na een kortstondige herleving van traditionalistische waarden in de scholenbouw werden monumentaliteit en representativiteit in de jaren zestig ingeruild voor een meer zakelijke benadering. De schoolgebouwen werden steeds groter en de budgetten krappere. De nadruk kwam daardoor te liggen op schoon en doelmatig bouwen.

*schoolgebouwen Heymansstraat
150 te Boekend en Albert
Verweystraat te Blerick*

*voormalige HTS,
Laaghuissingel 4, Venlo*

*voormalig Collegium
Marianum, Casinoweg 1
Venlo*

*voormalig Sint
Willibrordziekenhuis,
Kerkstraat 238 Tegelen*

*raadhuis Tegelen,
Raadhuislaan 11*

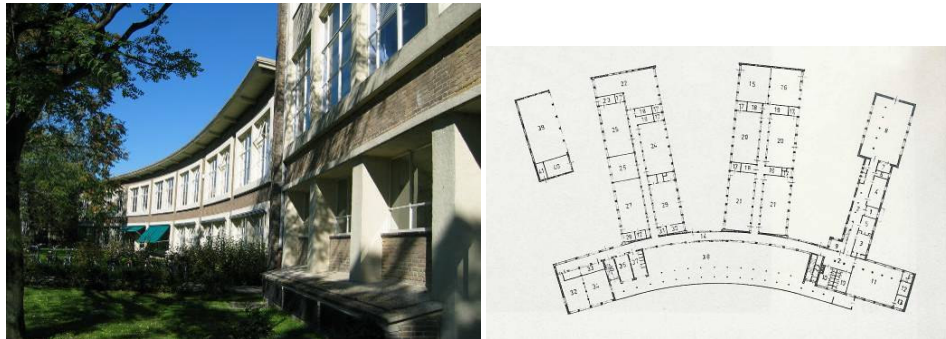
toonbeelden

*Huize Erkenkamp,
Kloosterstraat 30, Steyl
architect: Swinkels en
Salemans*

In de huisvesting voor ouderen vormde het collectieve bejaardenhuis met eigen kamers en gedeelde voorzieningen een nieuw type. Veel architecten lieten zich daarbij aanvankelijk inspireren door de bekende typologie van het klooster dat een vergelijkbaar bouwprogramma heeft. Huize Erkenkamp heeft een expressief bouwvolume met een aaneenschakeling van vleugels met verschillende bouwhoogten. In de uitwerking van het ontwerp valt het contrast tussen open en gesloten gevels op, evenals de zorgvuldige gevelindeling en afwerking. Bijzondere elementen zijn de kapel en de verticale 'lamellen' aan de achterzijde die de overstekende dakrand ondersteunen.

*LTS, Nijvenheimstraat 23-25,
Venlo
architect J. Kayser
circa 1957*

Deze school in Venlo-Zuid is een herkenbaar voorbeeld van een Lagere Technische School (LTS). De algemene voorzieningen en theorielokalen zijn opgenomen in de expressief gebogen vleugel aan de voorzijde. Deze hoge vleugel vormt de ruggengraat van het gebouw. De praktijklokalen zijn ondergebracht in de korte lage vleugels aan de achterzijde. De kamstructuur van het gebouw is typerend voor veel LTS-gebouwen uit de wederopbouwperiode. De bovengemiddelde kwaliteit ontleent het gebouw aan de onderlinge verhoudingen van de vleugels, het materiaalgebruik, de gevelindeling en de omlijsting van de vensters. Bijzonder zijn het kunstwerk (paneel in opaline) van C. Eyck in de ingangshal en de ornamenten in de kopgevel van het frontgebouw.

RELIGIE

De Nederlandse samenleving viel ook na de oorlog uiteen in strikt gescheiden groeperingen op levensbeschouwelijke grondslag. Gelovigen, socialisten en liberalen organiseerden zich in afzonderlijke politieke partijen, vakbonden, kranten en omroepverenigingen. Katholieken en protestanten bouwden eigen kerken, scholen en ziekenhuizen. Zij gaven de opdrachten bij voorkeur aan architecten en aannemers uit de eigen geloofskring. Deze gewoonte hield in de kerkbouw stand tot ver in de jaren zestig. In het overwegend katholieke Venlo maakte de bouw van kerken en kloosters een ongekende bloei door. De kerken speelden een belangrijke rol in de parochiale opzet van de nieuwe uitbreidingen. Als bakens van de confessionele samenleving vormden de kerkgebouwen, samen met voorzieningen als scholen en winkels, het hart van een parochie. De parochie was een sociaal-maatschappelijke en religieus-organisatorische eenheid van ongeveer vijf- tot zesduizend zielen met een kerk in het centrum. De grenzen van de nieuw geplande woonwijken vielen zoveel mogelijk samen met de parochiële indeling. Voor de ruimtelijke opzet en herkenbaarheid van de vroeg-naoorlogse woonwijken zijn de parochiekerken van groot belang. De kerkbouw borduurde aanvankelijk voort op het traditionalistische vormentaal van voor de oorlog: bakstenen kerken met een basilicale opzet en historische stijlreminiscenties. Later in de jaren vijftig werd het kerkgebouw onderwerp van allerlei experimenten, mede onder invloed van het Tweede Vaticaans concilie: onconventionele hoofdvormen als dozen (Blerick en Venlo-Noord) of sculpturale vormen ('t Ven).

*Sint Josephkerk, Kerkplein 4
Hout-Blerick*

*Onbevlekt hart van Maria,
Heymansstraat 140 Boekend*

*H. Joannes Boscokerk,
J. Boscostraat 20, Venlo*

*St. Urbanuskerk,
Irenelaan 23, Belfeld*

*St. Nicolaaskerk met pastorie,
Wolweverstraat 2, Venlo*

*Michaëlkerk,
Straelseweg 614, 't Ven*

*klooster Mariaweide,
Nieuwstraat 41-43, Venlo*

*voormalig klooster,
Mgr. Zwijsenstraat 2, Venlo*

toonbeelden

*Jozefkerk, Gulickstraat 2 ,
Tegelen
architect G. Snelder, 1952*

Tot in de jaren vijftig was de kerkelijke architectuur overwegend traditioneel. De Jozefkerk in Tegelen bevindt zich op de overgang tussen traditie en vernieuwing. In de hoofdvorm is de basilicale opzet weliswaar nog herkenbaar, maar in afwijking hierop is de ordening volledig asymmetrisch: een schip met één zijbeuk en een zadeldak met ongelijke schilden. Ook de losse klokkentoren is een eigentijdse vertaling van een oeroud thema. Het gevelbeeld is gesloten en bestaat in hoofdzaak uit baksteen. De bewerkte aluminium deuren vormen een bijzonder element.

*Antoniuskerk, Antoniuslaan
93, Blerick
architecten U. Titulaer en
J.J. Fanchamps, 1965*

De Antoniuskerk wijkt in alle opzichten af van zijn verwoeste neogotische voorganger. De enorme zaalruimte en de harmonicavorm van de zijgevels zijn sterke voorbeelden van modernistische kerkarchitectuur, evenals de slanke opengewerkte vrijstaande campanile van beton. Bijzonder in de hoofdopzet is ook de wijze waarop de kerk vrij over de oude begraafplaats is gebouwd.

*Wylderbeek, vml. klooster
Zusters van de Goddelijke
Voorzienigheid en internaat,
Hulsterweg 2-6, Venlo
architect J. Huysmans, 1963*

Dit voormalige kloostercomplex is een zeldzaam voorbeeld van een klooster in modernistische architectuur. De bijna abstracte gevelcompositie met lijnen en vlakken wijkt af van de doorgaans gesloten bakstenen gevels van de toenmalige kloostergebouwen. Het evenwicht in de gevelcompositie en de rangschikking van de samenstellende bouwvolumes maken dit complex boeiend. Architect Huysmans is verder bekend als ontwerper van diverse kerkgebouwen in Limburg (o.a. Cadier en Keer, Beek en Vaals).

ECONOMIE EN BESTEDINGEN

Direct na de bevrijding was aan vrijwel alles een gebrek. Mede dankzij de Amerikaanse Marshallhulp begon Nederland omstreeks 1948 aan een voorspoedig economisch herstel. De lonen en de welvaart van de grote massa stegen gestaag in de jaren vijftig en zestig. De detailhandel in Venlo zag haar omzet stijgen, mede dankzij het Duitse Wirtschaftswunder. De naoorlogse winkelstraten in de binnenstad bestaan in hoofdzaak uit een aaneenschakeling van kleine afzonderlijke panden. Deze hebben een winkel op de begane grond en een bovenwoning op de verdiepingen. Enkele winkelpanden zijn gecombineerd met een poort die toegang geeft tot een expeditiehof of –straat, van waaruit de winkels in de omgeving worden bevoorraadt. De meeste winkels hebben een traditionalistische architectuur. Kenmerkend is het betonnen puiportaal, waarbij een balk op twee hoeksteunen de gevel van de verdiepingen draagt en voor maximale openheid op de begane grond zorgt. De winkelpui vormt soms een ruimtelijk overgangselement tussen buiten en binnen: schuin geplaatste etalages, verdiepte portieken, open colonnades.

Op enkele plaatsen zijn grootschalige en moderne winkels en warenhuizen gebouwd. De moderniteit van deze panden komt in de architectuur veelal tot uitdrukking in het gebruik van nieuwe materialen, de contrastwerking tussen een transparante winkelpui en een gesloten bovenbouw, vlakke en transparante gevels met een regelmatig stramen en het ontbreken van ornamenten. Licht beton, glas, glanzende baksteen en veelkleurige mozaïeksteentjes geven dergelijke panden een modieuze uitstraling. Nieuwe opvattingen over reclame, verkoop en sociale veiligheid hebben het uiterlijk van de meeste winkels inmiddels drastisch gewijzigd, vooral op de begane grond.

Het economisch herstel resulteerde eveneens in de bouw van kantoren. Het kantoor werd in de wederopbouwperiode een belangrijke werkplek voor steeds meer werkenden. Om betrouwbaarheid uit te stralen kozen vooral banken en verzekeringsmaatschappijen voor architecten met een traditionalistische vocabulaire. Aanvankelijk borduurden deze qua vormgeving voort op vertrouwde bouwtypen met een representatieve architectonische uitstraling: herkenbare hoofdvormen met een representatief karakter. Later werd het kantoor meer een door vliesgevels omhulde doos met grotendeels open verdiepingen. Vooral overheidsinstanties wilden dat hun gebouwen de uitdrukking vormden van de open en democratische samenleving.

*traditionele winkels met
bovenwoningen a/d
Kwartelenmarkt en modern
warenhuis a/d Vleesstraat, Venlo*

*winkel/ warenhuis Berden in de
Pontanusstraat te Blerick*

*winkelpand
St. Annastraat 59 in Tegelen*

*kantoor Hekkens IJzergieterijen
NV, Grotestraat 6 Tegelen*

*vml. bankgebouw
Spoorstraat 56, Venlo*

toonbeelden

*winkel met bovenwoning,
Klaasstraat 15 Venlo (l),
architect: J. van Hest, 1952
winkel-woongebouw,
Venrayseweg 1-3 Blerick (r)
architect: P. Leusen*

Het linker winkelpand is een representatief voorbeeld van naoorlogs traditionalisme in de Venlose binnenstad. De hoofdvorm met schilddak en de rijk geornamenteerde gevels sluiten naadloos aan bij de historische gebouwen in de directe omgeving. Kenmerkend zijn de herkenbare vormen, het traditionele materiaalgebruik en de ambachtelijke detaillering. Het rechter pand in Blerick staat daarentegen meer op zichzelf. Het bijzondere van deze architectuur komt tot uitdrukking in de bijzondere verhoudingen en de 'klassieke' inspiratie voor de gevelcompositie.

*kantoorgebouw (vml. Raad van
Arbeid), Nassastraat 36 en
Keullerstraat 2, Venlo
architect: Swinkels / F. Husmann*

Dit kantoorgebouw roept de associatie op van een waardig paleis. De voorname uitstraling is het gevolg van de drieledige gevelopbouw met plint, lisenen en kroonlijst en de representatieve entreepartij met bordes en balkon op zuilen. Het is geen laagdrempelig gebouw. De regelmatige gevelindeling en de monumentale ingang met bordestrap stralen gezag uit.

INDUSTRIE

De gemeente Venlo is van oudsher een gebied van handel, vervoer en tuinbouw. Aan het einde van de negentiende eeuw gold deze regio met uitgestrekte groenteteelt als het tweede Westland van Nederland. Dit leidde in 1908 en 1915 tot de oprichting van Veilingverenigingen. Deze activiteiten trokken expeditiebedrijven aan waardoor Venlo uitgroeide tot een verkeersknooppunt met (spoor)wegen in alle richtingen. De industrialisatie bleef lange tijd achter, met uitzondering van de keramische industrie in Tegelen. Venlo kende weinig industriële grootbedrijven, maar wel ongeveer driehonderd kleine nijverheidsbedrijven. Het grootste bedrijf was de NV Pope's Draad- en Lampenfabriek, de Nederlandse Staalfabrieken v/h de Muinck Keizer en de Metaalwarenfabriek Venlo. Vooral de metaalverwerkende industrie zou na de oorlog fors groeien. De krachtige industrialisatiepolitiek van het gemeentebestuur leidde na de Tweede Wereldoorlog tot de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen voor de groot- en kleinindustrie. Voor de grootindustrie werden de omvangrijke terreinen Groot Boller met een nieuwe Maashaven in Blerick (114 ha), Veegtes (31 ha) en Genooyerbergen (6,9 ha) in Venlo-Noord en Langstraat (17,3 ha) in Venlo-Zuid gereserveerd. Voor de kleinindustrie werden verschillende terreinen van beperkte afmetingen gereserveerd, veelal gelegen op de binnenterreinen van de grote bouwblokken in de woonwijken.

*fabriekcomplex Océ Venlo,
St. Urbanusweg 102,
Genooyerbergen 35,
Rummerkampstraat 32*

*fabriekcomplex Belden
Cable (voorheen Pope),
Edisonstraat 9 Venlo*

*fabriek L.J. Costerstraat 39,
Venlo*

*Van Stokkum Natuursteen,
L.J. Costerstraat 7, Venlo*

*Ubroek BV Machinefabriek,
Ubroek 3, Blerick*

toonbeelden

*Kerp Remmendienst
(voorheen Van Stokkum)
L.J. Costerstraat 5, Venlo
architect: B. Hendrix*

Sobere functionaliteit is kenmerkend voor industriële architectuur. Dit uitgangspunt is bij het gebouw van Kerp Remmendienst vertaald in een grote rechthoekige hal met een zichtbare betonconstructie. Deze zakelijke architectuur krijgt iets bijzonders door de expressief vormgegeven zijgevels: een zaagtandmotief met glas in de schuine delen (verticale sheds). De glaspanelen zijn gericht op het noorden zodat de werkvloer optimaal licht ontvangt zonder hinderlijke zon. Als zodanig vormen de zijgevels een bijzondere variant op de bekende sheddaken.

MOBILITEIT EN INFRASTRUCTUUR

Door de welvaarts-groei kwam de auto binnen bereik van steeds meer mensen en groeide het vrachtverkeer voor de distributie van consumptiegoederen. Als grensstad functioneerde Venlo bovendien als belangrijk knooppunt in het internationale verkeer van goederen en personen. Het drukkere verkeer noodzaakte tot de aanleg van nieuwe wegen en de aanpassing van de bestaande infrastructuur. Omdat de vooroorlogse structuur niet langer berekend was op de groei van het verkeer, presenteerde architect Klijnen in het Brugplan een samenhangende infrastructuur met brede traverses, ruime verkeerspleinen, ongelijkvloerse kruisingen, viaducten en een nieuw treinstation. Het doorgaande verkeer werd zo snel om de binnenstad heen geleid. In de binnenstad werd respect voor de historische stadsplattegrond gecombineerd met de noodzaak van een ruimere structuur voor het bestemmingsverkeer, door het enigszins verbreden van bestaande straten (Minderbroederstraat, Gasthuisstraat, H. Geeststraat en Maas- en Havenkade), het laten inspringen van de rooilijnen bij kruisingen (Grote / Kleine Kerkstraat en Klaasstraat / Nieuwstraat) en het toevoegen van nieuwe tracés zoals de St. Jorisstraat tussen de Parade en de verbrede Peperstraat.

*seinhuis met dienstgebouw,
Sloterbeekstraat z.n., Venlo*

spooreplacement, Venlo

*spoor- en verkeersbruggen over
de Maas*

*spoorviaduct en rotonde
Roermondse Poort, Venlo*

toonbeelden

*Centraal Station, Stationsplein 1,
Venlo
architect K. van der Gaast. 1958*

Ten tijde van de bouw van het station werd met nadruk gesteld dat het gebouw 'het overwicht op ruimte en omgeving moet bewerken'. Van der Gaast bereikte deze balans tussen gebouw en open ruimte door het fors uitkragende lessenaarsdak, dat bedoeld is als een uitnodigend gebaar. Samen met de opengewerkte toren naast het station was het 'zwevende' dak kenmerkend voor het modernistische oeuvre van de architect. Het station vormt de markering van een verkeersknooppunt van diverse soorten vervoer en is in nauwe samenhang ontworpen met het verkeersplein ervoor en de perrons en gebouwen aan de achterzijde.

*Spoorviaduct, Koninginnesingel/
Roermondse Poort
architect J. Klijnen, 1957*

Het spoorviaduct maakt deel uit van de grote infrastructurele ingrepen in het kader van de wederopbouw. De nauwe vooroorlogse doorgang in de spoordijk is opgerekt tot een langgerekt viaduct. De open constructie zorgt voor een visueel-ruimtelijke relatie tussen de binnenstad en Venlo-Zuid. Klijnen heeft veel aandacht besteed aan de detaillering van de ingesnoerde kolommen en de plastische randafwerking, omdat het viaduct in beton uitgevoerd moest worden en Klijnen een massieve verschijningsvorm wilde voorkomen. Bovendien wordt hiermee het krachtverloop in het beton zichtbaar benadrukt.

CULTUUR, RECREATIE EN VRIJE TIJD

In de jaren vijftig en zestig kreeg de beroepsbevolking steeds meer tijd voor ontspanning. De vijfdaagse werkweek en het vrije weekend waren nieuw verworven rechten. Ondanks de kortere werktijden hield de naoorlogse generatie voldoende geld over voor vermaak. De invulling van de vrije tijd veranderde. Bezoek aan en zorg voor de familie maakte plaats voor individuele hobby's. De actieve sportbeoefening maakte een sterke groei door en ook de passieve recreatie in de vrije natuur nam toe. In een tijd dat de televisie nog geen gemeengoed was, groeide het bezoek aan de bioscoop en het museum.

*Museum Van Bommel Van
Dam, Deken van Oppensingel
9, Venlo*

*Jachthavengebouw De Maas,
Jachthavenweg 50, Venlo*

*sporthal,
Casinoweg, Venlo*

*zwembad,
Koehoornstraat 72, Steyl*

toonbeelden

*openluchttheater De Doolhof,
De Drink, Tegelen
decor architecten:
W. Siebgens, P. van Gerven
en A. Boosten, 1946
tribune: 1967*

Het openluchttheater De Doolhof is een voormalige kloostertuin die sinds 1931 dienst doet als park voor de Passiespelen. In 1946 is een decor gebouwd dat een Oosterse sfeer moet oproepen als achtergrond voor het theaterspel. Hierbij was architect A. Boosten betrokken als extern adviseur. Om het groeiende aantal toeschouwers bij slecht weer een beschutte zitplaats te bieden werd in 1967 een overdekte tribune gebouwd, bestaande uit een enorme stalen boog waaraan een schaaldak is opgehangen. Het complex is van belang als zeldzame uitdrukking van een bijzonder religieus bewustzijn.

*Sporthal, Craneveldstraat 26,
Venlo
architecten: Van Hest en
Kimmel, circa 1966*

De eenvoudige hoofdvorm en opzet van deze sporthal heeft in de behandeling van de gevels een bijzonder levendige uitdrukking gekregen. Decoratieve prefab-elementen en afwisselend gebruik van materialen als baksteen, beton, glas en natuursteen zorgen voor een plastisch en aangenaam gevelbeeld. Het vrijstaande gebouw is ruim gesitueerd temidden van plantsoenen.

BIJLAGEN

GERAADPLEEGDE BRONNEN

literatuur

- Agricola, E., M. Vos, 'De regio Noord-Limburg. Platteland in overgang', in: *Een geruisloze doorbraak*, Rotterdam 1995, p. 393-405
- Berghs, Koos (red.), *Venlo, Blerick, Tegelen, Belfeld, De ontwikkeling van stad en streek*, Stichting Architectuurpodium Venlo en omstreken, Venlo 2001
- Colsen, Ch., *Architectuur in Noord- en Midden-Limburg (1900-2000)*, z.p. 2000
- Denessen, R.H.M., *Kantoor 'Hekkens IJzergieterij NV'*, Stichting Monumentenhuis Limburg, Roermond 2003
- Geest, J., K. Schipper, *Jos Klijnen*, Rotterdam 1999, p. 116-119
- Hermans, F., *Historische stedenatlas van Nederland: Venlo*, z.p., z.j., p.59-86
- Ibelings, H., *De moderne jaren vijftig en zestig. De verspreiding van een eigentijdse architectuur over Nederland*, Rotterdam 1996
- Jagtman, R., R. Veelders, *Hazenkamp 1946-1960*, april 2000 (cultuurhistorische wijkanalyse gemeente Venlo)
- Kuipers, M. (red.), *Toonbeelden van de wederopbouw*, Zwolle 2002
- Lamberts, A., *60 jaar Venlo – Blerick 1940-2000*, Venlo 2000
- Meijel, L. van, *De naoorlogse wijk in historisch perspectief: de praktijk*, Den Haag 2001
- , *Venlo uit puin en as herrezen*, propaganda uitgave van het Limburgsch Dagblad te Heerlen, z.p., z.j.

tijdschriften

- Bouw*: 1958 p.185-187: LTS Venlo-Zuid
- Bouw*: 1958 p.698-702: centraal station Venlo
- Bouw*: 1960 p.1356-1357: woningbouw Rembrandtstraat Venlo
- Katholiek Bouwblad*: 1960 p.69-74: St. Josephkerk Tegelen
- Katholiek Bouwblad*: 1962 p.13-18: J. Klijnen
- Katholiek Bouwblad*: 1964 p.26-33: J. Kayser
- Katholiek Bouwblad*: 1964 p.182-187: St. Nicolaaskerk Venlo
- Katholiek Bouwblad*: 1964 p. 613-614: centraal station Venlo
- Publieke Werken*: 1952 p.97-100: Brugplan
- Publieke Werken*: 1953 p.155-159: plantsoenen Venlo
- Publieke Werken*: 1954 p.1-4: wederopbouw binnenstad Venlo

Gemeentearchief Venlo

- Secretariearchief Belfeld
- Secretariearchief Tegelen (locatie Tegelen)
- Secretariearchief Venlo 1945-1978
- Collectie kaarten en prenten
- Stedelijke plannen
- Fotocollectie Sweegens

B E E L D V E R A N T W O O R D I N G

tenzij anders vermeld in het bijschrift:

- stedenbouwkundige plankaarten: Gemeentearchief Venlo, Secretariearchief Belfeld, Secretariearchief Tegelen, Secretariearchief Venlo 1945-1978, Collectie kaarten en prenten en Collectie stedelijke plannen. De afgebeelde plankaarten zijn digitaal op cd-rom raadpleegbaar in het Gemeentearchief. Voor het rapport zijn de plankaarten grafisch bewerkt door *stoa*.
- historische luchtfoto's: Gemeentearchief Venlo, Fotocollectie Sweegens
- topografische kaarten: Topografische Dienst Emmen
- alle overige actuele foto's: Pauline Opmeer en Leon van Meijel (*stoa*)

ARCHITECTUUR & STEDENBOUW 1940 - 1970

GEMEENTE VENLO

colofon

in opdracht van
productie en ©

gemeente Venlo, sector Monumenten & Archeologie

stoa . . .

stedenbouw openbare ruimte architectuur

tekst en samenstelling

Ede, 22 augustus 2005

Leon van Meijel en Pauline Opmeer

